

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Rozhovor
s Janem Sternem

Rozhovor
s Martinem Gromanem

Rozhovor
se Štěpánem Kučerou

Obsah:

Příloha

Slunce ve skle (69)

- „Ježíš byl ateista a Freud prorok“
(rozhovor s Janem Sternem) (4)
Jakub Šofar: **Dubnové a březnové dobropisy na červen** (10)
„Rád bych se jim podíval do očí...“
(rozhovor s Martinem Gromanem) (14)
Martin Groman: **Kvítky na tubetějce** (20)
„I s Venuší“
(rozhovor se Štěpánem Kučerou) (22)
Karolína Kučerová: **Státnice mýtů zbavené** (30)
Cannyho komiks (31)
Karel Němec: **Čertovy obrázky** (32)
Z Hollaru: Kamila Ženatá: **Zahrada (kresby 2000–2005)** (44)

Strž DA

- Literatura**: Jakub Šofar: **Čtenářský zdeníček II.** (46), Jaroslav Balvín ml.: **Zlatá střední cesta, která nevedla k průměru** (48)
Divadlo: Nikola Richtrová: **Odpusť mi mou lásku** (49)

Příliv prozaiků

- Pavel Torch: **Říkej mi Nirváno** (50)
Ivo Fencel: **Dneska ráno výměna** (54)
Lucie Dudková: **Andělka** (58)
Zbyněk Vlasák: **Prasklá struna** (62)
Jaroslav Pichlík: **Dežové a déjà vu** (65)

Média

- Jakub Tayari: **Kanály (2)** (66)

Podobrazník Honzy Hanzla Sběratel (68)

Na titulní stránce: Karel Němec, kulová osmička, výřez (k článku na str. 32)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 6, ročník 7. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Miroslav Cingl, Václav Dvořák, Martin Groman, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Correl Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tisk na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Naši milí,

je červen, a tak je tahle Dobrá adresa reklamní. Že to nemá žádnou souvislost? To je pravda. Ale přesto je tahle Dobrá adresa

reklamní, protože dva naši redaktori a jeden přispěvatel vydali knížky a my jim je zpropagujeme, ať to stojí, co to stojí (nic je to nestálo). Se všemi třemi jsme udělali rozhovory, a to rozhovory (přes všechnu re-

klamnost) opravdu zajímavé. Nenechte si je ujít.

Věcí, které stojí za to si přečíst, je ale v čísle mnohem víc. Třeba návod ke státnicím Karolíny Kučerové nebo hned pět poví-

báSeň měSíce

Tomáš Toula
Matějská

Na útěku před nudou
někteří už nebudou
až se chopím bouchačky
a rozstřílím houpačky

dek různých prozaiků. Toho svého si mezi nimi určitě vyberete. A kdyby ne, tak vám zuřivost utiší kapky z fotoblogu Slunce ve skle, ze kterých máme přílohu. Mějte se

pěkně a těšíme se na shledanou o prázdninách, které jsou tu cobybuk!

Štefan Švec

Ježíš byl a Freud

Jan Stern je vegetarián, abstinent, nekuřák a freudián. Jeho jméno se píše bez háčku, německy, ale vyslovuje se s háčkem. Není příbuzný žádného z mediálně známých Šternů. V nakladatelství Malvern mu právě vyšla kniha Média, psychoanalýza a jiné perverze. Je v ní shromážděno 17 esejů, čtyři z nich kdysi vznikly speciálně pro Dobrou adresu.

ateista prorok

Foto Jiří Růžicka

**Rozhovor o kráse sídlišť,
freud-punku
a největším
intelektuálním
švindlu**

Jeden z dobroadresních esejů, který se dostal i do knížky, se jmenuje „O hovně“. Nemáte pocit, že s exkrementem jste to přeci jenom trošku přehnal? Nechcete ten text nějak dovysvětlit?

Vy ho dovysvětlujete za mě. Chtěl jste se zeptat na hovno, ale dokázal jste vyslovit jenom „exkrement“. Proč? Staří Řekové neměli s označením výkalu problém, slova, která ho označovala, se nestávala společenským tabu. Ani v jiných starých civilizacích tomu tak nebylo. To až Evropa učinila v řeči ožehavým vše, co se týká hovna a análu. Tím na sebe cosi prozradila. Ve freudismu má anál, jak asi víte, důležitou úlohu. Souvisí se sadomasochismem, agresí, touhou vlastnit. Když se podívám, v jakém společenském systému žijeme, jaký máme vztah k majetku, moci, konzumu, jak se nám vymykají z rukou takové fenomény jako šikana, nemůžu se zbavit dojmu, že ty věci s tabuizací výkalu souvisí. Západní civilizace má problém, prožívá jistý druh kolektivní neurózy, a ta neuróza má anální charakter. O tom je ten esej.

Ale nejen o tom, píšete tam i o úchylce zvané skatofilie, o sexu ve výkalech. V předmluvě knihy dokonce přiznáváte, že Jakub Hlaváček, váš nakladatel, proti zařazení tohoto textu protestoval.

Neprotestoval proti zařazení textu do souboru, na to je příliš tolerantní člověk, a neprotestoval proti tomu textu z důvodu, že se tam píše o kaviar sexu a pissingu, neboť mu není dáno být maloměšťákem. Jen vyjádřil odstup od myšlenek tam vyjádřených. Jakub Hlaváček je alchymista, hermetik, člověk odkojený určitým druhem závažného symbolismu. Já tuto tradici myšlení respektuji, považuji ji dokonce za plně kompatibilní s psychoanalýzou, pokud hovoříme o vrcholných podobách obého. Nicméně zrovna v tomhle esejí mi přišlo, že kdybych se uchýlil k mytologii – v mýtech mnoha národů například život vznikl ze šlemy – oslabil bych tu radikální, kriticky-so-

ciální stránku textu. Ze stejného důvodu jsem vynechal téma chaosu či orgie, které v souvislosti s hovnem probrala třeba Chasseuget-Smirgelová v knize Kreativita a perverze. To Jakubu Hlaváčkově pochopitelně přišlo mělké. Ovšem přiznal, že ten esej si přečetl jako první ze všech. A to pro mě bylo podstatné.

Uvažoval jste zkrátka marketingově. To je celkem podivuhodné, uvědomíme-li si, že polovina knihy je věnována kritice reklamy, toho „hlídacího psa kapitalismu“, jak píšete.

Když používáte slovo kritika, činíte tak zcela po právu, nicméně má kritika byla snad opravdu kritikou v původním slova smyslu. Tedy tříděním, analýzou, snahou o pochopení na základě poodstoupení, které je základem každého předmětného myšlení. Celá ta kniha, o níž se bavíme, je o hledání určitého univerzálního kódu Popu, Impéria obrazu, univerzálního kódu Pozornosti. Reklama je jen katedrálou uprostřed téhle rozlehlé říše, hyperbolizuje tento kód, exponuje jeho základní jednotky. Proto mě zajímala a zajímá. Součástí tohoto kódu je třeba obraz dítěte. Proto funguje Kolja. Ten film není jen o dítěti a vytlučení příslušných konotujících pocitů, v zásadě archetypálních, je třeba i o hledání vyšší roviny mužství. Ale bez dítěte by na trhu nefungoval. Jiným základním gramatickým rezervoárem univerzálního pop kódu je nevědomá sexualita. Proto fungovala Šárka Vaňková, protože v ní bylo možno vidět Lolitu, Persefону. Jinou ikonickou postavou nevědomě-sexuální větve pop kódu je Domina, Hekaté, Temná matka, Černá Čarodějka. To je ta bestie v černé kůži v Men in black II. Tahle figura je i na obálce mé knihy...

Vždyť říkám, prostě marketing...

Podívejte, film Dvanáct opic je možná jedním z nejlepších filmů v historii. Přesto se nevyvlékl z popu, přísál se na něj dvěma principy, které mu umožnily přežít na trhu:

archetypem cestování v čase a principem spiknutí – dalším z archetypů vyvěrajícím z psychotické, čili neurotické, čili všelidské struktury myšlení. Bez těch dvou principů by byl film Dvanáct opic velkým uměním, ale nikoho by nezajímal, na trhu by nemohl přežít. Nepodvolíte-li se Univerzálnímu kódu, nechodte na trh. Jděte někam jinam. Má kniha je na trhu, proto má na obálce Dominu. Ale snad v tomto případě nejde jen o využití kódu, ale i o nabídku k jeho dekonstrukci, která je i v těch Dvanácti opicích. Tam na konci vidíme oči malého chlapce. Gilliam původně chtěl, aby očima toho dítěte film končil, ale musel ustoupit hollywoodským inženýrům. Přesto jsou ty oči dítěte klíč. Oficiální vysvětlení pro sci-fi fajnšmekry zní: ten kluk vidí svou smrt. Stejně tak dominu s hákovým křížem na rukávě, která je na titulní straně mé knihy, můžete vnímat jako marketingové řešení. Ale já věřím, že Gilliam do toho obrazu dítěte na konci filmu zakódoval tajné hlubší poselství. Celý ten film má "šestákovou" vizuální atmosféru, je poskládán z béčkových rekvizit a citátů. Kritici v tom viděli jakousi "gilliamovštinu", prostě sci-fi trochu jinak, jakoby nešikovně, což bude zřejmě to umění, ta osobitost. Ale ona "nešikovnost" souvisí s očima toho dítěte, Gilliam tam podle mě říká: Pop má ve svém jádru Dítě. Ba každá kreace má ve svém jádru tohle Dítě, které se potřebuje vyrovnat s něčím kolem sebe. Dítě ve Dvanácti opicích si vysnilo celý ten příběh ze "šestákových" rekvizit, které zná, aby se vyrovnalo s naším světem. Se světem, v němž se předměstí noří do násilí a špíny, na záchodcích v restauracích na hlavní třídě si myjeme ruce mýdly, která jsme předtím napumpovali zvířatům do břicha a měřili, za jak dlouho zdechnou, a do toho všeho nám média hustí do hlavy reklamní magické formulky, které se střídají s headliny o ptačí chřipce, nemoci šílených krav či hurikánu s nějakým pěkným dívčím jménem. Celý ten zoufalý dětský pohled na konci Dvanácti opic je o touze propašovat

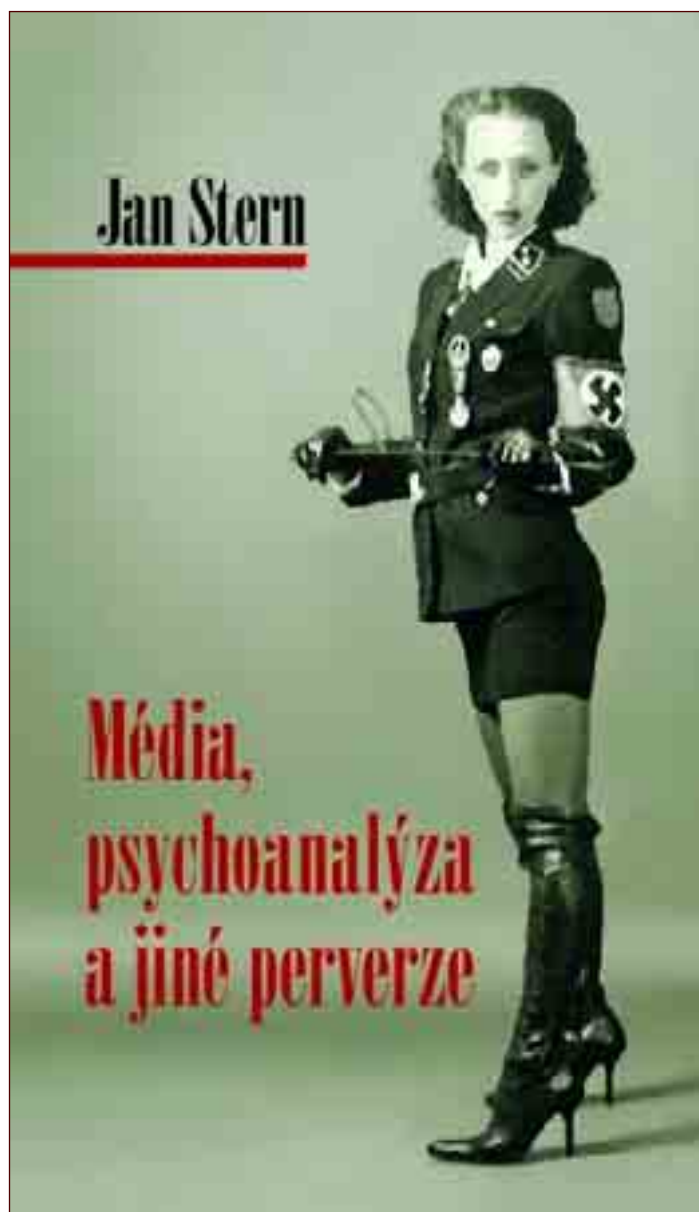
do tohoto světa smysl, krásu, zachránit dětskou slast. Má Domina prozrazuje něco podobného.

S reklamou vedete v knize spor. Podle vás nemůže být reklama uměním?

Nerad bych se pouštěl do téhle neinspirativní debaty. Čeština má nevýhodu, že slovo umění je v ní odvozeno od slovesa umět. Takže umí-li někdo dobře zabíjet, je koneckonců také umělec. Ale v jiných jazycích si tuhle past nepřipravili. Mám svou vlastní definici umění. Pop je podle mne to, co využívá onen univerzální pop kód, který jsem se pokusil pojmenovat, a který se obecně řečeno skládá ze stereotypu, archetypu, snu, principu mutace, který se na verbální rovině vyjevuje jako vtip, komodifikované ideje, sexuality, infantilnosti, inferiority a neurózy. Velké umění je to, co tento kód přesahuje, transcenduje či demaskuje. Reklama ze své podstaty nic takového činit nemůže. Činí-li to, je to špatná reklama. A dobrý šéf reklamní agentury ji strčí někam do šuplíku, či přinejlepším pustí někde na nějakém veletrhu kreativity. K tomu nutno podotknout: Existuje ještě cosi jako „umění“, soukromě si ho nazývám „cákání na plátno“. To rezignuje na jakýkoli smysl a zcela obchází nejen univerzální pop kód, ale vůbec svět lidí. Přiblíží-li se reklamní tvůrce tomuto umění, nevytváří dokonce ani špatnou reklamu, v té chvíli již nevytváří reklamu vůbec, neboť vytváří velké Nic. Takového reklamního tvůrce by měl šéf reklamní agentury nejdříve zbičovat, a pak poslat zpátky pod most.

Proč používáte k analýze popu, umění a všeho právě psychoanalýzu, zhusta považovanou za překonanou, nevědeckou?

Psychoanalýza není učení, v němž věříte něčemu, pro co celý život nedostanete žádný důkaz. Právě naopak, je to ten typ nauky, do níž je třeba být zasvěcen, při setkání s níž překonáváte vždy odpor a nedůvěru. Teprve až na vás psychoanalýza zaúčinkuje, teprve až zjistíte, že se ve vašem životě něco změnilo, že určité pojmenování uvedlo cosi v mysli do pohybu, teprve až prožijete ono první osvobození, uvěříte. Ano, psychoanalýza je vědci často považována za pavědu. Chápu to. Poznání v ní totiž člověk získává zcela jinak než ve vědě. Zatímco ve vědě člověk získá poznání tak, že si v nějakém recenzovaném časopise přečte, jak někdo v laboratoři zatahal kočku za ocas a co to udělalo, v lepším případě tu kočku tahá za ocas sám, psychoanalytické poznání lze objevit jen v sobě samém. Pro oidipovský komplex či koncept bazální nejistoty není žádný jiný myslitelný důkaz, než že je člověk najde v sobě. Když se to ale stane, má to poznání úplně jinou strukturu. Už jím neotřese žádný pochybovačný článek, žádná módní akademická vlna, žádný nový objev. Pevnost tohoto poznání je pak již nespočetelná s jakýmkoli jiným poznáním. V tu chvíli rozpoznáte rozdíl mezi poznáním, které vzniká z hluboké zkušenosti, a věděním, které vzniká přijetím do-

statečného množství informací, jež jen málo souvisí s vaším vnitřním životem. V tomhle smyslu je psychoanalýza skutečně spíše mystikou než vědou. Je to nástroj, který se musí osvědčit na cestě, v tom spočívá jeho jediná legitimita. Vědění vám pomůže u zkoušek na vysoké škole, ale poznání vám musí pomoci u těch zásadních zkoušek člověka. Třeba když vám zemře rodič. Tehdy se ukáže, zda ten meč, který jste si zvolil jako zbraň na cestu, je opravdu ostrý, zda k něčemu je. Tehdy zápolíte s drakem a jde opravdu o život.

No vidíte, od freudiána bych čekal, že meč bude za všech okolností považovat za symbol penisu.

Ale já samozřejmě použil tu metaforu s mečem i proto, že psychoanalýza je bytostně falická. Nejen proto, že Freud byl tématem falu posedlý, jeho žáci tomu říkali „falocentrismus“, ale jeho učení je opravdu bytost-

Otázka je, jak je to
při psychoterapii.
Víte, Jungova
analytická
psychologie je taková
„psychoanalýza pro
zdravé“. Pokud
nemáte zásadní
psychické potíže, je
báječné prohrabovat
se archetypy
a přemýšlet o své
individuaci. Ovšem
když teče do bot,
obávám se, že vám
Jung trn z paty asi
nevytrhne. Zřejmě
není náhoda, že
sebevražednost
Jungových pacientů
byla nepříjemně
vysoká. Když teče do
bot, je většinou čas
jít k jádru.

ně maskulinní, mužské. Není moc vhodné pro ženy. Vyžaduje určitý typ abstraktního myšlení, který je vlastní spíše mužům, pokud vůbec někomu. Ženy kdyžtak už inklinují raději k Jungovu symbolismu. Řekl-li jsem, že psychoanalýza je meč, považujte to za příklad nevědomého doznání.

Jaký máte vztah k Jungovi? Citujete ho poměrně často.

Pro analýzu kultury je jungismus extrémně vhodný. Skoro by se chtělo říci: především pro analýzu kultury. Otázka je, jak je to při psychoterapii. Víte, Jungova analytická psychologie je taková „psychoanalýza pro zdravé“. Pokud nemáte zásadní psychické potíže, je báječné prohrabovat se archetypy a přemýšlet o své individuaci. Ovšem když teče do bot, obávám se, že vám Jung trn z paty asi nevytrhne. Zřejmě není náhoda, že sebevražednost Jungových pacientů byla nepříjemně vysoká. Když teče do bot, je většinou čas jít k jádru. A zdá se mi, že k němu vede nejkratší cesta od Freuda. Jung má samozřejmě dobrou image, protože se dobře hodí na jeden pult vedle všelijakých spiritualismů a psychedelií. Ale popravdě řečeno, nemyslím, že by u někoho došlo k neurotickému zhroucení kvůli tomu, že má problém s archetypem matky. Obávám se, že mnohem více neurotiků má problém se svou vlastní matkou. Je to trapné, není to velkolepé jako řeči o duchovní cestě, ale bohužel je to tak. Neuróza je dítě v nás. A toto dítě není moc zázračné, je spíš trapné a ubohé. To samé platí při výkladu snů: Když je člověk v pohodě, přicházejí do snů často jungovské motivy. Když přichází problém, na jednu zjistíte, že se začíná všechno točit kolem rodičů, sexuality a agrese. Ovšem neplatí to univerzálně, své sny ovládáme víc, než se všeobecně soudí. Freudovým pacientům se zdávaly freudovské sny, Jungovým jungovské. Sen má dle mého soudu v sobě zabudovanou klíčovou touhu: být interpretován, pochopen, pomoci na cestě. A proto se forma snů dokáže přizpůsobit zvyklostem

interpreta. Nejde tedy ani tak o to, zda více věřit freudovskému nebo jungovskému symbolismu, jde spíše o to, že k interpretaci, která opravdu pomáhá, je potřeba odvaha. A v tom bych věřil spíše Freudovi. Jsem-li freudián, pak v tom smyslu, že jsem přijal za nejvyšší imperativ: nelhát sám sobě. Být k dítěti v sobě brutální a nemilosrdný.

Ve své knize neustále hledáte skryté významy – reklam, literárních děl, komiksů, sexuálního chování a kdoví čeho všeho ještě. Jaké jsou ale skryté významy knihy Média, psychoanalýza a jiné perverze?

Sebeanalýza má vždy své limity. Freud byl prvním, kdo kdysi sebeanalýzu podstoupil, nic jiného mu nezbývalo, k žádnému jinému analytikovi než k sobě přijít nemohl, ovšem sám pak tvrdil, že sebeanalýza je v podstatě nemožná. Čímž se mimochodem doznal k tomu, že svou vlastní analýzu nikdy nedokončil – u Freuda samotného je patrná řada nedořešených falických i análních problémů. Takže je trochu pošetilé hledat skryté – latentní – významy ve vlastních textech. Přesto, viděl bych snad dva: Myslím, že v mých esejích je zakódován prostor panelového sídliště a rytmus punku. Hluboce věřím na determinaci prostorem. Narodil jsem se na sídlišti, patřím k první generaci, která strávila na sídlišti své nejranější dětství. A myslím, že lidé s podobným osudem mají trochu jinak strukturovanou duši než tradiční měšťané. Sídlíště je úplně jiný prostor než město 19. století. Nemá vlastně tradiční ulice vedoucí odněkud někam. Orientujete se na něm úplně jinak než ve starých centrech měst. Sídlíště je volný prostor, v němž jsou rozházeny překážky v podobě domů. Míříte-li odněkud někam, volíte cestu jakýmsi radikálním způsobem, pronikáte prostorem po co nejvýhodnější trajektorii, jakou vám chaoticky rozestě domy dovolí. Myslím, že lidé vyrostlí v takovém prostoru myslí trochu jinak než lidé ze starých městských labyrin-

tů, i když to na první pohled není patrné. Jejich imaginace má podobnou strukturu jako sídliště. Jsou schopni ovládnout značnou šíři, neděsí je rozlehlost témat, mají v sobě jakousi corbusierovskou prostorovou odvalu, září v nich kousek Metropolis, ale ne té americké, supermanovské. Sídlíště 70. a 80. let je zvláštní mutací Metropolis a rajské zahrady, tahle Metropolis byla původně sociální utopií a navzdory ztroskotání tohoto snu je idea ráje v tom prostoru stále nějak zakódována, sídliště jsou velkými zahradami, ať se to komu líbí nebo nelíbí, velkými rajskými zahradami. Když v sobě vypnete maloměstšáckou havlovskou estetiku a otevřete se tomu prostoru, ucítíte tu sílu. Je závratné jí podlehnout. K vertikalitě lidé z panelových sídlišť přistupují prakticky nebo mysticky – vždyť i do nejvyšších pater jezdí výtah. A poslední patro paneláků není odděleno od Nebes žádnou vyhraněnou sférou, střechy starých měst jsou šipky ukazující směr, ale střechy panelových domů nejsou žádnou takovou šipkou poukazující k nedosažitelným a přesahujícím Nebesům, Nebesa jsou jen dalším přirozeným patrem, kam jen zrovna nejede výtah. Myslím, že má duše je derivátem prostoru sídliště a mé texty rovněž. To je asi jeden skrytý klíč k nim. A pak je tu zřejmě skrytý punkový tříakordový rytmus. Můj styl se někdy pokouší o jakési rokokové kudrlinky, předstírá symfoničnost, ale pod tím je pravdivější tlukot. Je to vlastně jakýsi freud-punk. Greatest intellectual swindle.

Když hovoříte o Nebesích, jak to vlastně máte s náboženstvím?

Freud je známý coby fanatický ateista. Jde u něho ale o něco jiného než u ateistů dnešních časů, kteří jsou ateisty proto, že v určité chvíli je to pohodlné. Freuda napopak zajímalo, jak činí život pohodlným náboženství. Náboženství je totiž podezřele samozřejmé, automatické, děti i přírodní národy jsou přirozeně náboženské. Jak jsem řekl: nejvyšší imperativ freudismu zní „být

nemilosrdný vůči dítěti v sobě, nechlácholito, nekrmit toho řvoucího parchanta“. Náboženská víra je bohužel často takovým chlácholením. Freud neměl nic proti Bohu. Jen se ptal, jak Bůh vzniká. To není troufalá otázka. Freud zde jen navázal na své velké předchůdce: kabalisty, proroky, Ježíše. Zní to paradoxně, ale je to tak. Ježíš vzešel z Kumránu, to bylo centrum rodícího se židovského mysticismu, stejně jako nazírejské, prorocké tradice v židovském světě. Prorok je vlastně mystik, který se po zasvěcení vrací mezi lid s politickým a etickým programem, jenž je ovlivněn tím, co pochopil na mystické cestě. A věřte nevěřte, mystická cesta vrcholí často zvláštním druhem ateismu. Přesněji stavem, který lze nazývat buď ateismem nebo vrcholnou zbožností, mystik ví, že pojmy už to ostře oddělit nedokáže. Ježíš měl zřejmě zcela revoluční, radikální, mystické – a já to klidně řeknu – ateistické pojetí Boha. Nejenže Ježíš o Bohu skoro nemluví, mluví neustále jen o víře, ale v evangeliu je to dokonce řečeno natvrdo. Ježíše tam na jednom místě zahrnují otázkami typu: „Co bude po smrti? Kdo nás bude soudit? Půjdeme do ráje, či do pekla? Uvidíme Boha?“ Tak se ptají dodnes mnozí lidé a náboženští představitelé je konejší: „ano, jednoho dne stanete u Boha.“ Ale Ježíš říká něco zcela jiného! Brutálního. Freudovského! Říká doslova: „Cožpak jste nečetli staré knihy? Píše se v nich o Bohu, že je to Bůh Abrahamův, Bůh Izákův, Bůh Jákobův. Není žádný Bůh mrtvých, je jen Bůh živých.“ To řekl Ježíš!

No a co?

Řekl přeci zcela zřetelně a jasně, že není žádný soudce mrtvých, nadpозemská autorita, je jen představa živých. Politický koncept. Potřebný koncept. Představa, která nás může vybavit velkou etikou pro náš život. Freud navazuje na tuto nazírejskou tradici, na tento duchovní ateismus, jen navíc rozkrývá metodu, v mystice tajenou, která k tomuto duchovnímu ateismu vede:

ptá se, jakými psychickými mechanismy představa Boha vzniká. Jaké psychické potřeby uspokojuje. A nachází odpovědi. Velmi vážné a naléhavé odpovědi. O tom je také nejpravější mystika: o rozpouštění infantilních představ o Božství. A když se rozpustí všechny infantilní představy v ideji Boha zakódované, často velmi rafinovaně – nejde v žádném případě jen o to, že Bůh zastupuje postavu otce –, tak co potom zůstává? Zůstává ještě něco? O tom se těžko hovoří. Každopádně tehdy se počíná buď pravá zbožnost, nebo pravý hluboký ateismus. To, jak sám sebe člověk v tomto bodě nazve, asi záleží na kontextu. Freud kolem sebe viděl vmach iracionality, viděl papeže a kardinály žehnat dělům světové války, viděl povstávat podivnou pohanskou stvůru z nevědomí německého maloměstáka a Junga mimochodem – ne zcela neprávem – viděl být součástí této temné ničivé vlny. V tomto kontextu měl silnou potřebu být zaníceným ateistou. Já dnes vidím šnůry aut na pouti do supermarketů, do nichž již nevedou žádné cesty pro pěší. Mohl bych tedy docela snadno v tomto kontextu o sobě prohlásit, že jsem vrcholně zbožný, žiju ostatně takřka jako otec Školastikus, jsem vegetarián, třídím odpad, vypnul jsem lednici, nemám auto, chodím pokud možno pěšky, trávím hodiny na „modlitbách“ či na „meditacích“, pokud se pod ty pojmy vejde můj psychoanalytický způsob introspekce. Jenže kdesi jsem nedávno četl, že kardinál Vlk požehnal nově otevřenému hypermarketu, Jefim Fištejn kamsi napsal, že Kristus proti kupcům mimo chrám nic neměl, George Bush kdesi na záchodě rozmlouvá s Bohem o svých taženích proti nevěřícím... V tomto kontextu mám stále ještě mnoho dobrých důvodů, abych spolu s proroky Ježíšem a Freudem zůstal ateistou.

Otázky kladl

Jan Stern

Inspiroval a upravoval

Tomáš Kopečný

Dubnové dobropisy

Dubnové

a květnové

5.1

Vypsal jsem si z brožurky Ludvíka Frejky: *Čs. hospodářství na cestě k socialismu*. Z vnitřní zadní obálky:

„S četbou jediného stranického časopisu dnes nevyjdeš. Poznáváš pak stále, že jsi méně informován a víš méně než ostatní. Kupuješ-li si každé číslo několika časopisů zvlášť, musíš stále dávat pozor, abys na některé nezapomněl. Objednáš-li si paušál, dostáváš pravidelně časopisy na adresu, kterou si určíš, každé číslo obdržíš přímo poštou ihned, jakmile vyjde.“

Stranické vzdělávání bylo globální. *Odběr stranických časopisů v paušálech je výhodný!* Ale asi to soudruzi zase až tak dobře nestudovali...

5.2

Tak mně zrušili céděčkárnu na třídě Milady Horákové, kde se daly ve slevách občas

koupit docela kvalitní „natáčky“. Zbytek nosičů byl přemístěn do dvora téhož domu, kde jsou doprodávány za normální ceny mezi takzvanými starožitnostmi. Další point na mapě mých pochůzek vzal za své.

5.3

Používám jako homepage *Atlas.cz*. Abych věděl, co se děje, navolil jsem si zdroje, kam naskakují průběžně zprávy, mezi jiným i *iDNES – Z domova*. Chlapci si to ale pletou se sportem, a někdy se stane, že všechny texty jsou o fotbalu. Možná si tam někdo myslí, že když *Mladá fronta* tiskne píčoviny Tomáše Kafky, jeho „poezii“ o čutané, tak že skousneme i tyhle přímé kopy. Mě to nějak nebaví. Když posílám na finanční úřad svoje daňové přiznání, tak taky nedávám do obálky fotografie z dovolené. Fuck off!

Sedmého dubna se
totiž v Miláně vdala za
Václava Bártu, který se
označuje jako Noid.
Dětská hádanka: Jak
se bude jmenovat
jejich případné dítě?
Paranoid.

a květnové na červen

dobropisy

na červen

2006

5.4

Lucina Bílá se po zimě zase vrátila na pódia. 9. dubna měla koncert na Žofíně. V průběhu vystoupení neztrácela svůj obvyklý smysl pro humor umocněný právě jejím životním štěstím, jež zpěvačka momentálně prožívá a silně je na sobě dává znát. Sedmého dubna se totiž v Miláně vdala za Václava Bártu, který se označuje jako Noid. Dětská hádanka: Jak se bude jmenovat jejich případné dítě? Paranoid.

5.5

Občas zapíchnu práci dřív a vydám se na výpravu do města. Jdu pomalu a zírám. Prolezu si pár obchodů a šťasten se vrátím do své skrýše. Teď jsem naposledy prolézal Levné knihy Na Poříčí. V jednom koutě se tyčil stojan s pornodivídky („stojan se tyčil“ – je volovina, ale zde na místě). Za ním

pak čekaly na svoji smrt knihy Jiřího Kratochvíla a o Kafkovi.

Dobře je ve skrýši.

5.6

24 hodin – pražské noviny vycházející zadarmiko poslaly čtenářům vzkaz, že *Liv Tyler plánuje skončit s herectvím. /.../ Dcera Micka Jaggera uvažuje o tom, že zanechá herectví a přestěhuje se někam na venkov.* Jagger je sice podobný Tylerovi z Aerosmith a má dětí dost, ale žádné z nich nebylo elfem. Taký jsem si dlouho myslel, že Jan Kraus je synem Dany Medřické.

5.7

Když tak sleduji nakladatelskou produkci, říkám si, kdyby nebylo Hitlera, SS, Wehrmachtu – co by se vůbec vydávalo?

5.8

Kdybych měl nějaký drobný nazbyt, taky bych se dal do vydávání knih. Povožil bych se na té vlně positivity, která se rozlévá po knihkupectvích. Akorát bych to trochu znegoval. Prvním počinem by byla kuchařka na pokrmy ze zdraví ohrožujících potravin, po ní by následovaly temné meditace a negativní afirmace pro každý den. Nakladatelství by se nejspíše jmenovalo *Z pekla štěstí*. A jako maskota bych choval černého kozla. Nevíte o nějakém?

5.9

V bodu 5.3 jsem psal o portálu *Atlas.cz* a o domácích zprávách – *iDNES – Z domova*. 13. dubna se překonaly, z pěti možných zpráv to bylo takhle:

1. Vnitro srazilo k nule šance Salmů na milionový majetek

O

čem

se

(ne)

mluví

Každopádně by se tu
měla výrazně zlepšit
křížovka – dvakrát

v jednom dni použít

stejně slovo nebo
označit za mušketýra

slovo „atos“ je

neumětelské. Stejně

tak v nabídce kulturních
pořadů je hloupost zvat

na festival a neuvést,

kdo tam bude hrát

(konkrétně mluvím

o 25. dubnu, kdy

v Paláci Akropolis

vystupovala skupina

Konono No1).

Dubnové

a květnové

5.12

2. Vnitro srazilo šance Salmů na milionový majetek k nule

3. Ministerstvo vzalo Salmům naději na milionový majetek

4. Ministerstvo: Hrabě Hugo Salm nebyl Čechoslovák

5. Hrabě Hugo Salm nebyl Čechoslovák, rozhodlo ministerstvo

Aneb Salmové pětkrát jinak čili umění permutace.

5. 10

Abych na ten Atlas.cz nebyl tak zlej, o den později je zde nabídka: *Luxusní byty. Královsky dobrá adresa u Pražského hradu, Šlikova 7, Praha 6-Břevnov.*

5.11

Tak Helenka Červený kamení chce od státu 14,6 milionu korun. Tolik představuje podle jejího bači škoda na tržbách. *Nedělali jsme odhad, ale vyhodnocení tržeb, které byly před mediální kampaní časopisu a které byly po ní. Pokles je tam úplně evidentní. Po Heleně byla daleko menší poptávka.* Přátelé, a pak že se nedějí zázraky.

Já jsem měl letos enormně evidentně menší příjmy, že bych to taky zkusil s nějakou žalobičkou?

5.13

Do rodiny rozdávaného tisku se vloudil další strýček *Metropolitní expres*. Vydává ho stejná skupina jako *MfD* a *Lidové noviny*. A v tom je jeho štěstí a zároveň i neštěstí. Slušná informační úroveň naráží na nutnost neodlákat čtenáře mateřských tabloidů. Takže když se zařadíte při vchodu do metra do fronty a postupně si nabere *Metropolitní expres* (jako nováček má nejhorší místa), *24 hodin* a *Metro*, tak *ME* je nejvýživnější, ale cítíte, že je vlastně „konstruován“ jako reklama na *Mladou frontu Dnes* a *Lidové noviny*. Možná to bude fungovat, možná ne. Každopádně by se tu měla výrazně zlepšit křížovka – dvakrát v jednom dni použít stejné slovo nebo označit za mušketýra slovo „atos“ je neumětelské. Stejně tak v nabídce kulturních pořadů je hloupost zvat na festival a neuvést, kdo tam bude hrát (konkrétně mluvím o 25. dubnu, kdy v Paláci Akropolis vystupovala skupina Konono No1). *24 hodin* kontrovalo ve stejný den zase poutákem, že DiCaprio si zranil koleno. Celý den jsem se z té zprávy nemohl vzpamatoval a lajdal jsem práci.

Tak co bude dál?

Rozhodl jsem se onehdá, že projdu přes Karolinum do Celetné ulice. Nic netuše jsem zahnul

dobropisy

na červen

2006

kolem Stavovského divadla na Ovocný trh a tam – klame mě zrak? A že mě neklame, tak tam stál les soch Olbrama Zoubka. Pak jsem si vzpomněl, že jsem o tom četl a že nějaký pisec zpovídal sochaře a bylo tam zmíněno, že ty sochy takhle nakumulované mají v sobě úplně jiný náboj, energii a kdoví co ještě. Je to možné, dokonce to je určitě pravda. Ale všeho moc škodí. Zoubka jsem měl rád a koupil jsem si kdysi za nemalý peníz jeden jeho „vytlačený“ biblický příběh, nicméně znovu opakuju: všeho moc škodí. Kam vlezou, včetně pošty v Bohnicích, tak tam číhají Zoubkovy „antické“, ztichle lamentující postavy. Jako kdyby i mně vyčítaly, že O. Z. nemohl takřka 20 let sochat, a tak si to teď musí vynahradiť. Protože se jeho tvorba nikam nevyvíjí, tak by měl brzdit, nebo to obyčejné uměnomilce nasere a bude to zajímat jen snoby (stejně dopadl Vladimír Komárek třeba). Někdy nedělat je ta největší sochařina. Že jsem zlej? Naopak, příliš hodnej.

5.14

V programu knižního veletrhu *Svět knihy* je v editoriale Pavla Štola o Lotyšsku jako českém veletržním hostu také uvedeno poděkování, mj.: organizaci *Literature Across Frontiers*, podporující vydávání tzv. *malých literatur*, nakladatelství *Lubora Kasla*, *One Woman Press*... Ne že by mě to nepobavilo. Pobavilo. Fakt že jo.

5.15

Dáda slaví padesátiny. Já padám. Tohle se musí oslavit, běžím si chytit nějakou vypasenou žízalu.

5.16

Redaktoři z *Metra* se v květnu odvážali. Ve středu, 3. máje, dvě zprávy. Tu o 91 nových profesorech, kterým předal Václav Klaus dekrety, otitulkovali Noví obroditelé. Zprávu o otevřených dveřích pro veřejnost v Černínském paláci zase uvedli: *Paláci, otevři se. Další následující věta pak zní: Černínský palác, který je za normální situace sídlem ministerstva zahraničních věcí (...). A za nenormální situace?*

5.17

Na slavný den 8. května, kdy některé země, včetně té naší, slavily výročí ukončení druhé světové války, vysílala televize *Nova* ve svém hlavním večerním bloku nové zpracování *Dumasova Hraběte Monte Crista* (USA/VB/Irsko, 2002). Ne že by se to nehodilo, naopak, málokteré literární dílo je tak krystalicky čistou ukázkou akumulace „humanizačních“ přínosů světu. Láska, zrada, msta, odpuštění... Jenže udělat z toho ani ne dvou-

hodinový film končící happyendem není jen urážka Dumasova génia, je to urážka tohoto svátku.

5.18

Vyšel další katalog *POP RON*, svět zábavy na květen–červen 2006. Z bohaté nabídky vybírám: *Dekorační krokodýl. Krmení zakázáno! Je ten krokodýl živý? Tuto otázku si kladou všichni, kteří tohoto krasavce spatřili. Ten, kdo se pořádně podívá, zjistí, že je vyroben z odolné hmoty a výborně plave. Rozměry: cca 18 x 6 cm. Cena 69 korun. Příště nějakého dekoračního politika!*

5.19

V Reflexu č. 15 hovořil Honza Dědek s androgynním zpěvákem skupiny Placebo Brianem Molckem.

Už dlouho jsem nečetl tak legrační rozhovor, chechtal jsem se jako pomínutý, až mi zaskočilo. Neměli by Dědkovi dát šanci v ČT nebo nějaký soukromý investor, aby napsal filmový scénář? Po všech těch umanutých Mládích a Novotných je nám tohle chytré a jízlivé vidění světa třeba jak praseti drbání.

Jakub Šofar

Rozhovor o starých lidech,
paměti horníků a prostitutek
a sklenici Františka Kriegla

Rád bych se jim podíval do očí...

Foto Martin Jaroš

Martin Groman učí na Fakultě sociálních věd, je hlasatelem
Českého rozhlasu 3 – Vltava a živí se jako kreativec.

Redaktorem Dobré adresy je od roku 2000.

Podílel se na vydání knihy

Slávky Peroutkové

Třetí ženou svého muže

a sborníku

Ztraceni v davu,

který právě vyšel

v nakladatelství

Karolinum.

Sborník, jehož jsi editorem a spoluautorem, zachycuje osudy pěti novinářů, o kterých se toho obecně moc neví. Přitom jsou jejich osudy zajímavé a všichni ve své době výrazně ovlivňovali společenské dění. Jenže novinářů je ve sborníku jenom pět. Kolik ještě bylo takových lidí, kteří jsou důležití a málo o nich víme? Jak se historie vyrovnává s tím, že dokáže zpracovat jenom zlomek historické skutečnosti a zkušenosti? Jak si může klást nárok na nějaké obecnější výpovědi?

Pěkně děkuju, říkal jsem si, že to bude hovor tak nějak pro časopis, dáme kafe, smotnem brčko, a ty bys hned první otázkou zahltl i Josefa Pekaře na celý život. Myslím ale, že by se dalo říct, že záleží tak trochu na tom, kdo konkrétně se historií zabývá a jak se k ní staví. Normativní přístup by s obecnějšími výpověďmi asi neměl problém. Ostatně třeba marxistickému výkladu dějin stačil prostý vývoj v čase – lidstvo spěje ze stromů k socialismu. Dogma, na které se naroubuje všechno bez ohledu na prameny, historickou paměť, realie, takže nakonec i husité mohou být předchůdci komunistů. Pokud ale svět kolem sebe nevnímáme ideologicky, přijdeme asi rychle na to, že obecnější výpovědi často neexistují jaksí samy za sebe, jak by se asi od nich čekalo. Buď se opírají o ideologii, víru, přesvědčení, dogma nebo o podobné pomůcky. Mne na dějinách asi nejvíc zajímá zkušenost. Třeba ta nasbíraná ve vzpomínkách pamětníků nebo v životopisech a denících a podobných zdrojích – tedy nic moc obecného, naopak prchavý, pomíjivý subjektivní prožitek se všemi svými výhodami i nedostatky. Zkrátka, když k dějinám přistupujete neideologicky, nemusíte vůbec bažít po obecné výpovědi, ale máte dost a dost prostoru hledat právě tu osobní zkušenost. A pak můžete vydat sborník o pěti pozapomenutých novinářích, čímž jejich příběhy na chvíli pro pár čtenářů zase ožívíte. A to je dost.

Přesto, nemrzí tě, že spousta podobných osudů nám unikne? Není těch zapomenutých osobních zkušeností škoda?

To je relativní. Obecně je škoda každé osobní zkušenosti. Zajímá mne život v jeho různých možných variantách – jak asi své bytí prožívá a chápe poosmě chycený nepolepšitelný chmaták, jak žena milující telenovely, jak třeba americký prezident, jak brahmánský mnich, jak jazzový pianista, jak pornoherečka? Ale na druhou stranu, nelituji žádné z těch zkušeností, které projdou bez sebe-menšího povšimnutí a beze stopy zanechané do budoucna. Jinak bych si připadal jako člověk, který truchlí nad samotným faktem smrti. Ne nad smrtí někoho blízkého, to je přirozené. A právě tak lituju, když si nenatočím vzpomínky někoho, koho jsem znal nebo chtěl poznat. Ale je mi celkem lhostejné, že nezavalím nějakou knihovnu miliony CD s nahrávkami všech lidí, které kdy kde potkám.

Kdyby ses narodil o sto osmdesát let později, kdo myslíš, že z dnešních novinářů by zapadl do podobného sborníku budoucnosti?

To se opravdu nedá říct. Za první republiky a po válce byl třeba váženým novinářem legionář Lev Sychrava. Asi by si na něj tehdy

nikdo nevsadil, že zrovna jeho jméno zapadne tak snadno. A stačilo pár let komunismu a je to. Takže nebudu věštit. Se studenty z mého semináře se ale pokoušíme natočit jakýsi vzorek novinářských vzpomínek na život v novinách ve dvacátém století. Pokud se to povede, vznikne opravdu reprezentativní sbírka a třeba nezapadnou osudy takového Jana Petráňka, Mirky Spáčilové, Dušana Tomáška a dalších. Uvidíme. Teda asi neuvidíme.

Vím, že ses zabýval filozofem a matematikem Bernardem Bolzanem, novinářem Ferdinandem Peroutkou – šéfredaktorem Přítomnosti, Dneška i Svobodné Evropy, politikem Františkem Kriegelem, který jako jediný odmítl posvětit vstup vojsk Varšavské smlouvy do ČSR v roce 1968, a Stanislavem Budínem, předválečným šéfredaktorem Rudého práva, vyloučeným komunistou i šéfredaktorem reformního Reportéra v 60. letech. Proč sis vybral právě tyhle osobnosti? Mají něco společného, něco, co tě na nich zajímá? A naopak: vidíš nějaký vývoj svého zájmu, nějaký posun, směr, kterým jdeš, a jeho motivaci?

Oni mají něco společného pro mne a ke všemu vždycky jenom na začátku toho zájmu. Řekněme při prvním rande. Spojuje je, že se v určitou dobu nepoddali. Každý z nich se ocitl v situaci, kdy musel volit mezi držetím svých názorů a osobním nepohodlím či útlakem. A dál už se pak liší. Mě třeba na Kriegelovi nebo na Peroutkovi baví, jak se mi psaním a uvažováním o nich mění pod rukama. O Peroutku se zajímám opravdu už dost vytrvale. Na začátku pro mě byl kompaktní osobností, jak sám říkal „hotovým mužem“. A najednou po letech koukám, že se mi rozpadl na několik mnohem živějších lidí. A ani nějak zvlášť nestojím o to ty kousky zase scelit. Abych byl konkrétní: Přestože si Peroutka ve svém psaní zakládal na srozumitelnosti a přímo-

čarosti, jako člověk byl, podle mého, plný masek, přetvářek, her a kamufláží. A všechny knihy, které o něm vycházejí (po hříchu i ta, na které jsem se podílel), jako by vždy něco ukážou a jiné věci zase zahalí. Je to trochu, jako kdyby se psalo pokadě o trochu jiném muži. Možná to dost souvisí s tím, že do Peroutky se mnoho autorů, kteří o něm píšou, samo projektuje. To je ale daň za fakt, že Peroutka jako persona není (mám ten dojem) dost poutavý pro profesionální historiky, a tak o něm píšou novináři a publicisté. A i když píšou někteří skvěle, ta metoda, přístup, je prostě jiná. Kriegel – to je zase odlišný problém, dva roky si pohrávám s rozhlasovým dokumentem o něm a pořád ještě nevím, co z toho vypadne. Na počátku jsem se dost bránil najet na lacinou kolej, kde bych vyprávěl příběh komunisty, který důvěřivě naletěl vlastnímu snu a prozřel až ve chvíli krachu celé ideologie a vzepřel se. Něco jako pohádka o škorpiónovi, který se sám uštknul. Jenže takhle to prostě nebylo – psychologicky to na Kriegela nesedí – a tak jsem se na jeho příběh nešel ptát historiků, ale lidí, kteří jej znali hodně z blízka. A najednou mám další problém, jak udělat pořad o slušném, pracovitém člověku, který svoji ohromující energii a talent v mládí napnul směrem, který se ve výsledku ukázal jako špatný. A Kriegel, místo aby utekl, což nedělal, se snažil stranu, se kterou šel, napravit. A když už to nešlo kabinetně, kuloárně, tak prostě zvolil demonstrativní krok a byl připraven nést za něj následky. A teď sedím nad takovým materiálem a říkám si, jak vyprávět ne už pohádku, ale pravdivý, poměrně prostý příběh o poctivém a opravdovém komunistovi. Jak ho vyprávět, tak aby jej lidé dneska pochopili a připustili jako možný.

Kdyby sis měl z těch čtyř mužů vybrat, kterému bys chtěl být nejpodobnější, kdo by to byl? A či osud z těch čtyř bys nejradši prožil?

V první chvíli jsem si řekl, že bych nechtěl být žádným z nich. Pak jsem to rozvážil a nakonec jsem stejně došel k tomu, že je to pravda. Žádnému bych podobný být dnes už nechtěl a ani za nic bych si nechtěl stříhnout jejich osudy. Ale Peroutkovi a Kriegelovi bych se rád podíval do očí. Rád bych je viděl tak zblízka, jak je mohli vidět ti, kteří mi o nich dnes vyprávějí. Samotného by mě zajímalo, co bych si o nich myslel a jak bych je vnímal já sám. Kdo ví, jak by to dopadlo.

Zabýváš se tzv „oral history“, poměrně novou, ale už populární historickou metodou. Můžeš ji stručně představit? Čím je hlavně zajímavá?

Na té metodě je nejzajímavější, že dost rezignuje právě na touhu zobecňovat, jak jsme o ní mluvili. Netouží po přehledech a tabulkách. Nejceněnější na ní je, že se snaží zachovat alespoň útržky, střípky čistě subjektivní paměti, která by jinak po smrti svého nositele zanikla. Ne každý napíše paměti, a to nemyslím jen postavy známé z dějin (politiky, umělce, panovníky...). U nás se oral history zatím zaměřuje na řekněme vlivné skupiny společnosti (komunistické předáky, revolucionáře z listopadu 89, žurnalisty, spisovatele...), je to tak nějak v naší tradici. Americká či světová oral history například mapuje životy horníků, údržbářů, květinářů, úředníků, prostitutek... A to je na té metodě pro mne lákavé, že je schopna jako žádný jiný historický přístup bez rozdílu zaměřit svoji pozornost na všechny vrstvy společnosti v daném období.

Jak se oral history vyrovnává se svými limity? Jak třeba řeší to, že lidské vzpomínky mají tendenci měnit se ve vyprávění, zbásňovat se, že se obecně velmi liší od toho, co dokazují třeba „objektivní“ písemné či materiálové dokumenty?

Ona se s tím nijak zásadně nemusí potýkat, vyrovnala se s tím už ve svém počát-

Foto Martin Jaroš

ku. Na té odlišnosti totiž stojí. Nejde o to, aby pamětníci vyvraceli či potvrzovali záznamy z archivů. Ostatně většina z nich nic takového ke své osobě ani nemá. Cílem je právě zaznamenat to nejprchavější – paměť a její stav. Jednou jsem třeba vedl hovor se ženou, která od padesátých let do roku 1969 pracovala v aparátu ÚV KSČ. Velmi inteligentní paní, navíc se časem propracovala k poznání, že nejen této zemi jako komunistka uškodila, ale také k tomu, že se ze své viny nemůže nijak vykoupit. A právě při hovoru s touto ženou jsem na ni tak trochu vytáhnul zprávy, které podávala na ÚV o stavu propagandy v politicky dost exponovaném karlovarském kraji v polovině 50. let. Už si je ale nepamatovala, ne snad že by je vytěsnila, nebo by mi chtěla své vzpomínky cenzurovat. Podobných textů ale za život vytvořila stovky, možná i víc. Kdo by si to pamatoval, byla to její každodenní práce, kterou tehdy ani dnes neměla jako takovou za důležitou, prostě rutina.

A i tato výpověď, tento poznatek je důležitý. Práce na ÚV KSČ byla pro mnoho lidí prostě práce, její důsledky přes mlhu rutinálních postupů, přes všechny ty týdenní a denní schůze, komise, pléna, aktivity, hlášení, referáty, koreferáty leckdy nevnímali. K tomu se žádná jiná metoda v historiografii nedostane.

Ty rozhovory s pamětníky jsou určitě metodicky připravené. Je to spíš takové ebenovské přikyvování a hlazení otázkami, nebo bys měl být občas i tvrdý a vyprovokovat reakci jako třeba Jan Kraus?

Určitě ani jedno. Nejde o publicistiku, a tak ani tyto dva přístupy nejdu v oral history použít. Ale asi bych neměl opravovat otázky, ale nacházet na ně odpovědi. Takže na tu paralelu přistoupím a řeknu, že oral history je rozhodně blíž jakémusi nekonfliktnímu naslouchání než názorovému střetu nebo třeba i laskavé provokaci,

ponoukání. Pamětník by měl mít dojem, že před ním sedí mladší, ale o problému výborně informovaný rovnocenný partner. Samozřejmě se to nemůže povést pokaždé. Studentům jsem zatím vždycky nejvíc zdůrazňoval, že hlavní je naslouchat a vnímat. Jednak jim to umožní hovor vést smysluplně (klidně i mimo připravené otázky a do větší hloubky či k nečekanému tématu), a jednak si získají ve většině případů pozornost a respekt svých pamětníků. Mnozí z nich jsou už ve svém okolí totiž považováni za dědečky a babičky, kteří ničemu z dneška přece nemůžou rozumět, a svět, který si nechali v hlavě ze svých velkých let, nezajímá už rozhodně většinu lidí. Takže pozorný mladý posluchač je pro ně leckdy jako dar z nebes. Krausů mají doma dost.

Setkáváš se s pamětníky, s lidmi, kteří prožívali to, co my už vnímáme jako historii. Když s nimi tak mluvíš, přijde ti,

že stáří a historická zkušenost dává člověku nějaký druh moudrosti? Jsou schopni o věcech uvažovat jinak než mladí? Obohacuje tě nějak setkávání se staršími lidmi?

To je opravdu kus od kusu. Zažil jsem pamětníky, kteří se mnou vedli hovor dost mentorský, nezáživný a nepřínosný pro mne i pro ně. Já se nic nedověděl a oni sami sobě na nic neodpověděli. A možná proto ten hovor tak zazdili. Jindy se ale potkáte se ženou, které se blíží devadesátka, a ona je svými názory, fyzickou i přístupem k životu mnohem svobodomyslnější než vy ve třiceti. Jindy zase potkáte osmdesátileté dítě, které věří, že věk mu dává právo jiné počínat. A přitom má jen tu výhodu, že okolo je k němu právě kvůli věku laskavé. V tomhle není rozdíl mezi mládím a stářím žádný. Inspirativní lidi si prostě snažím udržet blízko sebe. A je mi jedno, kolik jim je, věk mne v tom, jak je vnímám, nemate. Snad mne jen varuje, že některé bych si měl hlídat víc, než mi zmizí. Ale někdy se i tak spletu – několik let jsem se letmo potkával s Pavlem Kouteckým a říkal si, že by stálo za to si s ním sednout a povídat. Ale že to má čas. A houby. Nebo Hana Mašková – vysílala v rozhlasu v roce 1968 jako hlasatelka, prožila tam pak bez ohnutí zad celou normalizaci. Ta paní kolem sedmdesátky do konce života pracovala pro Vltavu, pro stanici, o které si leckdo myslí, že to je to nejnudnější a nejstarší, co tady u nás vysílá. Přitom v názorech na život, na vztahy, na hudbu, na kulturu, na herce, zpěváky byla Hana Mašková modernější než leckterí „mladí“ kolem ní. Učila mne mluvit na mikrofon a ve chvíli, kdy jsem si řekl, že bych ji poprosil o vzpomínky, jako by to vytušila, stydlivě a tiše odešla. Nadával jsem jí i sobě.

Kteří ze všech těch pamětníků, které jsi poznal, ti přišli mimořádně zajímaví a čím?

Tak bez nároku na hodnotové rozrůznění budu volně asociovat. Určitě zajímavá

byla žena Františka Kriegla Riva – její život nebyl na román, takovému románu by totiž nikdo nevěřil. Bohužel mi nedovolila dělat z našeho povídání záznam. Ale bylo tak silné, že to vlastně ani nebylo třeba. Jen to musím ještě v nějaké formě „vytočit“ ze své paměti, než to se mnou zapadne. Slávka Peroutková, žena Ferdinanda Peroutky, se pro mne z roviny pamětníka posunula do více emotivní roviny známé, skoro rodinné přítelkyně, takže stačí týden bez návštěvy u ní a už mám výčitky, že ji zanedbávám. Její kamarádku Evu Jiráňkovou průběžně ukazuju všem mladým ženám – jen aby tušily, jak mladě se dá také v osmdesáti žít a uvažovat. Sám se tak trochu chodím dívat na Ladislava Matějku – blíží se mu devadesátka a svůj život, ve kterém toho zažil opravdu hodně, hodlá zaokrouhlit tak trochu tím, že své jubileum prožije na Capri se svou životní a nenaplněnou láskou z mládí. Takto pojatý život mne inspiruje, to ano. A sám na sebe se pak zlobím za každý prázdný den, na jehož konci si nepamatuju nic, co by stálo za řeč.

Má setkávání s pamětníky něco společného s provázením na zámcích, s hrami v historických kostýmech, které taky provozuješ? Pramení v nějaké příbuzné fascinaci, nějakém souvisejícím zájmu? V jakém?

To nevím, nikdy jsem takhle neuvažoval. Nespíš to spojuje zase ta historie. Prostě paměť, zbytek toho, co bylo. Ale taky by se za tím dalo vidět leccos jiného. Tak třeba jsem si mezi průvodkyněmi našel slečny, se kterými jsem chodil, u jedné to dokonce trvá. A taky mám na zámcích hodně známých, tak se rád vracím. A nebo je za tím ještě něco jiného. Nedávno mi někdo řekl, že jsem staromil. Myslím, že u mě ale nejde o staromilství, spíš se jen vnitřně odmítám obdivovat všemu novému jen proto, že to má čerstvé datum vzniku či výroby. Myslím, že nežijeme jen mezi věcmi starými a novými. Takový svět by byl plochý

a smutný. Potkal jsem třeba v rozhlasu lidi, kteří najeli na moderní a nezbytnou vlnu digitálního vysílání a chovají se, jako by sloužili novému médiu. Jako by tady rozhlas se svojí tradicí nebyl už víc než 80 let. Výsledek: sice používají moderní přenosové cesty, ale jejich práce prozrazuje, že opomenuli profesi, prostě ty věci neumí. Znáš to sám, jakmile někdo začne jenom psát pro internet a vykašle se na takové ty serepetičky, jako je pravopis a gramatika nebo korektury a styl, co asi vznikne, kdo si v tom rád počte a jak dlouho to vydrží? Lidé, kteří milují modernost a mladost jen pro ně samotné, by asi byli překvapeni, jak by jejich svět vypadal bez historie – nebyl by ani on, ani oni. Prostě žijeme v nějakém prostředí, a v nás samotných žije staré s novým, přesněji něco z minula s něčím ze současna. Co z toho sami pro sebe vybíráme a co akcentujeme, je už na nás a našem sebeprožívání. Třeba my doma máme v jednom pokoji krásnou skříň po babičce vedle nových polic z IKEA. Na moderním psacím stole vedle moderního laptopu mám sklenici na tužky, a tu měl na stole Kriegel, je to pěkná sklenice a má svůj příběh, a tak ji používám. Ne proto, že je stará. Staré, ve smyslu nepotřebné, věci vyhazuju, nevážím si starého haraburdí, nechci žít v muzeu, ale věci s pamětí, věci smysluplné nepouštím.

Pracuješ na plný úvazek ve Voda fonu, hlásíš na ČRo 3–Vltava, přednášíš na Fakultě sociálních věd UK, kde zároveň studuješ, píšeš do Lidových novin, hraješ v kostýmních prohlídkách zámku Sychrov, renovuješ byt... jak to všechno stíháš? Máš v prdeli vrtulku?

Ano. Ale už jsem se hrozně zakecal, musím letět. Natočil bys mě, prosím?

Rád. Díky za rozhovor.

Připravil
Štefan Švec

Kvítky na tubetějce

Ivan Skála

Dukla

*Myslíš na chrabré krasnoarmějce,
celá ta léta myslíš na ně,
veselé, jako kvítek na tubetějce.
Patříte spolu k jedné straně,
ty půjdeš navždy s nimi odhodlaně,
aby ses dějinami nevlácel za cizím vozem s hlavou dolů,
aby sis vždy svůj chleba namácel uprostřed svých
u společného stolu.
Patříte spolu navždy k jedné straně,
ta jistota je mocnější než zbraně
Ty víš to, ty to víš,
ty vděčně myslíš na ně.*

V Literárním archivu jsme v minulých číslech tak trochu nahlíželi přes rameno našim pradědům. Co asi tak četli v neděli po vepřové se zelím? Do čeho zabořili své nosy a jaké příběhy se jim blížily k tvářím, když slastně podřimovali u kamen? Byl to čas idylický, poklidný, vepřový, tak jako ty povídky.

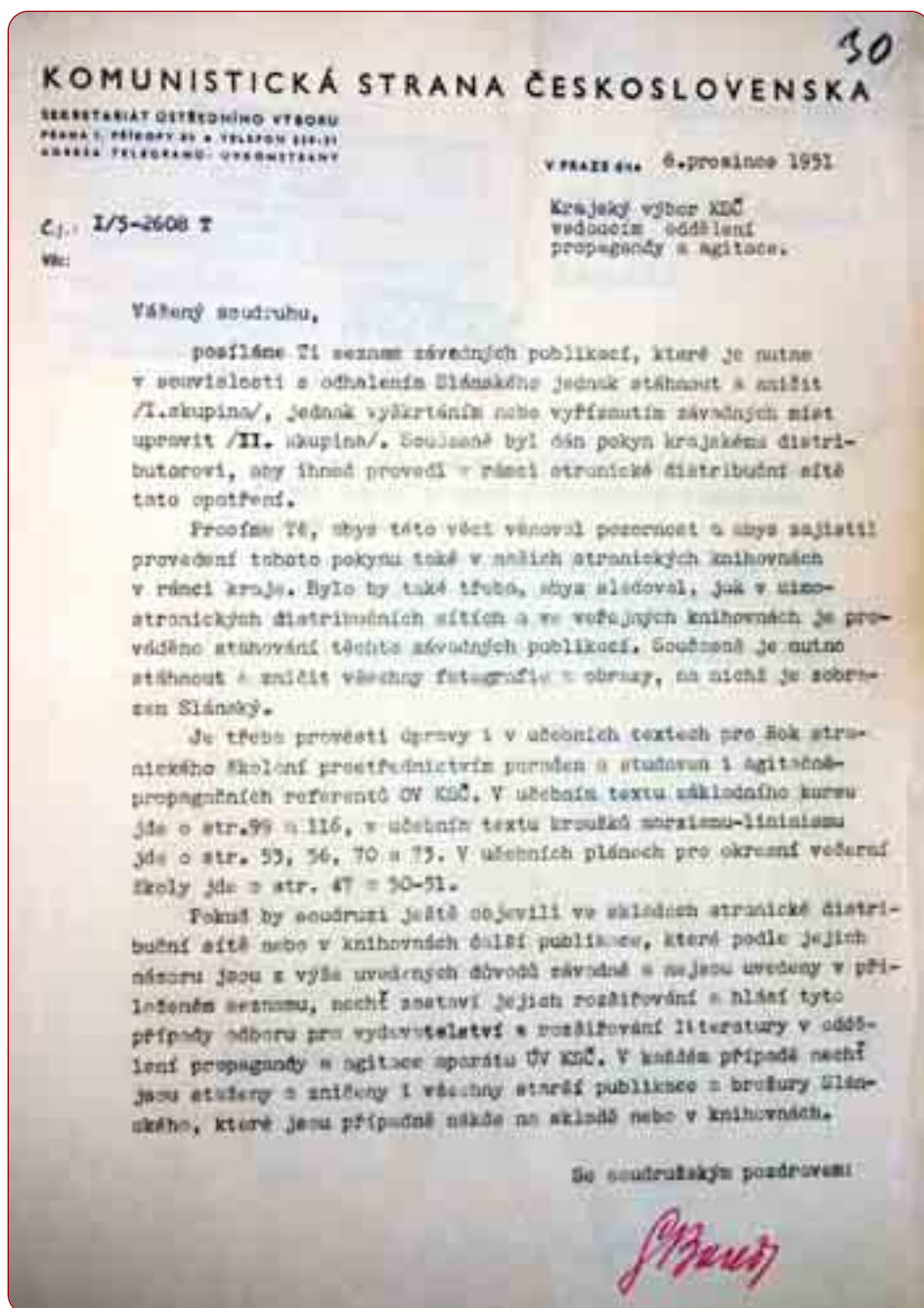
Kvítky na tubetějce, ve kterých ode dneška nahlížíme přes rameno našim dědům, budou jiné. Tubetějka (což je ruská špičatá čepice) zní sice malebně a poeticky, v jejím stínu ale bují kvítka opravdu čertovská. Kvetla v 50. letech minulého století v Čechách a my je budeme hledat v archivech a na stránkách novin. Právě tisk a spřízněné odbory na ústředním výboru dávaly našim kvítkům skutečně kvalitní hnojivo.

V době politických procesů ničil lidem spaní i charaktery hlavně strach. S oblibou se z té doby citují prostoduché a nablblé petice pracujících, kteří žádají smrt – tu pro Horákovou, tu pro Slánského, podle toho, pro koho je zrovna potřeba. Hlasy, které už nemají význam pro ty, jejichž smrt požadují. Hlasy, které žádají kati. Hlasy, které se raději ozvou, když jsou bezcenné, než by si působily problémy. Ovšem zaznívaly i hlasy nedavové a možná o to přízračnější. Jedním z nich byl v prosinci 1951 prvorepublikový komunista a redaktor stranických časopisů Bedřich Voda Pexa. Od roku 1932 do konce války žil v Sovětském svazu. Za války zde spolu s Rudolfem Slánským působil v rozhlasovém vysílání do okupované vlasti. Roku 1943 nastoupil jako redaktor do Československých listů v Moskvě. Po návratu se stal členem Lektorské rady ÚV KSČ, ale mohl si zřejmě do-

volit její schůze skoro ignorovat. Vedl tiskový odbor Kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ, byl členem redakční rady časopisu Za trvalý mír, za lidovou demokracii!, odpovědným redaktorem stranického listu Nová mysl, jeho jméno se objevuje také mezi členy vedení Rudého práva. A právě tento agilní funkcionář ověřený pověstí znalce moskevských poměrů odjel roku 1951 do Moskvy do sanatoria léčit si své srdeční a oběhové problémy. Jen se vyhrabal z nejhoršího, přišla další rána – 23. 11. 1951 byl zatčen Rudolf Slánský. A Bedřich Voda Pexa, možná ani ne příliš překvapen, ale přesto, usedá k papíru a píše ministru Václavu Kopeckému dopis, ve kterém líčí své vztahy se Slánským, s jedním ze svých blízkých spolupracovníků. Dopis vznikl jen pár týdnů po zatčení dřívějšího prvního tajemníka strany:

Drahý soudruhu Kopecký,

posílám Ti srdečný pozdrav. Jsem nyní z nejhoršího venku a mám pevnou naději, že se vrátím za nějaký čas do práce ve straně zdra-

Dopis, kterým Gustav Bareš ze sekretariátu ÚV píše krajským a okresním tajemníkům, jaké kroky mají podniknout po zatčení Slánského. Zde jde o likvidaci knih. Ve stejné době Bareš například nechal uzavřít výstavu o 30 letech KSČ a komplet celou ji předělal tak, aby po Slánském nezbyla ani stopa.

vější, než jsem byl v poslední době. Vděčím za to bratrské bolševické straně a všem těm skvělým sovětským soudruhům, kteří již podruhé dělají pro mne všechno, co jen lze, v boji s mojí zákeřnou chorobou.

Jsem šťasten, že byl nakonec odhalen a dopaden zlosyn Slánský, který, jak je nyní jasno, byl hlavou celé té zrádcovské a špičkové bandy ve straně. Vytužil jsem již v moskevském rozhlase některé jeho vlastnosti: dravou mocichtivost, ješitnost, zbabělost a zákeřnost. Slánský,

jemuž jsem stál v cestě a jenž vycítil, že mu nejsem a nikdy nebudu přítelem, pomlouval mne před soudruhem Gottwaldem i před Tebou a zřejmě jste mne po tom všem vřadili do redakce Československých listů. Ve všech pozdějších letech po válce se snažil spoutat moji činnost ve straně a držet mne na takových funkcích, abych mu neviděl na prsty a nemohl ho kritisovat. Je mi proto hanba, když si vzpomínám, že jsem sám v sobě tlumil pocit nedůvěry k němu, že jsem si namlouval, že přehá-

ním a zveličuji jeho záporné vlastnosti a že nemohu mít pravdu, a že jsem i několikrát veřejně uznal jeho činnost – ovšem před tím, než byl zbaven funkce ústředního tajemníka – poněvadž jej uznávala tehdy i strana, kterou tento prokletý padouch zatím dávno, možná již v Moskvě, potají klamal a zrazoval.

Jidášek Slánský byl nebezpečný, neobyčejně prohnáný, výborně se maskující nepřítel, mstivý a sverepý vlkodlak. A přece i na něho došlo. Naše strana, vedená soudruhem Gottwaldem, řídící se neochvějně marxismem-leninismem, opírající se pevně o Sovětský Svaz, učící se z těžce nabytých zkušeností, z vlastních chyb a nedostatků, je pevná a neporazitelná. Každému zrádci, nechť se jmenuje tak či onak, bude vpáleno jeho Kainovo znamení na čelo a každý z nich bude zničen tak, jako jsou ničeny morové krysy. Nyní nám všem ve straně se bude pracovat lépe. Těším se nesmírně na svůj návrat do Prahy. Vyříd', prosím Tě, soudruhu Gottwaldovi, že všechny své síly, celý zbytek svého života se vynasnažím vynaložit na to, abych co nejlépe pomohl bolševicky upevňovat stranu a vybudovat v naší zemi socialismus, ze něž bojoval můj otec a o němž sním od svého mládí. Srdečný pozdrav všem známým soudruhům.

Tvůj Pexa.

SSSR, v sanatoři 15. 12. 1951

Bedřich Voda Pexa svou pověst věrného straníka uhájil – možná i díky tomuto dopisu. V únoru 1952, když jej „jeho“ redakce a sekretariát zase uvítaly doma z léčby, se stal tajemníkem ÚV KSČ, ještě v prosinci byl ve své funkci potvrzen a kandidoval na člena vedení strany. Ovšem v listopadu 1953 jej zastihla smrt. Opět v „sanatoři“, opět v Moskvě.

Připravil

Martin Groman

Štěpán Kučera se před pár měsíci vynořil odkudsi z maloměsta, rozhodil po velkoměstě pár svých textů a redaktoři literárních časopisů začali slinit s vervou I. P. Pavlova, když mu uvařili psa. Dobré adrese se povedlo malý Štěpánův kousek urvat a drží si ho dodnes. Proto můžeme pyšně tvrdit, že kniha Tajná kronika Rychlých šípů a jiné příběhy, plná povídek a apokryfů, která Štěpánovi právě vyšla v Hostu, je tak trochu i naše.

Proto jí taky děláme tak okatou reklamu už v první otázce...

**Rozhovor
o polucích
Mirka Dušina,
optice
francouzského
nového
románu
a ostrých
tvrdohácích**

Foto Jakub Tayari

I S V e r n i S

Foto Pavel Wellner

Líbí se ti tvoje knížka? Koupil by sis ji jako čtenář?

Líbí. Knížky si moc nekupuju, ale určitě bych si ji od někoho půjčil.

Kterou povídku z ní máš nejradši a proč?

Těžko říct. Kdybych chtěl vypadat sečtěle, řekl bych, že je to taková Sophiina volba. Mám rád třeba titulní povídku o Rychlých šípech, jde z ní na mě letní nálada. Byl jsem tenkrát čerstvě zamilovaný a tak. Líbí se mi i povídka o Janu Keplerovi, je myslím řemeslně nejlíp napsaná a taky je v ní hodně Prahy a alchymistického příšeří. Dlouho jsem chtěl napsat příběh, kde by Praha byla aspoň vedlejší postavou. Anebo první povídka toho souboru, o výletu pana Broučka. Tu jsem četl na různých vydařených akcích, a navíc je to máminčina oblíbená. Nevím, je to taková Sophiina volba.

Nepřipadáš si moc sečtěle?

Učím se s tím žít.

Co tě vede odrážet se od cizích textů, postav, historií?

Je nebezpečné psát autobiografickou prózu dejme tomu o partnerském stereotypu, když první čtenářkou obvykle bývá partnerka. Tak děj přenesu do renesanční Florencie, hlavní postavou udělám Monu Lisu a ono se to tam už nějak schová. Další důvod je, že mě to prostě baví. Příběhů o dospívání a prvních láskách bylo napsáno až hanba, ale když svoji pubertu věnuju Mirku Dušínovi, získá ta povídka jiné kouzlo.

Zkusil jsi už napsat prózu, která by se neodrážela?

Zkusil. Do knížky se dostala povídka Třísky z červené knihovny, to je jedna z nejupřímnějších věcí, jaké jsem zatím napsal. Ještě mám povídku s názvem Mirek, která popisuje dospívání na malém městě, lásky a nelásky, beatnické sny a jeden marihuanový trip – ale nakonec jsem ji z rukopisu vyhodil, je v ní moc patetických slov.

Moc patetických slov... Patetická slova moc mají. Bojíš se patosu? I u těch nejvážnějších věcí, které jsi napsal, mi připadá, že si hlavně hraješ. Je to moc hezké hraní, ale pořád je to jenom hraní, takové to „za vtip prodám i babičku“. Prodal bys? Budeš si hrát až do smrti (nic proti tomu), nebo myslíš, že bys jednou mohl zvládnout napsat něco, co by bylo dobré i bez hraní?

Tahle otázka je ten „vostrej tvrdohak“, co jsi sliboval, než ses začal ptát... Všechna patetická slova moc nemají, jde o to, najít ta správná. A kdybych je našel v jednadvaceti letech, o čem bych pak psal zbytek života? Jestli na tebe to hledání působí jako hraní, tak je to možná lepší, než kdyby působilo jako křeč a planý patos. Ale většina mých povídek, když si odmyslíš pár infantilních vtipů, je v podstatě smutná. Tím nechci říct, že bych se zřikal hravosti v tvorbě – v Platónově Symposionu jednu z postav, když se chystá promluvit o velikosti boha Eróta, sklátí škytavka, Don Quijote, román románů, obsahuje několik rozverných vtipů o vyměšování. Rád bych jednou napsal něco, co by bylo dobré a hravé zároveň.

Takže kam bys chtěl v literatuře dojít?

Nemám tušení. Myslím, že málokdo tvoří systematicky stylem „za dva roky novela, za čtyři roky román a za šest let první svazek memoárů“. Po maturitě jsem si řekl, že bych mohl přestat psát hříčky se školní četbou, začít si dělat poznámky pro něco většího, rozsáhlejší generační zpověď, a zahájit tak novou etapu svojí tvorby. Místo toho jsem napsal tři nové apokryfy.

Asi jsou ti souzené. Musí to být dost velká síla, co tě nutí rozbít všechno, co přečteš a zasáhne tě. Dokázat si, že to zvládneš napsat taky, ba že máš dokonce takové svaly, že si s tím dovedeš hrát. Máš na to vůbec právo? Není už někde v základu parodie nebo travestie něco zvráceného? Nemrzí tě, že člověk, který si přečte Tajnou kroniku Rychlých šípů, se už nikdy nedostane do světa Stínadel tak hluboko, jak by mohl, protože mu to vždycky zabije tvůj Mírek Dušín s polucí?

Rozhodně nejde o všechny knihy, co mě zasáhnou, většinu z nich čtu v němém úžasu a nemám potřebu ani odvalu se o ně otírat vlastními literárními pokusy. A u těch několika, kterých jsem se ve svém psaní dotkl, mi určitě nejde o předvádění svalů. Poluce Mírka Dušína vytržená z kontextu může znít jako parodie, negace Foglarovy tvorby, ale ta povídka je ve svém celku shovívavým, a dokonce mírně nostalgickým ohlédnutím do krajiny foglarovek a mého vlastního dospívání. Základem mého psaní není škleb, ale úsměv. Představa člověka, kterému moje povídka zabije prožitek ze Stínadel, je podle mě nesmysl.

Podle mě ne. Ale to nevadí. Zkusím teď takovou levnější psychologickou improvizaci: hraješ si s příběhy, dokonce i s těmi největšími příběhy literatury a historie, a rozbíjíš je. Jediný příběh, kterému se u tebe nedá usmát, ale o kterém píšeš skoro pořád, je láska, takový ten nejobyčejnější muckot, co obvykle visí někde mezi milenci, kteří se vedou za ruce ve Vojanových sadech druhý víkend v květnu. Připadá mi, jako by všechno tvoje hraní byla nevědomá příprava na to rozbít i tenhle příběh, ten jediný, na který sis zatím netroufl, který naopak vyhrává nad tebou, třeba v těch Třískách z červené knihovny. Myslíš, že se ti to někdy povede? A co pak?

Doufám, že se mi to nikdy nepovede. Ovšem jak říká klasik Dobré adresy o pár stránek vedle, je trochu pošetilé hledat skryté významy ve vlastních textech. Co říkáš, je zajímavý nápad, ale i podle tebe je to nevědomá příprava, takže ti k tomu asi můžu máloco říct. Za svoje vědomí můžu prohlásit, že pravda a láska nakonec zvítězí nad lží a nenávistí. Fakt máš pocit, že ve svých povídkách jenom rozbívám?

Jenom ne, ale taky. Tvoje knížka je fajn, jediná povídka, která mi v ní nesedí, se jmenuje Venuše. Je dost patetická a je o tom, že holky v pravěku i dneska mají rády ty slabší, kteří si kvůli nim nechají dát přes držku. Ta povídka končí báječnou větou: „Jsi pořád stejná.“ Nebojíš se, že se občas chytneš za vlastní ocas a klišé, ze kterého si jinde (třeba v Jezdci z neznáma) děláš legraci, tě dožene a využije, aniž si toho všimneš? Že místo abys byl vtipný, budeš směšný?

Ze směšnosti strach mám, ale středobodem mého psaní rozhodně není touha být vtipný. Jestli některé moje povídky pobízejí k úsměvu, tak spíš mimochodem – jak už jsem řekl, většina z nich je v podstatě smutná. Venuši jsem napsal v šestnácti (což mě samozřejmě neomlouvá), dneska už bych ji takhle nenapsal, ale mám ji rád. Mimo záznam jsme se bavili o tom, jestli by nebylo lepší, kdyby mi v Hostu některé povídky z rukopisu vyhodili nebo upravili. Jsem rád, že to neudělali – knížka by pak zřejmě byla dokonalejší, ale takhle vypadá přesně tak, jak jsem si ji přál. I s Venuší.

Rve mi to srdce, ale budiž. Je přeci jenom tvoje. Jak rozumíš pojmu postmoderně? Chtěl bys být jednou řazený do proudu, kterému se říká postmodernismus?

Pojmu postmoderna moc nerozumím. Radim Kopáč v recenzi méj knížky napsal, že jsem poučen optikou francouzského nového románu, což mě potěšilo, protože jsem před několika lety viděl jeden Robbe-Grilletův film a nepobral jsem z něj vůbec nic. Asi počkám, kam mě literární kritika šoupne, a pak se rychle dovzdělám, aby nikdo nic nepoznal. Ale popravdě, čím dál víc mě láká klasické vyprávění.

Fakt ti postmoderna nic neříká? Nemáš pocit, že vstupuješ do nějakého kontextu, do nějaké literární situace? Nevní máš ji? Nic si o ní nemyslíš?

Nechci vypadat, že si pěstuju image mimoně à la Květa Fialová, ale prostě si nemyslím, že tvůrce by se musel sám někam vřazovat. Postmoderna je pro mě labyrint, kterým kráčí Vilém z Baskervillu vstříc cha-

osu. Na postmoderní literatuře – nebo na tom, co bývá za postmoderní literaturu běžně označováno – je mi protivná její občasná do-sebezahleděnost, umění pro umění. Vrcholem je, když si čtenář s autorem začínou porovnávat svaly, kdo má víc načteno. Postupy postmoderny ve svém psaní používám, aniž bych to dopředu plánoval nebo to měl teoreticky podložené, protože jsem se prostě narodil do takové doby.

Lákala by tě kariéra Michala Viewegha?

Nikdy bych se psaním literatury nechtěl živit. Ale přicházet na premiéru filmové adaptace svého bestselleru po červeném koberci společně se Zuzanou Kanócz by mě asi bavilo.

Stačí to?

Myslím, že tohle jsem zodpověděl už v před-před-před-před-předminulé a před-před-před-před-před-předminulé otázce. Rád bych jednou psal dobrou literaturu, to by mi stačilo bohatě. Ale budoucnost neplánuju. Vyšla mi knížka, líbí se mým spolužákům ze střední školy, kteří od maturity nedrželi knihu v ruce, a zároveň intelektuálům, kteří se literaturou žijí. Jsem vcelku spokojený.

Z archivu Š. K.

Foto Jakub Tayari

Brouzdáš po literárních akcích, poznáváš kritiky, redaktory, básníky a přicmrndávače. Překvapilo tě něco na tom, jak vypadá ten literární svět, který jsi zatím poznal? Jak se ti jeví? Kdybys o něm měl napsat povídku, co by v ní bylo hlavní téma a čemu by se tam dalo nejvíc smát?

Jediný večírek, na který si vzpomínám, byla loňská Magnesia Litera – byl tam velice působivý raut, ale básníci ho vyluxovali, než jsem si stačil dojít pro vidličku. Literární svět, jak jsem ho zatím poznal, je vcelku příjemné místo, i když trochu moc zahleděné do sebe. Intelektuálové bývají v civilu normální a milí lidé. Ale nemyslím si, že by to bylo dobré téma na povídku, spíš na fejeton. Nějaký kratší.

Nemáš pocit, že literatura dneska nějak ztrácí společenskou prestiž?

O tom by se dalo mluvit dlouho a asi bychom se shodli, že je to důsledek historického vývoje, společenských změn a vůbec. Ale nemělo by se zapomínat, že ochota lidí zbožňovat knihy nezmizela.

Děti, které by podle odborníků měly být zblblé z počítačových her, stojí fronty na bichle J. K. Rowlingové a dospělí stojí hned ve frontě vedle – jenom se jejich VyVolení jmenují Dan Brown, Robert Fulghum nebo Miloš Zeman. A ještě si s dětmi půjčují Tol-kiena. Jestli davy nestojí fronty na postmoderní tvůrce poučené optikou francouzského nového románu, není to problém davů.

Letí na psaní holky?

„Doufám, že ne,“ říká moje slečna, která se mi dívá přes rameno, když odepisuju na tvoje otázky.

Připravil
Štefan Švec

Státnice mýtů zbavené

aneb

Jak se kreativně připravit na státnice

Následující text je mírně
přepracovanou studijní prací pro

předmět Kreativita vedený
fenomenální profesorkou

Marií Königovou
na UISK FF UK

„Klasické“ postupy:
viz tipy od novinářů

Jeden z „užitečných“ návodů na to, jak úspěšně zvládnout státní zkoušku, publikovaly před nějakým časem Lidové noviny. V nich se mezi různými tipy vyskytlo doporučení graficky zpracovávat či ilustrovat témata nebo polepovat byt lístečky, jejichž obsah se pak spojuje s umístěním. Rozumné jsou prý také kartičky pro rozepisování informací, a to zejména pro učení v místech, kde není klid. Rozhodně souhlasit je třeba s citovanými tipy psychologů, podle nichž se nemá cenu učit, když člověk není v pohodě. K tomuto tématu se ještě vrátíme.

V případě státnic je ale nutné zásadně nesouhlasit s metodou PQIRST (preview – qu-

estions – reading – self-recitation – test). Tento postup je přijatelný v případě, že máte na zkoušku jednu knihu a týden času.

Jak tedy chápat státnice?

V první řadě je třeba si říci, že diplomová práce a státnice jsou rituál. Je to stresová situace, která má otestovat studentovu schopnost seriózně zparodovat vědecký text a předstírat porozumění danému oboru v souvislostech, jakož i jisté penzum poznatků. Nikdy nebude diplomka dokonalá, nikdy nemůžete umět všechno – kreativní je uvědomit si, že to vše velmi dobře vědí i vyučující. Státnice je hra na nervy a dekorum (míra dramatickosti se liší dle nálady pedagogů), jakož i na schopnost demonstrovat strukturované myšlení.

Proto je správné před státnicemi nespát, nervovat se, propadat panice kvůli tomu, co vše neznám a neumím, že jsem ještě tuhle knihu chtěla prolistovat a tyhle výpisky přečíst... Bez toho by zkoušky nesplnily svůj účel. Je možné kreativně nervování vypustit, ale obávám se, že výsledný prožitek pak nebude dokonalý.

Jak na to

Zde hodlám nastínit některé situace, které mohou nastat (nebo v mém případě přímo nastaly), a jak je možné se s nimi vypořádat.

Jaké prostředí na učení

Zde si netroufám radit. Někomu vyhovuje klid na chalupě a osvěžování se procházkami po lese, pro mě je jediným přijatelným místem pro stěhování informací z papíru do hlavy místo u počítače v mém pokoji. V době přípravy mě nesmí rušit hudba (tím méně televize), o lidech nemluvě. Ti by měli být 24

hodin denně na telefonu připraveni vyslechnout moje stresy, ale běda aby se zjevili doma a dožadovali se večere. Zejména partnerské vztahy je třeba omezit na minimum – jistý doping ve formě sexu je ovšem možné doporučit, pokud na to vůbec jste s to mít myšlenky. Obzvláště zavrženíhodní bývají domácí mazlíčci, kteří se obvykle chtějí venčit či nuchňat zrovna v momentě, kdy se práce rozjela. Kreativní řešení je jejich export kamkoli. V případě rodinných příslušníků a kolejních spolubydlících (kteří mě naštěstí nepotkali) mohu doporučit buď útek do té přírody či do jiných méně zalidněných prostor, nebo klapky na uši. Jinak fakt nevím, jsem v některých situacích misantropem.

Zábavy, odreagování a spánku jak komu libo. Za nekreativnější považuju učit se jen tehdy, když se cítím dobře, nebo v kritickém presu. V jiných momentech to nemá smysl: když jsem nervózní či nevyspalá, ale čas mě netlačí, jen čuším do stránek a mozek nepracuje; když jsem ale už tak vynerвовaná, že nemůžu ani spát, je lepší se učit, adrenalin klesne, že jako se na věci pracuje, a třeba i ten mozek zabere...

Fígle na city i tělo

Mně osobně také prospěly sázky, jež jsem při jedné státnici uzavřela s několika lidmi ve svém okolí. Jejich princip byl v tom, že když budu mít vyznamenání (alternativně udělám zkoušky), prohraju – tedy že vlastně nemůžu dopadnout špatně: Buď sbalím (červený) diplom, nebo výhru. Ale jinak to byl opravdu fajn (a kreativní?) pocit, že den D nemůže dopadnout špatně...

Při druhých státnicích mě zase uklidnilo, že jsem si řekla, že o nic nejde. Už jsem neaspirovala na červené desky, a říkala jsem si, že když už mě tam ty roky drží, snad mi to proboha dají – a i kdyby ne, tak o co jde? Asi jsem to měla jednodušší, protože už to byly zkoušky druhé, ale objektivně vzato: Co je na tom – když to nevyjde napoprvé, povede se to příště...

Trochu krize je, když tělo vypoví službu. Kromě akutních onemocnění to může být taky alergie, astmatická dušnost, nespavost, chronická únava. Mě osobně z toho napoprvé potkalo skoro všechno – nasadila jsem brutální kombinaci antialergik, anxiolytik, spasmolytik (místo hypnotik) a Semtexu (anžto nepiju kafe, musím kofein dopovat jinak), jakož i více než rok nepoužitých antiastmatik, a celé jsem to doplnila hypnózou a příležitostným přejídáním. Procházka růžovým sadem to nebyla, možná by něco sportu či autogenního tréninku pomohlo víc, ale přežila jsem.

Průběžná příprava

Určitým způsobem se člověk na státnice chystá po dobu celého studia, a to především když skládá zkoušky. Kromě toho je ale možné si už při nástupu do příslušného cyklu studia vyzvednout státnicové otázky a povinnou literaturu, ty si rozdělit na určité časové úseky, v jejich rámci zaznamenávat vše přednesené do příslušných problémových okruhů a průběžně číst. (Skeptici namítnou, že když se otázky v posledním ročníku změní, je to pak na pěst; a v dynamicky se rozvíjejících oborech můžou informace a čísla dramaticky zastarat. Mají pravdu.)

Pokud skepse převládne (což je možné předpokládat), je třeba vše dohnat v posledních dnech před zkouškami. Já osobně velmi miluji metodu, že si seženu, povypůjčuju a nakopíruju co největší množství věcí, které stihnu sotva prolistovat – ale když se těmi publikacemi a listy obklopím a zakopávám o ně na každém kroku a sdílím s nimi lože, cítím naději, že se mi jejich obsah přestěhuje do hlavy. Velmi kreativní postup, jeho efektivitu ovšem neumím dokonale posoudit.

Povinnou literaturu a periodika je třeba alespoň vidět. Když u zkoušky řeknete „Ó ano, to je ta červená kniha, co je v knihovně na třetí polici“, budete vypadat, jako že jste ji

chodil čítavat denně. Stejně tak znát název některých význačných kapitol nebo rubrik, zásadní téma jednoho z čísel časopisu apod. se může dosti hodit. Když už nic jiného...

Důležité je zkontrolovat s jistým předstihem, zda máte všechny vlastní knihy, zápisky z přednášek atd. – možná jste je někomu půjčili a ani to nevíte, a den před termínem vám můžou zatraceně chybět. Kreativní řešení tohoto problému je mít notebook a psát si poznámky elektronicky nebo aspoň znát někoho, kdo vám je obratem zasle.

Číst, nebo vypisovat?

V momentě, kdy zjistíte, že z materiálů stejně nezpracujete zdaleka všechno, je třeba se rozhodnout, jak s podklady zacházet. Pravděpodobnost, že se k nějaké publikaci vrátíte, není vysoká. Proto je rozumné si knihy srovnat a posoudit, které z nich jsou zásadní, které méně podstatné a které jsou v podstatě zbytné. (Ono v rámci tvoření těch souvislostí není bohužel zbytné nic, ale s tím operovat nelze.) Pokud je prvních méně, může se hodit právě je si vypsát, skupinu dvě přečíst a u třetích jen zaregistrovat název a autora. Pokud je prvních moc, zřejmě se nevyhnutelně slíjí se skupinou dvě.

Tuto variantu jsem zvolila já a nazvala jsem ji pracovně „nasávání souvislostí“. Právě tímto čtením (často hraničícím s „čertovým mlýnkem“) jsem jednou dosáhla stavu, kdy jsem měla pocit, že vím, o čem je můj obor. (Jak mi vysvětlili dva moji pedagogové, je zcela normální, že tento stav netrvá více než 48 hodin po vykonání zkoušky.) Při následném zpracovávání okruhů jsem pak po knihách sahala jen při hledání konkrétní informace či kapitoly.

Rozhodně vhodné je zkopírovat si od knih obsahy – pokud nejsou kapitoly nazvané stejně tajnosnubně jako u McLuhana, velmi vám pomohou v orientaci, o čem co asi tak přibližně je.

Strukturace vědomostí

Pozn: Tato část textu je určená především těm, kteří před státnicemi dostávají okruhy, nikoli otázky – jsou tak zkoušeni nejen z pečlivosti, ale i z tvořivosti.

Někomu pomáhají obrázky, jinému kartičky či mapy, pro mě osobně je důležité zpracovat si vlastní výpisky. Pohled na státnicové okruhy zhuštěné na 40 stran mě dokáže opravdu uklidnit – i když to, že vím, že potřebný údaj mám na straně 6 vlevo nahoře, je stejně platné jako neznat ho vůbec. Pokud ale náhodou člověka neosvítí „duch svatý“ (neboli jeho mobilizované podvědomí).

Důležité je vnímat, že věci spolu souvisí, a proto ke každému okruhu připojovat odkazy na vše možné, k čemu se dá při případném dotazu utéct. Charakteristická úniková pole jsou chronologická dimenze, souvislost s technikou a vývojem společnosti, výklad jednotlivých pojmů, použitých v otázce. To by v tom byl čert, aby aspoň v něčem informace nenaskočily. Rozhodně si asociace na potítku na poznámkový list nějak strukturujete, pokud zkoušejícím nabídnete (rádoby)koherentní myšlenkový postup, je velmi pravděpodobné, že vás nebudou mučit na drobnostech.

Pro hledání souvislostí je také velmi vhodné vykonat jistý brainstorming, nejlépe s někým, kdo má zkoušky za sebou. Jeho asociace mohou ty vaše často nečekaně obohatit. Podobně může pomoci nějaká publikace, zvolená za osovou pro daný program, nebo něčí již vypracované poznámky. Obsah této publikace či poznámek kompletně přenesete do svého konceptu, a poté doplníte „nabrainstormovanými“ podněty.

Je ale nutné se připravit na to, že otázky se od okruhů mohou lišit zcela zásadně, a proto informace a souvislosti, navěšené na okruhy, je rozumné zkoušet spojovat podle různých pojmů. Někteří lidé (např. často dyslektici) mají s asociováním časově a geograficky (myšleno v rámci papíru) vzdáleného nečekaný problém – měli byste si ověřit, že to nejste vy, protože míra syntetizace širokého objemu dat u státnic vysoce překračuje jakoukoli zkoušku. Vypisovat se dá i podle osob a termínů – když si uděláte rejstřík všeho, co při studiu potkáte, a budete si pečlivě zaznamenávat kontexty, opět vám vznikne plastický obraz řady netušených souvislostí.

Rozhodně nevhodné je držet se strukturace podle vyučovacích předmětů, to je cesta do pekel.

Kritická situace

Poznámku si asi zaslouží i to, co nepochybně upravuje nějaký Murphyho zákon: před zkouškami se velmi pravděpodobně odehraje/í nějaká/é katastrofa/y nebo zásadní věc/i, na které budete

muset reagovat. Je třeba si říct, kde končí prioritizace zkoušky. Nemělo by se stát, že odmítnete pomoci nemocné babičce, která se nemá na koho jiného obrátit, s poukazem na to, že do státnic je méně než týden. Taková věc bude stresorem i pro vás („já tu chuděrku neměla odmítat“), a navíc není zdravé nadřazovat zkoušku bezesporně potřebnosti blízkého člověka. Na druhou stranu není správné kývnout na kdejakou hloupost o víkendu před dnem D jen proto, že přece souhlasíte vždycky – člověk musí taky myslet na svůj pocit jistoty z přípravy.

Další kritickou situací může být moment přímo u zkoušky – zkoušející prohlásí: „Ale tohle slyšet nechceme.“ To je okamžik, který si můžete jen těžko cvičně ozkoušet v plné ničivosti, ale je nutné s ním počítat. Nastává tu totiž situace, kdy můžete svou strukturu vyhodit z okna a vymýšlet, o co by tu vlastně mohlo jít. Panika je v ten moment prokletě riziková. Musíte umět vyčistit hlavu a opět si v duchu zopakovat otázku a nechat na mozku, ať něco vyplivne. Tohle se ovšem podle mě trénovat do jisté míry dá.

Co je nejdůležitější

Za podstatný – a velmi tvořivý – element přípravy ke státnicím považuju sebedůvěru. (Já mám kliku, že mě v ní podporovali všichni,

ale chápu, že pro jiné to může být o dost těžší...) Uvědomovat si, že všechno, na co se mě mohou zeptat, už jsem někdy během končícího studia slyšel/a, viděl/a nebo četl/a, že to v mozku někde je a že si to v případě potřeby dokážu vybavit, a stále si to opakovat. Tohle je nejdůležitější pocit, který určí vystupování u zkoušek a do značné míry i jejich výsledek. Třeba i přesto, že na papírku toho na papíru přípravy moc nevznikne – uvolněné myslí i na pouhý náznak zkoušejících může naskočit košatá odpověď v okamžiku.

A ještě jedna věc je důležitá. Vyučující vás u zkoušek nechtějí potopit – když jste dobří, jen vás proklepnou, když nejste nic moc, udělají hodně pro to, aby nedošlo na propadnutí. Kromě výjimek, které jen potvrzují pravidlo, je to předpoklad velmi spolehlivý.

No nejsou ty státnice vlastně pohoda?

Karolína Kučerová

Canny

děmos105

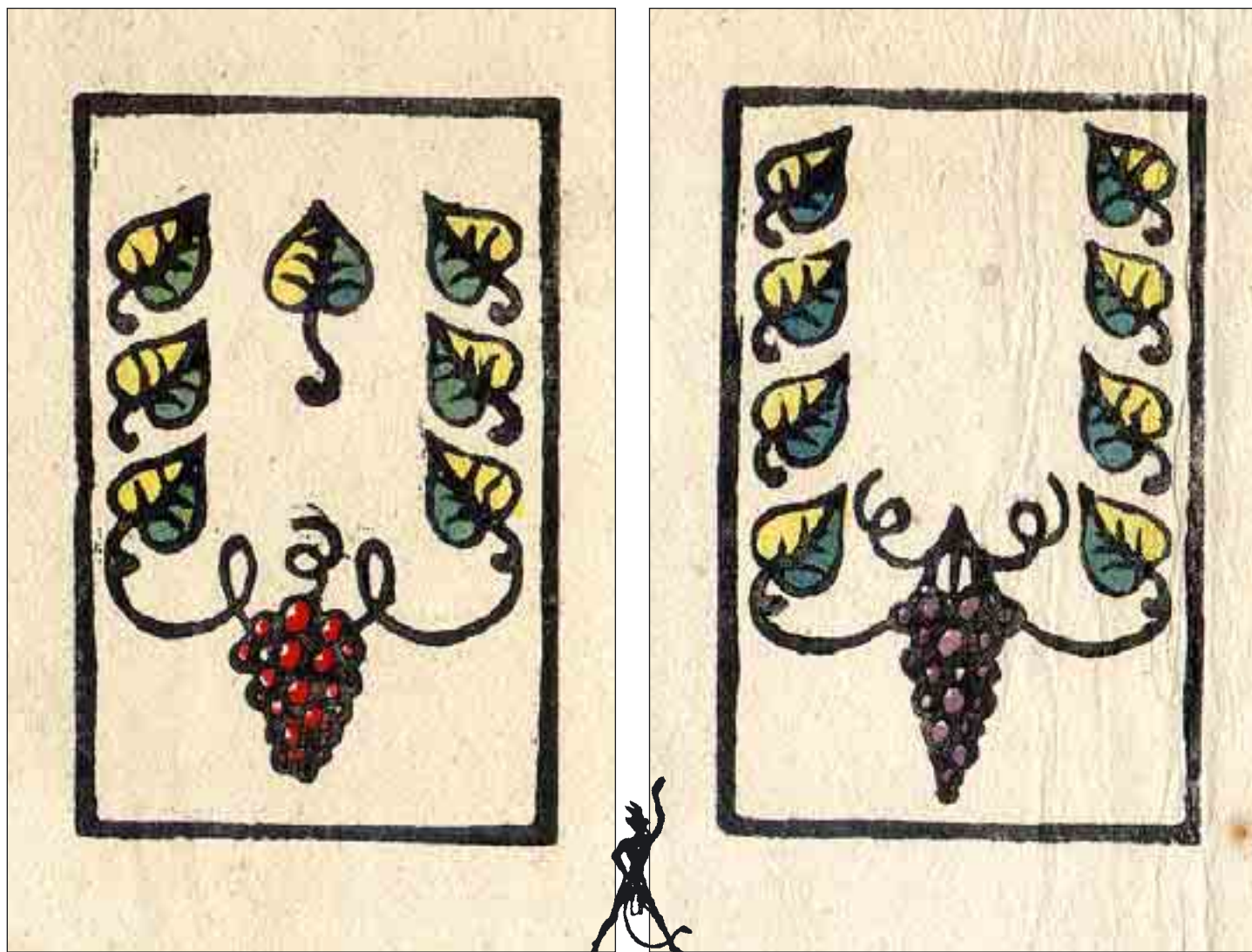

<http://canny.obnbroiskev.cz>

Čertovy obrázky

Takový název není tak od věci, protože autor návrhů na 32 karet, které jsou v Dobré adrese publikovány úplně poprvé, grafik Karel Němec (1897–1960), měl k pekelníkům, hejkalům, vílám, vodníkům, a vůbec k té celé havěti, neplatící řádně daně, ve své tvorbě hodně blízko. Tenhle Němec není ani mužem či synem Boženy Němcové, není ani vedoucím polární výpravy ze známého Cimbriana divadelního kusu. Grafik a hlavně autor sgrafit zdobících mnoho budov v Novém Městě na Moravě a okolí patřil spolu s Váchalem k žákům Aloise Kalvody. Po pražských studiích se vrátil zpět na Horácko, kde působil až do své smrti. Byl součástí skupiny kolem bratří Křičků, Snítila-Kárníka či Rudolfa Štursy, bratra slavného sochaře. Svou realistickou formou vplul celkem bez problémů do socrealistického běsnění

50. let, i když obsahově zůstal stále u svých „žaludových spodků“. Taky si celou dobu dopisoval s Váchalem a byl jedním z jeho opravdových přátel, o čemž svědčí váchalovské studie.

Od mládí jsem byl natolik obklopen jeho tvorbou (na stěnách příbytků všech příbuzných), že mi tehdy nahrazoval Josefa Ladu, ale to jsem si uvědomil až mnohem později. Po uhníždění v Praze jsem na konci 70. let jaksí nemohl pochopit, že se jeho grafiky a hlavně ex-libris prodávají v antikvariátech.

S Němcovými návrhy mariášových karet se ještě pojí mlhavá vzpomínka na to, jak jsem chtěl rozstříhat listy s tisky, aby se karty opravdu daly hrát. V poslední chvíli mně v tom otec zabránil a já jsem se dlouho nemohl vyrovnat s tím, že to nejde, když jsou přece karty určeny k hraní, no

ne? Jenže v té době jsem mastil tak akorát prší nebo záchod – a to by byla stejně urážka. Tyto karty jsou určeny k provozování královské hry zvané mariáš, jíž jsem propadl až na vysoké škole a díky ní jsem možná nedostudoval Vysokou školu ekonomickou v Praze. Pamatuju si na jarně-letní dny na privátě na zahradě domu v Dolních Chabrech, kde jsme hráli snad 28 hodin v tahu, i když někteří z nás měli odejít složit jakési směšné zkoušky. Už došlo i na uvazování kravat, ale to by Kartibucha urazilo, protože i když jde nebo i když nejde list, je třeba hrát. To je totiž základní, generální pruba.

Jednou za čas vychází v českém tisku článek věnovaný mariáši. Začíná to Poláčkem a kibicovstvím a pak hlavně hláškami patřícími nebo lépe – jsoucími samy o sobě mariášem. Je to součást české literatury

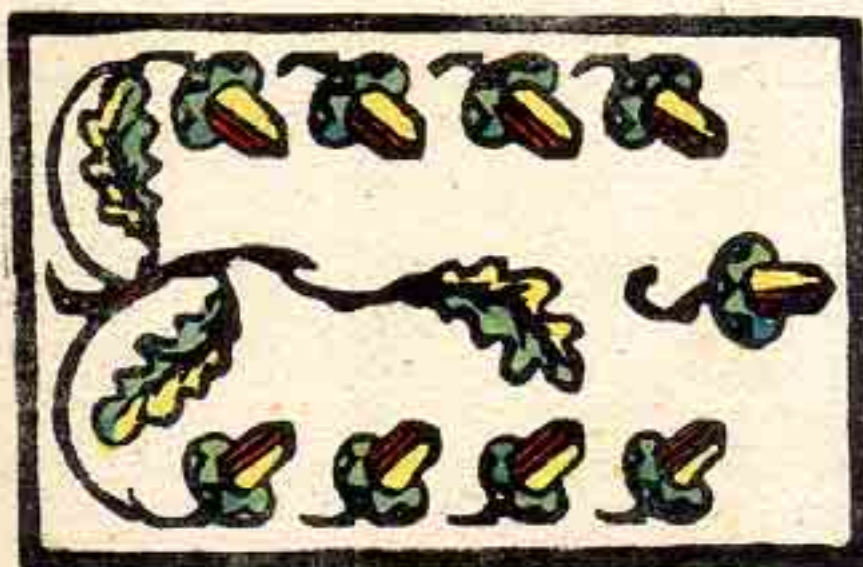
i paměti obecně. Protože „sedmi kulema jako v Sarajevu“ to jen začíná. Mariáš, vysoce sofistikovanou, jak se teď moderně říká, hru by jistojistě hrál James Bond, kdyby se narodil třeba u Rakovníka. A zůstává v něm, mimo jiné, i jistá federalistická stopa, neboť flekovací hláška „od Šumavy k Tatrám“ je celostátně používána.

Když se domluví hra na dva povinné fleky s korunovým základem, bez zbytečných keců, s přísunem piva či destilátu, někde v klasické hospodě, s pachem přepáleného tuku z kuchyně, tak není nad takovou krásu. To pak ti tři nebo čtyři hráči vytváří imaginární ostrov, na kterém je povoleno čarovat dle zákonů 32 karet ve čtyřech barvách.

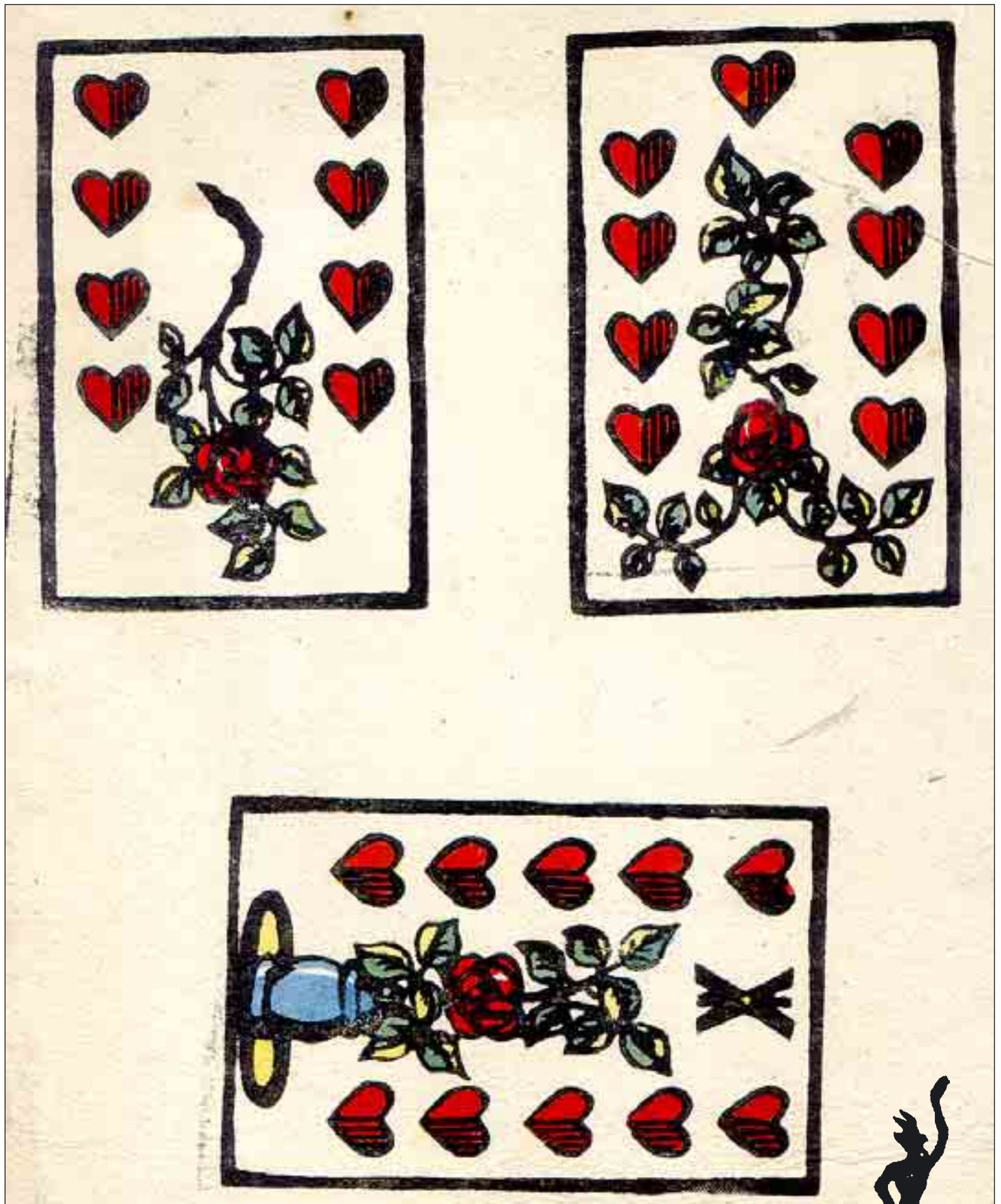
Takže: U mě dobrý. A u vás?

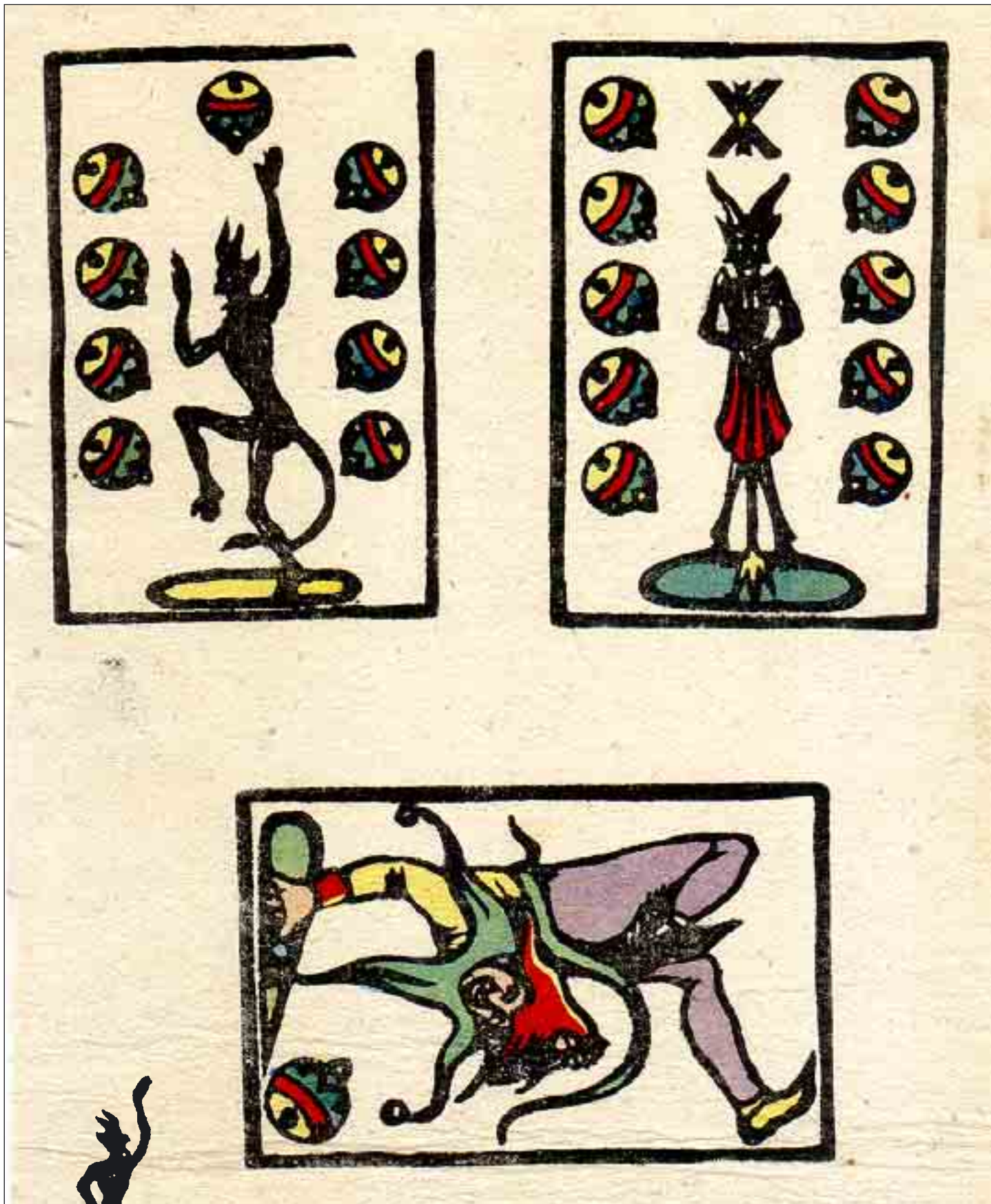
Jakub Šofar

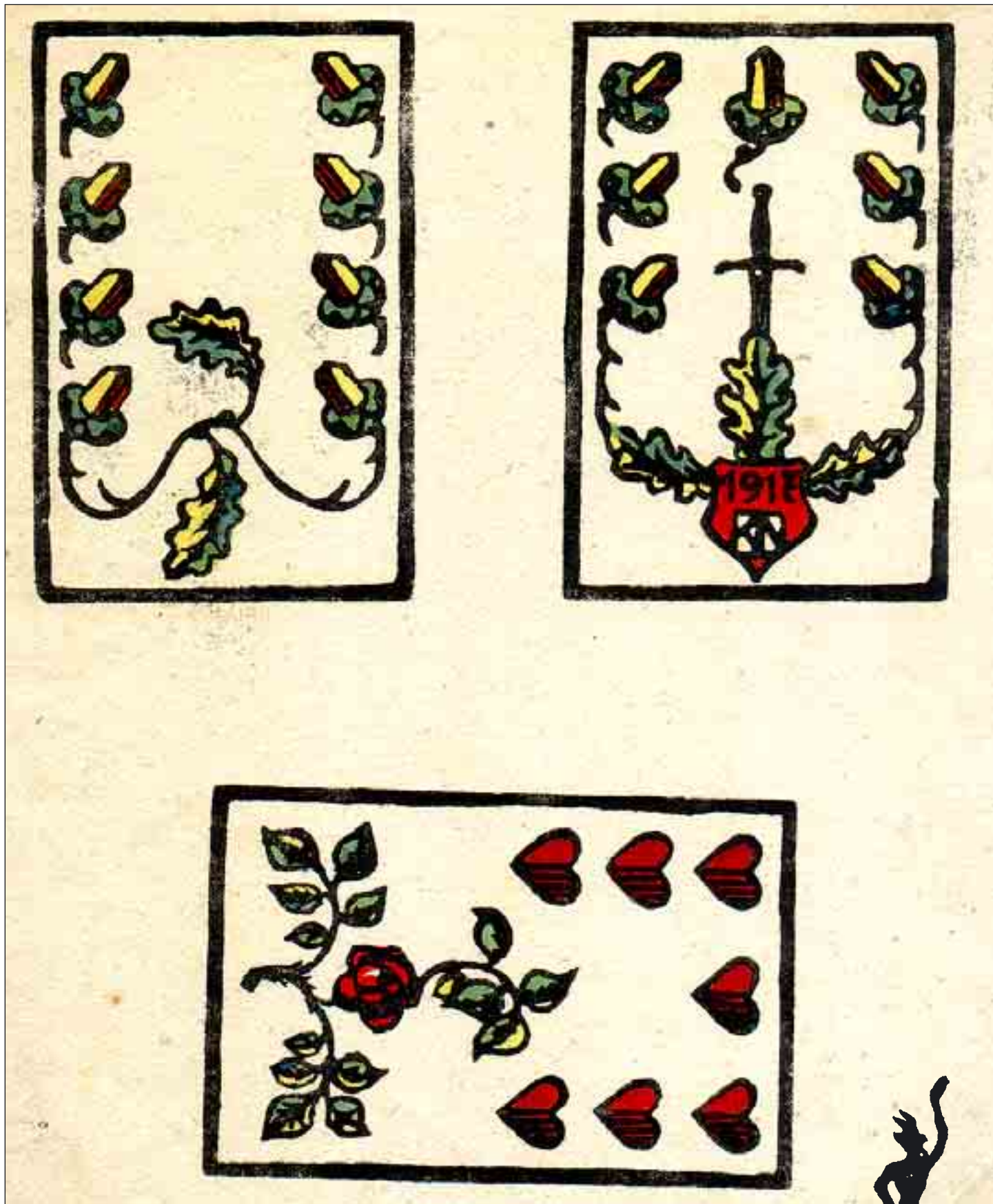

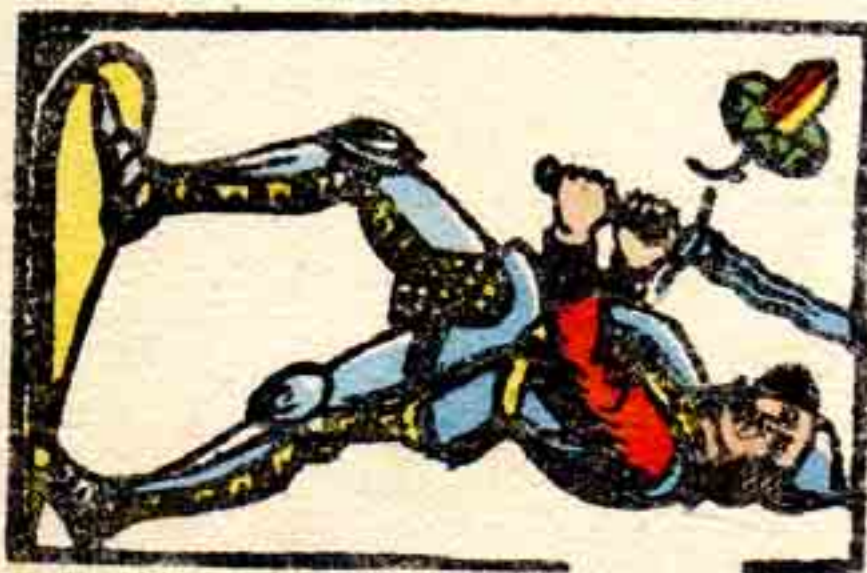

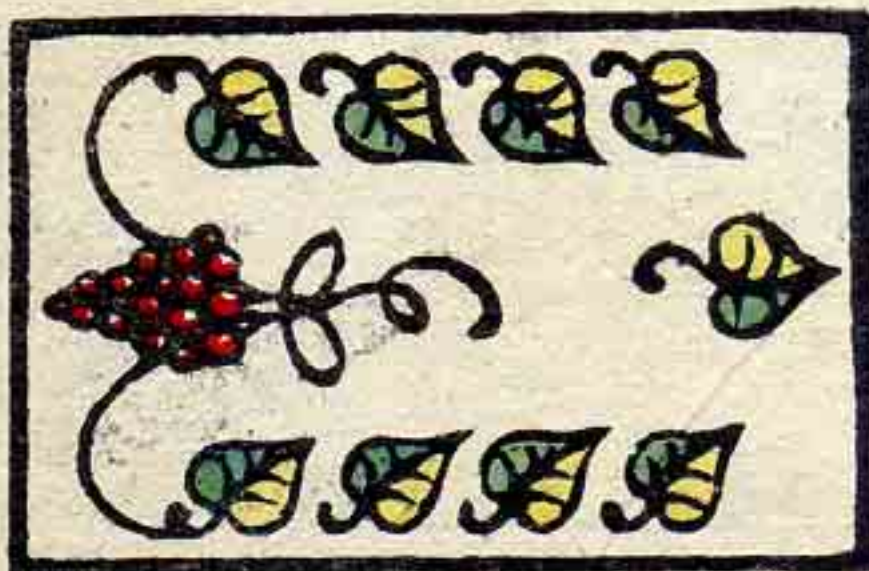

DOBŘÁ ADRESA A SDRUŽENÍ ČESKÝCH UMĚLCŮ GRAFIKŮ HOLLAR

vás zvou
na výstavu:

KAMILA ŽENATÁ: ZAHRADA (KRESBY 2000–2005

Mistrovství meče – zahrada I.

KAMILA ŽENATÁ: ZAHRADA (KRESBY 2000–2005

Zahrada I.

Od 1. 6. do 25. 6. 2006 v Galerii Hollar, Smetanovo nábřeží 6, Praha 1

Strž (velký recenzní prostředek)

Čtenářský zdeníček ¶¶

Tak ještě jednou výběr ze čtenářských zápisků.
Jaroslav Čechura: Černínové versus Kysibelští
Dokořán

„Moji svéhlaví a dotěrní dědiční poddaní z pětadvaceti kysíbelských vsí podali dne 2. září 1638 petici. Odporují zcela trucovitě, nestoudně a navíc bezdůvodně. Váš Majestát etc. přikázal vyslechnout obě strany a zaznamenat rozdíly mezi nimi; nechal jsem odeslat, co jsem vyzvěděl... Nemohu se vynadivit a sotva chápu, jak to vlastně kysibelští poddaní ve svých spisech zamýšleli, když si dovolili být tak zlomyslní a drzí. Mne současně obviňují a nazývají se přitom vazaly, ač jsem jejich řádnou pozemkovou vrchností. Snad očekávají, že naleznou něco nového proti mně a budou mě znepokojovat, ano, jako kdybych s nimi zacházel nekřesťansky.“ Takto „nediplomaticky“ si hrabě Černín stěžoval v r. 1642 císaři Ferdinandovi na své poddané. Více než 50 let trval spor sedláků z panství Kysiběl s vrchností, který popsal autor, profesor českých dějin raného novověku FF UK ve své knize. Pekařovský způsob zpracování kysíbelských rebelií je kromě zajímavého pohledu do života prostých lidí v 17. století i poněkud jinou zprávou o českých pobělohorských dějinách.

Kdyby ti předci věděli, jak se o nich bude psát za dvě stě tři sta čtyři sta let. Jestli oni by se nechovali jinak. Nechovali, nám je taky jedno, co bude v roce 2200. Nám je dokonce jedno, co bude za deset let. My žijeme teď.

Pravoslav Kneidl: Bibliofilie v Československu. 1918–1939

Dřevoryty Josefa Váchala. Spolek českých bibliofilů

V roce 1908 zakládá 32 milovníků umělecky i technicky dokonalé knihy z iniciativy básníka Františka Táborského (1858–1940) Spolek českých bibliofilů, který se bude v dalších letech snažit sdružovat nadšence pro krásnou knihu i její tvůrce. Příkladem Spolku se nadchne řada soukromých vydavatelů bibliofilských knih pro vlastní ediční činnost v této oblasti. Tito nadšenci výrazně obohatí profil především meziválečné knižní produkce. Byli to učitelé, bankovní úřední-

ci, pracovníci tiskáren, redaktoři a různí kulturní pracovníci, kteří neváhali propůjčit svému ušlechtilému zájmu své ne vždy velké finanční prostředky...

Vydávat knihy jen tak pro krásu. Jak pošetilé, jak marnivé, jak marné.

Taky jsem už více než 20 let řádným členem tohoto spolku.

Zdeněk Kalista: Cesty historikova myšlení

K vydání připravil a studií opatřil Zdeněk Beneš, edice Historica, Garamond

Pozorujeme tu především, že stejně básník jako historik je něco, co se nedá dosti dobře vychovat, že nejenom „poeta nascitur“, „básník se rodí“, ale i „historicus nascitur“, „historik se rodí“: že k jeho vykrystalizování, zformování ve skutečný tvořivý typ jsou nutny určité vnitřní dispozice, že historik představuje skutečně lidský rod, genus, vybavený určitými psychickými vlastnostmi a odlišný jistými rysy duchovními od psychologických typů jiných (Cesty historikovy). Zkoumání povahy a vývoje české (československé) historiografie minulého století je jedním z nejdůležitějších úkolů naší historické vědy. Tři texty Z. Kalisty (1900–1982), historika zaměřeného na české baroko (ale i básníka, prozaika, literárního kritika a překladatele), jsou uvedeny podtitulem: Prameny k moderní české historiografii, sv. 1. Kniha Cesty historikovy, vznikala od poloviny 30. let a vyšla v r. 1947, na ni navazující menší práce Dějiny

Protože jsme byli skálopevně přesvědčeni, že budeme fakt „děsně dobrý“, hledali jsme k tomu dlouho vesele šprýmovný kontrapunkt právě v názvu samém, který by šálivě signalizoval, že hrajeme jak hasiči, salónní měkejší, šumaři, že hrajem tklivě a rmutně jak FUNEBRÁCI! Skupinou The Undertakers prošel i M. Hlavsa, s jehož knižními vzpomínkami (Bez ohňů je underground) autor občas polemizuje.

duchové je z r. 1949 a ze stejného období nejspíše i esej Prozřetelnost v dějinách.

Kalista je jedním z těch, kteří se z pěstitelů uhlířské víry proměnili v katolické intelektuály. Nicméně nepatřil do toho centra, vždy byl opodál, osobitý a asi krajně nepřijemný. Jeho práce o baroku jsem četl rád, už proto, že se zabýval hodně Žďárem nad Sázavou. Byl kamarádem ing. Pohanky, který bydlel za rohem od nás a který se zasloužil o udržení „santiniovské“ myšlenky v dobách, kdy se stavěly lidojemy a betonové králíkárný.

Jiří Odvárka: Auvajs, Mejlo. Zlatá léta šedesátá, jakož i čacké početí big beatu v Břevnově

Primus

Podtitulem je řečeno vše, žádný úvod není třeba. V roce 1964 v Praze všichni praví drsníci zpívali pouze anglicky a i názvy všech skutečně tvrdejších kapel byly anglické /.../ Protože jsme byli skálopevně přesvědčeni, že budeme fakt „děsně dobrý“, hledali jsme k tomu dlouho vesele šprýmovný kontrapunkt právě v názvu samém, který by šálivě signalizoval, že hrajeme jak hasiči, salónní měkejší, šumaři, že hrajem tklivě a rmutně jak FUNEBRÁCI! Skupinou The Undertakers prošel i M. Hlavsa, s jehož knižními vzpomínkami (Bez ohňů je underground) autor občas polemizuje. Kdo prošel nějakou bigbítovou kapelou, tak ví, že kolik muzikantů, tolik historií. Kilo, repete a bicí do ztracena...

Podobné texty čtu rád. Realie se liší, ale nadšení bylo stejné. Jak slastný je to pocit, když bicí se chytanou s baskytarou a vytvoří tak prostor pro kytaristu, aby si mohl vyhmátnout někde mezi pražci ten svůj motiv. Pro úplné štěstí stačí tři akordy – D, A7, G. A je to!

Václav Vilém Štech, Zdeněk Wirth, Václav Vojtíšek: Zmizelá Praha 1. Staré a Nové Město s Podskalím

Paseka

Jistě není možno udělati museum z města, které pracuje a roste. Je-li však nutno nechat se šetrnou úctou žítí jednotlivá vynikající díla a udržovat osobitého ducha místa, je také nutno dáti nepřetržitému pohybu města nový směr a smysl, otvíratí proň odstředivě nová území a tam umísťovat ony ústavy a zařízení, které by rozbíjely jedinečnou souvislost starého celku. Krása nestárne, rytmus města je statkem příliš vzácným, než aby bylo možno vydati jej v plen jakékoli potřebě technické. Každému usilování hospodářskému a veškerému pokroku společenskému nutno při budování města postavit cíl Prahy stejně životné jako krásné. To napsal na závěr statí o Starém Městě V. V. Štech a platí to i pro celou Prahu (a nejen pro ni). Ta slova by měli mít stále před očima urbanisté a ministři a stánkaři a bankéři a squaťeri a Pražané... Reprint první části (z pěti) již klasické knižní řady o Praze, která už existuje pouze v románech a vyobrazeních, s fotkami, seznamy i literaturou. Ještě jednou V. V. Štech: Pokrok civilizační nevyrovnal těžké ztráty duchovní, způsobené snahou vtlačit nový život do starého organismu. Jak prorocké!

Jak prorocké? Anebo iluze. Něco končí, něco začíná. I města jsou z prachu a v prach se obrátí...

Aleš Šteger: Někdy je leden uprostřed léta

Přeložil František Benhart. Větrné mlýny

Když jsem v Trujillu ztratil svůj tělesný pach, věděl jsem, že to město musím neprodleně opustit, nebo se nakonec pomatu z toho nesnesitelně vlhkého a lepkavého, formaldehyd připomínajícího horka, které se pozvolna zažíralo do pórů a proměňovalo mě v živý preparát. Po sestupu z horské oblasti bohů jsem si na předpeklé

...výškovou nemocí (zde soroche)

nemusí nutně trpět ti, co žijí

ve vysokých nadmořských výškách...

pobřežní počasí jednoho z větších měst Peru nemohl a nemohl zvyknout. Moje tělo zdívočelo. Z cestopisu po Latinské Americe (především Peru) je poznat, že autor, Slovinec A. Šteger (1973), je básník. Jeho první prozaická kniha je jedním z těch povedených literárních pokusů o spojení putování fyzického a duševního; Šteger nás umně navádí k pochopení jakési anomálie: výškovou nemocí (zde soroche) nemusí nutně trpět ti, co žijí ve vysokých nadmořských výškách...

Co jsem to napsal za pitomost. Když tam žijou, tak jim asi moc nevádí. Ideou civilizace je, aby byl mýtus „výškových“ a jiných nemocí překonán, i za cenu lidských obětí. I kdyby mělo vymřít půl lidstva. Bud bude člověk vítěz, nebo už nebude nic!

Ivan M. Havel: Arsemid

KANT

Svět si o mně myslí, myslí si Arsemid, že mé předměty jsou mi modlami, jež obdivuji, vzývám a ctím. Že uvádějící do vytržení mou duši, jsou jí nápomocny v dotyku s věčností, od něhož je vytrvale odváděna mou myslí. Jinak je tomu. Mé předměty jsou nápomocny k vytržení mé mysli z dotyku s věčností, k němuž je sváděna mou duší (obraz 12 – Arsemid a metafyzika). Žánrově těžko zařaditelný text, jehož druhé, rozšířené vydání vyšlo v téměř bibliofilské úpravě, je tvořen jedenatřiceti obrazy (v 17. je vysvětlena jeho geneze). Komparujícího čtenáře by při objevování Arsemida mohlo napadnout jméno Ladislava Klímy. Mýtus nebo bibliografie, písmena vědy nebo literatury? Nesnaž se vysvětlit nikomu nic. Od prsu teplého odvrát svou tvář. Životních návyků rychle se zbav. Nedrž si uši, nemačkej nos. Oči nech být. Nezávej už. Natáhni nohy. Na

zádech lež. Stříhej se oplzlých slov. Což leká tě lež?

Nás tady teda lež neleká. Ani leklá, ani neleká.

Jiří Datel Novotný: Závidím. Vzpomínka na Jiřího Grossmanna

Regia

Až má cesta skončí / Skálou chci se stát / Jeden bílý kámen / Ke kameni dát / Až přijde den / Kdy zavolá mě známý hlas / Skálou chci se stát (Skálou chcem se stát) – písňový text a současně epitaf, spojení umění s neodvratitelným koncem člověka, i to je jedna z poloh Jiřího Grossmanna (1941–1971). Sborník vzpomínek na hudebníka, textaře, zpěváka, herce a především šoumena je uveden rozhovorem s Grossmannovým semaforským kolegou J. Šimkem, polovinou legendární dvojice Š+G. Na Grossmanna-textaře vzpomíná Jiří Černý, dále je tu zastoupen mj. Pavel Bobek, Milan Drobný, Naďa Urbánková, František Ringo Čech atd., vedle nich jsou zde i vzpomínky soukromého rázu. Kromě velkého počtu fotografií a cca 30 hudebních textů (z celkových 100, jež Grossmann napsal) je v knize uveřejněna i povídka Jak jsem ochořel a Hrabalův text Zatoulaný anděl (ve které vystupuje N. Urbánková a J. Grossmann). Nesvědčí tak trochu existence Grossmannovy pasáže, divadla i kavárny o tom, že je J. G. je tu stále s námi?

Jenže i Šimek už zemřel a čas, ten likvidátor pravdy, jen ten rozhodne, jestli Grossmannovo jméno zůstane známé. Teď to samozřejmě vypadá, že je to nezpochybnitelné. Ale co za 10 let? Co za 50? Kdo bude pohřben ve virtuálních mohylách?

Jakub Šofar

Zlatá střední cesta, která nevedla k průměru

Umberto Eco je myslitel s širokým teoretickým záběrem, který sahá od umění a kultury středověku přes sémiotiku až k populární kultuře. Populární kultura se stala tématem jeho posledního románu Tajemný pramen královny Loany (Argo, Praha 2005). V tomhle opusu Eco, resp. jeho románové alter ego – noblesní antikvář s ušlechtilými zájmy po výpadku paměti –, rekonstruuje svou identitu na základě četby románů, prohlížení obrazkových časopisů a poslouchání populárních písniček z dětství. Napětí mezi „masovou“ kulturou, která nás utváří od dětství a provází po celý život, a „vysokou“ kulturou intelektuálů bylo také Ecoovým tématem v jeho rané teoretické práci Skeptikové a těšitelé. Ta nyní po 11 letech vychází v druhém českém vydání v nakladatelství Argo.

Eco v knize Skeptikové a těšitelé rozděljuje lidi na ty, kteří masovou kulturu automaticky odmítají, aniž by se jí zabývali – skeptiky, a na ty, jež ji naopak automaticky přijímají – těšitele. Skeptikové si ve své slovníkové věži Umění a Kultury vytvářejí virtuální svět obsazený vyvolenými Nadlidmi, obdařenými Intelktem a Vkusem: jejich kritické hroty se z této pozice mimo svět obracejí proti zlu, které je ve světě. Takovým způsobem se s masovou kulturou nelze vyporádat, tvrdí Eco. Nelze kritizovat něco, s čím se neobeznámím prvně jako divák. Ty, které nazývá těšitele, Eco odhaluje jako více zakotvené v sociální realitě: v této realitě se vyvíjela média od elementárních po komplexní, z této reality mohla vůbec vyrůst z lidové, „pokleslé“ kultury její alternativa nebo verze v podobě „vysoké“ kultury. Ostatně není jasné ani to, jak vůbec nízké a vysoké oddělovat. Kritérium počtu, které závisí na procentuálním rozložení recipien-

tů, je totiž podrobeno zákonitému vývoji. Alternativní kultura se stává v průběhu dějin masovou, masová naproti tomu alternativní.

Po úvodním vymezení se Eco věnuje podrobněji obecným východiskům, tezím a závěrům zastánců a kritiků masové kultury. Kladem, který se projevuje zde i na jiných místech této a ostatních Ecoových knih, je schopnost volně přecházet od syntetizujícího, trochu složitějšího diskursu k fragmentárním, techničtějším analýzám popisovaných jevů. Eco zde mj. přehledně sumarizuje jednotlivá pro i proti masové společnosti a kultury a načrtává svou koncepci, jak se s ní teoreticky vyrovnávat a jak ji hodnotit. Postuluje spíše přípravné než definitivní teze a spíše než by sliboval, že svůj program naplní, „učitelsky“ vyzývá implicitně pokračovatele, aby jeho teze rozvedly. V následujících kapitolách knihy provádí Eco podle svého předem rozvrženého programu analýzu komiksu, televize a populární písně.

Eco se díky rozvržení kritického přístupu k masové kultuře na dvě vyhocené skupiny a snahou nepřidat se svou knihou ani na jednu, ani na druhou stranu, chytře vyhýbá krajnostem, které byly formulovány dvěma vlivnými platformami v oblasti kulturních studií 20. století – frankfurtskou a birminghamskou školou. Přestože obě byly silně marxistické, jejich deklamace se lišily: zatímco myslitelé z Frankfurtu nad Mohanem 20. let jako Adorno nebo Horkheimer zdůrazňovali především průmyslový, pásový charakter produkce populární kultury a protestovali proti manipulaci konzumujícím pasivním publikem, badatelé jako Stuart Hall v polovině 60. let v birminghamském Centru pro současná kulturní studia přisuzovali recipientům autonomnější pozici: publikum má podle nich prostor, aby jednotlivé významy, které obsahují sdělení populární kultury, dekodovalo po svém. Problémem zdánlivě svůdného přístupu birminghamské školy, který jako by se vyrovnával se skepticismem frankfurtské školy, bylo, že ignoroval fakt, že producentům populární kultury je vlastně celkem jedno, jak budou jejich sdělení interpretována, protože jejich hlavním zájmem je prodat a vydělat.

Knihy Skeptikové a těšitelé obsahuje několik poměrně závažných redakčních nedostatků: předně zde není uvedeno, že se jedná o druhé vydání; citace z textu na předsádce obálky se nevyskytují tam, kam odkazuje uvedená strana; kromě tohoto jsou vybrané citáty vytržené z kontextu a nepoučenému potenciálnímu kupci značně zkreslují Ecoův postoj. Jsou totiž silně masmediálně/ a/ sociálně-skeptické, což je přístup, kterému se Eco chce ve své knize oblohou vyhnout.

Jaroslav Balvín ml.

Umberto Eco, Skeptikové a těšitelé. Přeložil Zdeněk Frýbort. Argo, Praha 2006

...Krása je nám sladká, protože tančí
k téže prchavé melodii jako naše
životy.

Odpusť mi mou lásku

Režisér Luboš Pistorius († 1997) zkomponoval scénář představení z padesátky básní antologie „lyrických písní o lásce a životě“, nazvané Zahradník (překlad Dušan Zbavítel). Její autor, indický básník a filozof Rabíndranáth Thákur, ji v roce 1913 sestavil z veršů několika svých starších sbírek. Tento dvojí výběr umožnil vykristalizovat inscenační podobě, jejíž čistotu podtrhují i jednoduchá výtvarná výprava Otakara Schindlera a jemně průzračná a zároveň dynamická hudba Václava Hála, který každý večer provází na klavír živě.

Prvotní okouzlení, nesmělá touha, intenzivní prožitky rodící se lásky, její naplnění, následné pohasnutí i znovuoživení jejich neumírajících kořenů neokázale utvářejí prostor duchovní cestě k těm nejprostším životním pravdám. A stejně jako ze smyslově prostých veršů nenásilně vystupuje jejich filozofický podtext, skrývá se za půdorysem milostného příběhu mladé dvojice příběh ještě mnohem hlubší – představení ostatně nese podtitul „Hledání ztracené lásky v poselství Thákurova Zahradníka“. Velkou poklonu je nutné složit oběma hlavním protagonistům – Martě Vančurové a Janu Hartlovi (ze záznamu Jiří Adamíra) –, kteří se s textem „potýkají“ od premiéry už neuvěřitelných třicet let. Představení vyžívá spolu s nimi, a až do letošní sezóny tak zůstává téměř osamělou připomínkou zlatých časů pražské poetické vinárny.

...Krása je nám sladká, protože tančí k téže prchavé melodii jako naše životy.

Vědění je nám vzácné, protože nikdy nebudeme mít čas je dokončit.

Pamatuj si to, bratře, a raduj se.

Nikola Richtrová

Divadlo Viola, Odpusť mi mou lásku (Rabíndranáth Thákur: Zahradník), scénář a režie Luboš Pistorius, premiéra 10. září 1976

Pavel Torch

Říkej mi Nirvánó

Když nám doktorka Křemenná dočetla závěť, podívali jsme se po sobě a ve stejnou chvíli řekli: „V žádném případě.“

„Být vámi, tak bych to ještě zvážila,“ zaměřila se paní doktorka přes brýle s elegantními černými obrubami nejdřív na sestru, pak na mě. „Ty podmínky se dají docela snadno splnit, a statek bude váš.“

Podíval jsem se na Nirvánu, vlastně na Vandu. Vanda se podívala na Nirvánu, vlastně na mě.

„Paní doktorko, víte, naši rodiče byli...“ začal jsem a zmlkl.

Paní doktorka to samozřejmě vědět nemohla.

Když jsem uslyšel v hands-free její hlas, všechno vypadalo tak nadějně. Měla takovou tu úzkostlivě korektní výslovnost a kladla důraz na každé slovo. Vůbec jsme s Vandou nečekali, že by naši blázniví rodiče, kteří se rozsekali ve stodvacítce, nechali po sobě závěť. A když už si při své chaotičnosti dali práci s jejím sepisováním, ani ve snu by nás nenapadlo, že...

Statek našich v Zadní Kopanině by se přitom dal celkem dobře střelit. Den po nehodě jsem se mrknul, jaké jsou možnosti. Rozumějte mi, nejsem takový necita, i když po všem, co nám rodiče udělali... už jsem ale nechtěl myslet na zmuchlané plechy stodvacítky. Na těla slisovaná jak... kytky v památníku. Nasázel jsem do aplikace, co ji máme u nás v realitce, parametry toho zapadákov. No vida, ukazatel prodejnosti vyjel na škále docela slušně nahoru, zvlášť když jsem aplikaci onlajnově apdejtval. Poblíž se totiž chystala výstavba satelitního městečka a čekalo se, že ceny pozemků se mnohonásobí.

„Kdybyste věděla, jak se k nám chovali!“ vyhrkl jsem nakonec. „Už jenom ty jména!“

„Vanda, Mirek? Co je na nich tak neobvyklého?“ jemně se pousmála doktorka Křemenná.

Podíval jsem se na Vandu. Viděl jsem, že veškeré úspěchy obchodnice s koberečky do aut jsou jí na nic, jako mě nechaly ve štychu profesionální reflexy z reality.

„Naštěstí jsme se narodili ještě za socialismu,“ přerušila Vanda konečně mlčení. „Jména dětí musel tehdy schvalovat úřad. Takže naši neuspěli ani u bráchy, ani u mě.“

„S čím?“ neztrácela paní doktorka Křemenná nadsled.

„No, chtěli nás pojmenovat Nirvána.“

Paní doktorka Křemenná už díky svému ocelovému pohledu působila, jako by byla v nirvăně permanentně.

„Nakonec z toho byl teda Mirek a Vanda,“ uzavřela Vanda.

„Vaši rodiče byli, řekněme, trochu zvláštní?“ zeptala se paní doktorka, zase s tím důrazem na každém slovu.

„Není to, co po nás chtějí v závěti, nehygienické?“ odpověděl jsem otázkou, abych nad zvláštnostmi svých rodičů neztratil půdu pod nohama.

„Neodporuje to platným zákonům?“ zeptala se ze stejných pohnutek Vanda.

„Odporování zákonů nechte na mě. Takže to berete?“ usmála se paní doktorka.

Takže jsme se o pár dní později octli proti typovi s dredy, které mi připomínaly ze všeho nejvíc granule, jakými se krmila smečka psů v Zadní Kopanině. Zpod nich se na nás upíraly nevrle, červeně nastříklé oči.

„A na co byste jako Woodstock potřebovali?“ zeptal se dredař.

Někdejší autoškola Vostok v dřevěném baráčku v Košířích, po cestě k nemocnici Na Homolce, přešla v devadesátých letech do soukromých rukou a výsledek byl tenhle. Vůbec jsem netušil, že Woodstock byl oblíbeným lokálem našich. I když, bůhvíkam vlastně chodili – nám se pochopitelně nesvěřovali, vždyť jsme spolu skoro nemluvíli.

„Na smuteční hostinu,“ řekl jsem.

„Na smuteční oslavu!“ upřesnila Vanda.

Dredař sáhl do kapsy, vytáhl krabičku s etnickým vzorem a papírky. Zručně si

ukroutil cigaretu. Zapálil si, vtáhl kouř a vyfoukl ho ve chvíli, kdy jsem si už myslel, že se mu zablokoval hrtan. Nabídl nám cigárku, oba jsme ale se sestrou zavrtěli hlavou.

„Co by tu jako mělo být za hosty?“ zeptal se dredař se slastně přivřenýma očima.

„Můžete nám říct, kde bychom sehnali tyhle kapely?“ položil jsem před něj závěť. A dredař tentokrát oči vykulil: „Kdo byli vaši rodiče?“

„Honza a Jana Čermákovi,“ odpověděl jsem. „- A nesazte se mě dojmout tím, jaký jste byli kamarádi. Podívejte se, kdyby neměli ten svůj podivný životní styl...“

„Mirku, prosím tě,“ položila mi Vanda ruku na předloktí. Oči se jí zalily slzami. Sevřela mě lítost a hned potom vztek.

„Nech mě domluvit! Vždyť je to pravda! Kdybychom neměli za rodiče zastydělý hipíky, tak se to vůbec nemuselo stát... neměli by totiž pitomou stodvacítku, která se vám po nárazu zmuchlá jak papír,“ vykládal jsem dredaři, co jsem měl na jazyku u doktorky Křemenné.

Tohle ale nebyla odpověď, na kterou čekal.

„Brčko a Kokr,“ dostala ze sebe Vanda s přemáháním přezdívkou našich, ty nenáviděné, nesmyslné přezdívkou, které nás traumatizovaly celé dětství. Vždycky, když jsem v Kopanině zvedl telefon a tam se ozvalo: „Hó, máš doma Kokra?“ zapřísahal jsem se, že vypadnu z domova co nejdřív. Šrotil jsem jako blázen, abych to stýpko na střední škole managementu dostal. Vanda na tom byla úplně stejně. Kokr! Brčko! Vystudovala radši střední hotelovku až v Rakousku, přes nějaký stipendia pro děti lidí stíhaných za komančů, než se vrhla na ty koberečky.

„Támhle máme parte,“ hodil dredař hlavou ke dveřím. Visel tam kus papíru, který vypadal spíš jak naxeroxovaný plakátek na koncert, co se jím polepují sloupy. Nebo polepovaly. Ze svého BMW jsem plakátky i sloupy nějak přestal vnímat.

Nešli jsme se na parte podívat. Věděli jsme, že nebude ani dost málo připomínat to, které nám vytiskli v Pohřebním ústavu. A rozhodně na něm nebude stát Jana a Jan Čermákovi.

„Všechno připravím, nasadíte jenom jinou vohoz,“ znovu následovalo pohození hlavou, tentokrát k mému obleku se sakem, co se zapínalo hodně nahoře a k Vandině kostýmku, co měl rozparek hodně dole. „Nezapadli byste.“

Když jsem v dohodnutý den vstoupil do Woodstocku, moc jsem se na zapadnutí necítil. Z piety jsem si navlékl kostkovanou košili s krátkým rukávem, kterou mi kdysi dala máti (měla ji nejspíš z nějakého dobročinného výprodeje) a doplnil jsem ten nikdy nenošený kus oděvu sportovními šušťáky, co jsem si pořídil na team-buildingový kurs. Vanda se objevila v mikině s nápisem Dallas. Brčko s Kokrem by se uchechtali. Když jsem je viděl naposledy, máti měla na sobě kombinaci z šátků a tatík vytahané triko s obrázkem cirkulárky prořezávající lebku. Vypadali jako cikáni, feťáci, piráti – vypadali jako vždycky.

Jak jsme s Vandou trpěli, když přišli z třídních schůzek! Očekávali jsme od nich doporučení, v čem přidat, abychom dosáhli na stýpka a vypadli z Kopaniny. „Ty jejich cancy jsem pustil hnedka z hlavy,“ smál se na nás Kokr. Kudrnaté pačesy mu přitom visely na prsa jak uši kokršpaněla. „Nenecháme se přece vyvést z míry prkotinama!“ A naše vyzáblá máti, která dělala dojem, že ji každou chvíli odnese vítr, se mu přivinu-la k předloktí. Ani jsme se s Vandou po sobě nepodívali, protože jsme si každý vystačili s vlastním pocitem trapnosti.

Dost podobně jsem se cítil i teď.

Zeptal jsem se Vandy: „Máš to?“

Přikývla. Teprve teď jsem si všiml, že jí zrudly oči jako dredařovi. „Víš přece, že to s nima asi nemohlo dopadnout jinak, ségra,“ řekl jsem jí. „Nenecháme se přece vyvést z míry prkotinama!“ Nemělo smysl prožívat všechno trápení, které nám naši

Někdejší autoškola Vostok v dřevěném baráčku v Košířích, po cestě k nemocnici Na Homolce, přešla v devadesátých letech do soukromých rukou a výsledek byl tenhle. Vůbec jsem netušil, že Woodstock byl oblíbeným lokálem našich. I když, bůhvíkam vlastně chodili – nám se pochopitelně nesvěřovali, vždyť jsme spolu skoro nemluvili.

připravili, pořád znovu. Nakonec řekli nám to i psychoterapeuti, že se musíme od rodičů osvobodit.

Vanda mi podala jednu ze dvou piksel.

Přišlo mi, že neváží skoro nic, zároveň jsem měl pocit, že ji neudržím.

„Musíme se od nich osvobodit,“ dodal jsem ještě a uvědomil si, že hlas mi zní úplně jako Kokrovi. Vzápětí se mi sevřelo srdce. „Zkontrolovala jsi, jestli tady mají šejkr?“ obrátil jsem se radši na Vandu, která přikývla. „Jinak to do whisky nevmícháš. Já to mám jednodušší, budu jenom sypat.“ Oba dva jsme se podívali ke dveřím, jako by existovala ještě nepatrná možnost, že se do hospody vevlní ve svých šátcích Brčko a za nimi uvidíme vlát Kokrovy pačesy.

Dovnitř vešel chlapík v kalhotách s kapsami po stranách, na hlavě ježka, z nějž mu trčel jediný dred.

Přistoupil k nám, stiskl nám ruce a řekl: „Vono je jim tam líp, v nirváně.“ Zaťal jsem zuby. „Pivko?“ zeptal se dredař a i když otázka neměřila jednoznačně na mě, kývl jsem. O hodinu později už byla hospoda natřísknutá. Dělal jsem si hlavu, že bych měl hosty, z nichž jsem nikoho neznal, nějak oslovit. Časem mě to přešlo. Přišlo mi, že kapely, které poskakovaly na malém pódiu, jsou schopné vyjádřit smutek nad Brčkem a Kokrem slisovanými v jejich škodovce jak kytky v památníku daleko líp, než by se to mohlo podařit mně nebo Vandě.

Dostavila se i paní doktorka Křemenná, kupodivu v džínách s širokými nohavicemi,

jejichž okraje do sebe brzy natáhly rozlité pivo.

Kolem půlnoci jsme se na sebe s Vandou podívali. Kapela spustila divokou balkánskou hudbu, která zvedla ze židlí i ty poslední, kdo ještě netančili – snadno jsem mohl obejít stoly a vysypat obsah své schránky do popelníků. Zvedl se mi přitom žaludek, i když nakonec to nic nehygienického nebylo, žádný zápach spáleného masa nebo něco takového. Najednou jsem ale měl před očima ten věčný Kokrův úsměv a vřelé oči Brčka.

Vanda zatím přesypala v kuchyni obsah své piskly do šejkru, aby ho doplnila irskou whisky, protřepala a rozlila do panáků připravených na tácech.

Doktorka Křemenná, která dohlížela na právoplatnost našich činů, mi věnovala už zdaleka ne ocelový pohled.

Objal jsem Vandu, která se rozklepala, zatímco dredař se vyhoupl na pódiu. „Tak na Brčko a Kokra!“ zahulákal. Doktorka Křemenná už obcházela zpoceně tanečnický s panáky. A ti, kdo si v pauze zapálili, si odklepli do popelníků, kde se žhavý popel smísil s tím dávno vychladlým. Mechanicky jsem do sebe kopl svého panáka, ani mě nic nezaškrábalo v krku. Pak jsme si dali s dredařem a s doktorkou Křemennou jednu jeho vlastnoruční cigaretu. Vajglík jsem lehce zamáčkl do popelníku na pípě. Přesně takhle to Brčko s Kokrem chtěli – aby zůstali s lidma, jak napsali v závěti.

Když kapela spustila znovu, ruka na mém předloktí mě vytrhla ze zadumání.

Doktorka Křemenná se široce usmívala, zatímco mě vlekla před pódiu. Žádný volný prostor tam nebyl, brzy jsme si ho ale vydobyli.

Vanda se nedaleko svíjela v těsném objetí s dredařem. Zaslechl jsem, jak do něj hustí cosi o koberečkách do auta. „I když se auták při bouračce slisuje jak kytka v památníku, koberečky vám zůstanou, pokud jsou teda kvalitní,“ líčila mu mezi úsměvy a vzlyky.

„Tak co uděláte se Zadní Kopaninou?“ zeptala se mě paní doktorka. „Já jenom, až na vás začne tlačit ta firma, co chce stavět satelitní městečko... kdybyste potřeboval právníckou radu, o někom bych věděla.“

„Víte, přijde mi, že by se ta ruina mohla dát do kupy. Nemám na ni jenom špatný vzpomínky. Fakt jsme se tam netrápili prkotinama.“

Přitiskl jsem doktorku Křemennou k sobě. Kapela znovu spustila a já se dal do poskakování, jako to dělával Kokr před naší prastarou reprosoustavou na Kopanině. Po chvíli obvykle vyběhl do kuchyně a přitáhl si Brčko k tělu. Takhle. Přesně takhle.

Tisk jsem svou tanečnici k sobě, jako když se lisuje kytka v památníku.

Jak bych asi vypadal s dlouhejma vlasy? napadlo mě. A jak by vypadala ona v kombinaci ze šátek? Místo ocelového pohledu se na mě upíraly vřelé oči.

„Říkej mi Nirváno,“ poprosil jsem doktorku Křemennou.

Šmidingerova knihovna ve Strakonících
a Město Strakonice
vyhlašují V. ročník
Literární a výtvarné soutěže
o cenu prof. Antonína Voráčka

Soutěž si klade za cíl:
objevovat a podporovat nové talenty, rozvíjet osobnost
podnítit zájem o svůj domov, nalézt nové pohledy na skutečnosti kolem nás
připomenout osobnost profesora Antonína Voráčka,
děkana, profesora strakonického gymnázia, převora maltézského řádu
(20. 6. 1889–16. 4. 1978).

Soutěž je vyhlášena dnem 1. května 2006 a je určena studentům středních škol
České republiky, pod patronací starosty města.

Tématem je vztah k domovu, méně známé tváře života, očekávání, co mi v životě chybí,
nové pohledy na problémy a málo frekventovaná témata.

Pro rok 2006 je tato soutěž výjimečně rozšířena o téma:
rok 2007 – 640 let od povýšení Strakonice na město (i např. pohádky, pověsti...)
a u tohoto tématu o kategorie:
děti do 15 let
mládež do 21 let
dospělí

Celá soutěž se uskuteční v těchto čtyřech kategoriích:
básnická tvorba
beletrie
naučné pojednání
ilustrace, plakát

Uzávěrka soutěže je 15. 10. 2006

Soutěžní příspěvky zasílejte v maximálním rozsahu 5 textových stran ve třech vyhotoveních na adresu: Šmidingerova knihovna
Strakonice, řed. Mgr. Ivana Parkosová, Zámek 1, Strakonice II, 386 11. Obálku označte „LS 2006“.

Své jméno, příjmení, datum narození, trvalé bydliště, školu, e-mail napište na zvláštní papír, který samostatně vložte do obálky
k zasílaným příspěvkům. Ty nijak neoznačujte. Dále připište souhlas se zařazením Vašich osobních údajů do databáze soutěžících
a s případným zveřejněním textu. Bez těchto údajů nemohou být příspěvky zařazeny do soutěže.
Pokud lze poslat příspěvky na disketě nebo e-mailem, pomůžete nám tím při dalším jejich zpracování.

Členové poroty budou během měsíce října a listopadu 2006 hodnotit zaslané příspěvky podle tematické a formální úrovně,
jejich styl a myšlenkový přínos.

Soutěžní příspěvky bude hodnotit 9členná odborná porota, budou hodnoceny anonymně.
V každé kategorii budou uděleny 3 ceny, popř. čestná uznání.
Všichni účastníci soutěže budou pozváni na slavnostní vyhodnocení v měsíci prosinci 2006.
Z vybraných příspěvků bude vydán sborník prací.

Ivo Fencel

Dneska

1.

Každé letní ráno se Edvard Valenta chodíval koupat do Sázavy. Studená voda mu nevadila, bylo to naopak krásné ranní občerstvení. Vzal vždycky plavky – a šel. Jeho rodina ještě spala, jeho dva synové dosud snili, ale on už sbíhal k potoku, potom se dal lesní pěšinou ke trati posázavského pacifiku, podešel ji vždycky a pustil se hlubokou a divokou muldou plnou kamení a vysokého porostu. A šerem stále dolů...

A teď si představte ráno u řeky. Brzké, kdy je ještě zima – a na trávě leží rosa. Ptáci Valentovi vždycky zpívali a mlha se ještě pomalu válela nad vodou a skoro vždycky klesala, což signalizovalo, že bude hezky. Všude vládlo ticho – a nikde ani človíčka.

Edvard Valenta se pokaždé svlékl a hup do vody. Byla tak chladná, až mu pokaždé začaly drkotat zuby. Ne, opravdu nečekal, že by mu později drkotaly ještě i z něčeho jiného.

Udělal pokaždé jen pár temp. Kousek plaval, načež ponořil hlavu, a honem zpátky a z vody ven. Proběhl se po břehu, zaskákal si, zacvičil, zatočil rukama... a už mu zase začínalo být teplo. A potom...

Obvykle si Edvard Valenta lehal na jedno hezké místo na skále. Hned vedle byl písek – a z druhé strany trávník, ale on měl nejradši kámen, protože ta skála byla pokaždé ještě trochu horká! Od předchozího dne? Anebo že už na ni hned po ránu svítí-

lo sluníčko? To Valenta nevěděl, ale pokaždé si lehl PRÁVĚ TAM. A pěkně osychal.

Ach, to by ovšem ještě nebyl prázdný příběh, představte si však, co se mu jednoho dne stalo. Když se zase tak brzy ráno vykoupal, všiml si pojednou, že vlastně u vody není sám. Najednou... docela zničeho nic... se totiž na břehu objevil chlapec. A pak už se tam objevoval každý den.

Jakýpak chlapec? ptáte se. Inu, takový malý. Asi pětiletý. Hezký, s velkýma očima. Jen trochu bledý, ale přesto na něm bylo vidět, že není z Prahy, ale nejspíš odněkud odsud. Nejspíš asi z Pikovic. Anebo z Luk pod Medníkem.

Ale CO tam ten chlapec vlastně vždycky dělal... tak strašně brzy ráno? To bylo Edvardu Valentovi taky záhadou. Asi vždycky uteče z domova, pomyslí si podruhé anebo potřetí. Jako já.

A to JAKO JÁ si opakoval, ale PRO BOHA ŽIVÉHO, Edvard Valenta si to JAKO JÁ opakovat neměl. To tedy ne!

A přece si to řekl i počtvrté: „Asi už zase utekl z domova – TAK JAKO JÁ – a šel se ráno projít k řece.“

Edvard Valenta byl bývalý cestovatel a velice statečný muž. Lovil jednou tygra v Indii a stejně jako Richard Halliburton si zahrál na Robinsona na opuštěném ostrově. Jednou spal ve strašidelném zámku ve Skotsku a přežil i noc v pokoji číslo 35 hotelu Alcatraz, kde předtím rozpáral jeden důstojný kněz čtyři ženy. Edvard Valenta se nikdy v životě nebál a měl sílu jako býk. Dobře boxoval a střílel z pistole na výbornou. A přece ho mělo potkat ono tetelení!

Napřed si chlapec ani moc nevšímal. Ostatně, hoch mu nijak nevadil. Ať si tu, spratek, je, myslil si Edvard Valenta vleže. A co mi je do něj. Já mám své dva syny – a on přece taky musí mít nějaké rodiče a ti snad nejsou na hlavu padlí, takže přece, propána, vědí,

ráno výměna

co se smí a co se dětem zakazuje. Ale měli by mít víc rozumu a nepouštět toho kluka tak brzy ráno k vodě. Vždyť tady kromě mne není ani živáčka a nebylo by divu, kdyby se kluk někde ztratil anebo utopil.

Takže o tomhle všem Edvard Valenta přemýšlel, ale chlapeček, jak se mu zdálo, byl snad ještě moudřejší než dospělý člověk! Klidně se vám tam procházel po břehu, švihal takovým zvláštním proutkem sem, švihal jím tam – až skoro jako kouzelnickou hůlkou... a dělal, že Edvarda Valentu nevidí. A pokud už ho náhodou vidí, naháče, tak že mu jako nevádí. No, a asi tak za týden už si na sebe zvykli!

2.

Někdy však Edvard Valenta nemohl hocha najít! Seběhl jednou muldou a naschvál se loudal nepoužívanou pěšinou kolem řeky. Bylo tak nekonečně brzy, že byl hned celý mokrý od rosy, ale chlapeček nikde. Edvard Valenta, který odmalička trpěl nespavostí a navíc nedoslýchal, došel v tom strašném tichu až na konec pěšinky a tam zakopl o malý pomníček v listí. Hned vedle ležela lopatička. Ale chlapeček stále nikde. Edvardu Valentovi najednou projel až do morku kostí mráz. Otočil se – a rychle se vracel. Opatrně se přitom po chlapečkovi díval a prohlédl všechny keře i vysokou travu. Doslova jako nějaký pedofil už nakonec slídl po břehu a díval se i pod kameny. Nakukoval za stromy a kdo ví proč se mu zdálo, že zešílí. Ale ten hošík nikde nebyl.

Asi dnes nepřijde, říkal si Edvard Valenta. Asi zaspal. On ještě může spát, NE JAKO JÁ. Pro boha živého, proč jenom Edvard Valenta vyslovil i ta slova NE JAKO JÁ!!

Asi už NIKDY nepřijde, pomyslně si nakonec. A pocítil úlevu. Asi mu rodiče na to toulání přišli, klukovi jednomu. A honem, honem se Edvard Valenta vysvlékl a hupnul do vody. Br, ta byla ale studená!

Plaval od břehu, ale tu zařval. Na kameň, jakoby nic, seděl ten chlapeček. Docela dost daleko od břehu, a přece docela klidně. Až skoro jako pohádkový trpaslík s velice bledou tváří.

Ale nedíval se na Valentu, jenom si tak seděl a švihal proutkem do vody. A vlastně ještě něco. Kapku se usmíval.

Ale byl to divný úsměv. A jako by Valentovi říkal: To víš a tůdle. Já NIKDY nezaspím. A Valenta to pak už po celý zbylý den jen a jenom slyšel... Já NIKDY nezaspím. A mohu tu být KDYKOLI chci, a třeba i ještě dřív než ty!

Další den se Edvard Valenta trochu vzpamatoval. Jako obvykle se vykoupal, proběhl, zahřál a lehl si na sluníčko a dlouho se vyhříval. Jako vždycky. A dělal, že chlapečka nevidí. Copak je mi po tobě, kluku pikovická. Mně je to jedno, jestli se tu ráno promenáduješ – anebo ne. Ale občas se po té malé bytosti aspoň po očku podíval.

A klouček? Tvářil se už zase, jako by Edvarda Valentu neviděl, a jako by říkal: Ach,

copak jsem tu pro tebe? Ne. Já si sem chodím, kdykoli chci a jen protože mě to baví a po tobě, ČLOVĚČE, mi nic není...

Ale občas po Valentovi přece mrkl. A bylo to jako blesk. Anebo takový zákmit...

Když Valenta konečně oschl, šel ke svým šatům a pomalu se oblékal. Schválně se nedíval, co ten kluk dělá, ale stejně to věděl. Chlapec už zase seděl na onom kameni a pozoroval Edvarda Valentu najednou až skoro rybíma očima dravce...

A potom se Valenta vracel pěšinou po břehu a zpátky domů k rodině, ale strašně sebou škubl, protože hoch stál pojednou přímo před ním a až na samém okraji srázu nad řekou... A zase švihl prut. Valenta jako paralyzován odcházel a ten hoch se nepřestával dívat za ním. Vtom se Valenta otočil. A chlapec? Opravdu vylekaně sebou trhl. Ne, on naprosto vůbec neměl rád, když ho Valenta přistihl, že se za ním dlouze dívá...

A dál? Dělo se to dál a den za dnem a každé ráno. Valenta zvolna přestal mít strach, vždyť mezi tygry to bylo horší, a nakonec už se na tu chvíli vždycky těšil. A na tu JEJICH MALOU HRU. Na to zvláštní schovávání. Na to napětí, až prcka zase objeví jako bledého trpaslíka někde daleko v trávě, tak strašně daleko. Anebo hned za kamenem! Valenta se začal těšit na tu strašlivou tichou hru malého kluka s dospělým mužským, ale kdyby tenkrát jen trochu věděl, co se pak stane, řval by.

Bylo to ale zatím spíše legrační, protože spolu nikdy nemluvili. A protože někdy dalo Valentovi dost velkou práci hocha najít. Byly divné dny, kdy mlha zůstávala viset, a to se hoch Valentovi vůbec nechtěl ukázat,

to spíš houdu našel. A někdy vám byl chlapec i tak dokonale ukrytý, že už si Edvard Valenta myslel, že zase nepřišel.

Stávalo se to ale jen tehdy, když ho Valenta den předtím nějak urazil. Když se třeba při odchodu rychle ohlédl – a přistihl hochu, jak se za ním dívá.

PROTOŽE TO CHLAPEČEK NEMĚL RÁD, protože to vůbec, ale vůbec neměl rád!

Jednou ho zase neviděl celé ráno. Tím líp! Svlékl se, vykoupal se, potom se proběhl a zacvičil si. Ale kluk pořád nikde. Tak si Valenta zase lehl na tu svou teplou skálu a slunil se, ale přitom se po očku díval, kde se asi kluk schoval. A ten den si nakonec s úlevou řekl, že ho rodiče asi už konečně nepustili...

Ale šel domů nějak smutně. Celé ráno se mu zdálo nějak pokažené. Bez radosti. I celý den už takový zůstal! A to jen proto, že Valenta zůstal na břehu sám. A bez hochu. A to jen proto, že se neviděli a nezahráli si spolu i další partii oné zvláštní hry beze slov.

I další den odcházel sám – a už skoro zlomený. A tu ho najednou uviděl. Náhodou! A kde byl? Představte si, že seděl na takové nízké rostlé větvičce na stromě. A klátil nohama, ale té větvičky skoro nebylo. JAKO BY VISEL ÚPLNĚ VE VZDUCHU. A těma nohama klátil schválně. Aby si ho Edvard Valenta, i když už na odchodu, ještě přece jenom všiml.

A zase se tak divně usmíval. Až jako by se s Valentou chtěl konečně dát do řeči.

3.

Valentova rodina se vracela do Prahy. Nastal poslední den. Edvard vstal ještě dříve než jindy – a už většinu noci ostatně nespál. Sluch měl ještě zastřenější. V Praze musím do nemocnice, pochopil konečně, ale teď sbíhal muldou a zvláštní, že až toho dne si všiml několika ošetřovaných hrobečků u křoví nalevo. Dorazil k Sázavě

DUEŠKA

JO EUCI

v neuvěřitelném napětí, ale u řeky nebyl toho dne vůbec nikdo a nikoho Valenta nenašel ani za kameny. Ani ve vysoké trávě – a to se jí už zase prodíral až tak strašně, strašně daleko...!

Ale ty se ukážeš! pomyslel si Valenta. Musíš! Ty se ukážeš.

Potom se vykoupal, ale udělal přitom jednu strašnou věc, věc, kterou (pro Pána Boha a Krista živého!) neměl, ach neměl nikdy udělat. Jednoduše tam vůbec, ale vůbec nikdo nebyl, a tak se vykoupal bez plavek. Ostatně na tom ostrově to dělával často.

A potom zase všechno jako vždycky. Běh a cvičení i slunění na skále – a jen ten klouček pořád nikde. Že by už nikdy nepřišel?

Valentovi najednou začalo být strašně smutno. Vytáhl z kapsy kalhot noviny a úplně mechanicky se chtěl dát do čtení, když dočista strnul a zíral jako šílený na palcový titulek. Protože na těch novinách bylo napsáno DNESKA RÁNO VÝMĚNA.

Složil noviny. Ještě stále ale viděl ten obrázek pod tím nápisem. Kriste pane! Kriste! Já budu muset jít v Praze do té nemocnice. Protože na tom obrázku byl ten chlapec. A smál se! On se Valentovi od ucha k uchu smál a smál – a smál – a smál... Valenta vyskočil a najednou šlapal po těch novinách a vůbec nic, ale vůbec nic už neslyšel. Valenta tam dole u Sázavy toho rána navždycky ohluchl. Strčil si prsty do uší a vytáhl je plné krve a slyšel jenom: DNESKA RÁNO VÝMĚNA! DNESKA RÁNO VÝMĚNA! DNESKA RÁNO... DNESKA! DNESKA!

Tancoval tam. Byl celý od krve. Až se zhroutil na tu TEPLOU skálu. Ležel. Chtěl se sebrat a utíkat a utíkat a utíkat a... A div že leknutím nevykvíkl. Sotva dva kroky od něj stál ten chlapec.

Jak se mohl tak potichu přiblížit? Čert ví. Musel však přijít opravdu po špičkách. A pomalu. Anebo snad ne? A teď tu stál před Edvardem Valentou a co bylo divné?

Že tentokrát neutekl. Ani nesklopil oči. Jen se tak klidně a moudře díval na Edvarda Valentu velikýma očima a najednou z těch očí začala vystupovat taková zvláštní vlhkost, jakou tam ně-

kdy mívají i plachá lesní zvířata. Jako třeba srnky. A dneska ráno... A dneska ráno...

A co bylo dál? Nic. Jenom se tak na sebe dívali. Dlouho. A bez řeči. A potom ten chlapec najednou řekl: „Pane! Když já bych si s vámi tak rád hrál!“

A čekal... a čekal... a TOTO bylo to jediné, co Edvardu Valentovi řekl za celých čtrnáct dní, ale Edvard Valenta ho neslyšel, on tam už celou tu dobu jen tak vrtěl hlavou ze strany na stranu, tou krvavou hluchou hlavou, protože on přece ani vůbec nic nemohl slyšet a neměl na to už ani žádné právo. A vidíte, a přece tomu chlapci ještě i poctivě odpověděl: „Omyl!“ A po krátké pauze zlomeně zašeptal: „Dneska – ráno – výměna!“

A potom se zhroutil.

4.

„Miláčku, miláčku, kde ses tu vzal!“ křičela ještě toho rána pikovická maminka a objímala chlapce, kterého už týden všichni považovali za utopeného. Ale Edvarda Valentu už nikdo neobjímal. Jeho tělo spočívalo na teplé skále hluše a tiše a jeho dušička začínala nanovo už někde úplně jinde.

(Za použití vyprávění Edvarda Valenty a Vladimíra Thiela.)

IGNO MUMENS

Lucie Dudková

(*8. 6. 1982,

† 5. 7. 2005)

Vyrůstala na vesnici
Příkazy (u Olomouce),
vystudovala
gymnázium v Litovli
a Slezskou univerzitu
v Opavě (obor
čeština–dějepis).
Ještě před promoci
zemřela při dopravní
nehodě. Dobrá
adresa vydá její
povídky postupně
v jednotlivých číslech.
Některé z nich vyšly
ve sbornících
Šrámkovy Sobotky.

Andělka

„Jste neuvěřitelně sobečtí a úplně blbí čuráci. Dneska nepřijdu. Sylva.“ Přčetla si po sobě svůj vzkaz a pečlivě ho strčila pod kůru jedné z lip u jejich lavičky. Poslední dobou to takhle dělávala často. Ožrat se může klidně sama. Raději půjde domů pomáhat mamince s hledáním molího hnízda. Maminka není žádný blázen.

Šla jsem tehdy domů parkem. Chtěla jsem se aspoň trochu projít, než mě matka zase zavře do toho těsného tmavého bytu a donutí hledat neexistující molí hnízdo. Celá rodina ze mě tou dobou byla úplně nadšená. Mluvili o tom, jak jsem konečně dospěla, jak pomáhám mamince a chodím do školy. Prej jsem jako pochopila, o čem ten život jako je. Co je pro nás všechny důležitý a tak. Kecy. Nikoho z nich ani nenapadlo, že mě pochlastávání v parku prostě přestalo bavit. Že jsem najednou věděla, že je to úplně stejná volovina jako chodit do školy, psát úkoly a pomáhat chudákovi mamince. Před chvílí pršelo a listy stromů byly samá malá vodová kulička. Byla mi trochu zima, docela jsem se začala těšit až přijdu domů a uvařím si teplej čaj. U východu stál Jolek s Andělkou. Řekli mi ahoj, tak jsem jim taky řekla ahoj. Pak se mě Jolek zeptal, jestli ještě někdy přijdu k lípě. Řekla jsem, že nevíím, ale že asi ne. A on řekl, že tam už taky nechodí. Že se musí starat o Andělku. Od té doby, co si ji jeho rodiče adoptovali, se hodně změnil. Byl takovej starší. Prosil mě, jestli bych s ním a Andělkou nešla zítra po škole na procházku. Řekla jsem, že bych s nima

na procházku klidně šla. Andělka se musí procházet každý den. Je jako pejsek.

Maminka seděla za kuchyňským stolem a upřeně zírala do hrnku s kafem. Věštila si ze sedliny. Asi si zase vyhlídla nějakýho chlapa. Vyhlídla si ho čistě ve své vlastní hlavě. Už léta nevychází z bytu. Má docela slušnej invalidní důchod s příplatky na dítě. Kdybych chtěla, mohla bych si kupovat značkový hadry. Ale já nechci, nepatří to k mému stylu. Sedla jsem si ke stolu a pohládla ji po ruce. Usmála se a s laskavým výrazem v očích mi sdělila, že se bude brzo vdávat. „Našla jsem si chlapa, Sylvinko. Už nebudeme samy a budeme se mít dobře. Vidiš tady ty čáry na sedlině?“ Řekla jsem, že jí to štěstí přeju, uvažila jsem si čaj a zavřela se do pokoje. Trochu jsem se učila a trochu jsem malovala. Malovala jsem vybledlé akvarely s podmořskými živočichy nebo tropickými ptáky. Ve skutečnosti mě nic z toho moc nebralo, ale musela jsem prostě něco dělat. Čistě z plezíru.

Ve škole mě zase otravoval Tomáš. Je to fakt úplnej blb. Ještě před nedávnem jsem ho skoro obdivovala. Připadal mi jako skvělej odvazák, co chodí za školu, chlastá v parku a sere učitelky. Ve skutečnosti to dělal jenom proto, aby mohl buzerovat chudáky mladší kluky a poučovat je o životě, o kterým sám hovno ví. Párkrát mě ošahával v parku a teď všem vykládá, že jsme spolu jako měli sex. Taky pořád vykládá, jak si koupí motorku a jakouže si tu motorku jako koupí. A jestli by jako nebyla lepší jiná. Nemůže se chudák rozhodnout. Ve skutečnosti nemá prachy ani na skládací kolo. Takovýho vola musí inteligentní člověk jednoduše ignorovat.

„Andělka vůbec není takový blázen, jak se o ní povídá,“ řekl Jolek a poškrábal se na hlavě. „Vždyť já vim,“ řekla jsem, „přece by si vaši neadoptovali nějakýho magora.“ Jolkovi rodiče si Andělku přivedli domů asi před půl rokem. Jolkova maminka je totiž hrozně nábožná a pořád potřebuje dělat něco pro odpuštění hříchů. Jejím posledním odpustkem měla být péče o opuštěné trináctileté děvčátko. Dopadlo to tak, že o něj pečuje spíš Jolek. Paní Levá si svého malého opuštěného sirotečka představovala asi trochu jinak.

„Nemyslíš, Sylvo, že jsou ty jogurty kyselé?“ řekla Andělka a podávala mi rozjedený jogurt s pečlivě olízanou lžičkou. „Jo, jogurty jsou vždycky trochu kyselé, ale jsou zdravý. Tak si to pěkně dojez.“ A tak si to pěkně dojedla. Pak chtěla jít do parku a pak chtěla vidět nějaký výkladní skříň. Divila se, že mravenci lezou po stromech a kachny plavou na řece, a strašně ji to všecko rozesmávalo. Na třináct let byla trochu opožděná, ale rozhodně ne blbá. Spíš zvláštní. Úplně obyčejný věci ji dokázaly neuvěřitelně obšťastnit. To se mi na ní hrozně líbilo a bylo mi s ní dobře. Tak jsem začala chodit na ty jejich procházky každé den. A všechno bylo jako v nějaký pohádce – pěkný a čistý a průzračný jako voda. Chodili jsme s Andělkou na loutkový divadlo a na polívku do jedné starý jídelny, co byla kdysi oblíbená, ale dneska už do ní moc lidí nepřejde, protože vyšla z módy. Ta polívka v té starý jídelně Andělku bavila mnohem víc než loutkový divadlo. Dycky se dívala, co to v ní plave, pojmenovala to, pak to snědla a moc se tomu smála. Bylo to takový šťastný děčko. Tvrdila, že jí ta polívka moc chutná. Mnohem víc než nějaký jiný jídla. Andělka toho moc nejedla. Nechutnalo jí. Jednou třeba nakousla jabko a řekla, že je pěkně hnusný. To jabko jsem jí koupila já, tak jsem se naštvala, dojedla ho po ní a řekla, že je to docela dobrý jabko. Pak se mi to jabko ale začalo tak nějak divně převalovat v žaludku a mně došlo, že nebylo dobrý ani trochu.

S ní to bylo všechno prostě takový o něco těžší. Jolek ji naučil hrát pexeso a člověče nezlob se a já je brávala k nám domů, aby si mohli pořádně zahrát, protože jejich rodiče byli hrozně otravný. Maminka si Andělku hrozně oblíbila. Dokonce ji naučila věštit z kávový sedliny. Andělka si vždycky vyvěštila samou skvělou budoucnost. Maminka měla ráda i Jolka. Líbily se jí jeho tmavý vlasy a oči. Připomínal jí máho tátu a často říkala, že bysme se měli vzít. – No, co koukáš, holka. Myslíš si snad, že na tebe v životě čeká něco lepšího? – Moje matka je tak trochu bláznivá a dokonce jí zato i platí. Ale pokud jsem někdy znala nějakou fakt bláznivou a nebezpečnou ženskou, tak to byla Jolkova maminka.

Šli jsme s Jolkem po mizerně osvětlený ulici s nějakým divným jménem. V levé ruce svíral kus papíru s adresou a v pravé flašku vína. Už strašně dlouho jsem ho neviděla opilého. Naposledy snad v parku u lípy. Bejval opilej a naštvaný, unavený kecáním o pitomostech a vytrvalým monitorováním Tomášových pokusů dostat se mi pod kalhotky. Teď byl akorát opilej a naštvaný. Vždycky si hodně zakládal na tom, že jeho rodiče jsou normální, což v naší třídě nebyl zas tak obvyklý jev. Jeho matka mu to teď pěkně nabourala. Ale dobře mu tak. Normální člověk si nemá na ničem zakládat.

Na konci té divný ulice stála škola. V té škole byla tělocvična a v té tělocvičně spousta divnejch babizen a jedno roztomilé trináctileté děvčátko. To roztomilé děvčátko se před pár týdny začalo trochu měnit. Jediný, co ty změny mohlo zavinit, byly tyhle páteční seance Jolkovy matky a jejích trhlých přítelkyň. Jolka to samozřejmě strašně sralo, ale nemohl dělat nic jinýho, než jít se mnou.

Dveře byly otevřené a uvnitř to páchlo jako na každé jiné základní škole. Svačinky, sešitky, čaje zdarma. Z tělocvičny se ozývaly takový divný zvuky. Znělo to trochu jako tlumený mrmlání nebo skandování. V ně-

kolika řadách tam seděly šedivý nadržené babizny a na vyvýšeném podiu stála Andělka a vypadala úplně, jako by se trásla zimou. Dokonce měla i modrý rty. Těsně u ní stála Jolkova maminka a něco jí šeptala. Jolek říkal, že už o Andělce nemluví jinak než o čistém, vyvoleném dítěti. Vytrhla jsem mu flašku se zbytkem vína a uklidila se na jednu z těch laviček poblíž školy. Šel těsně za mnou. Nadal mi, že jsem z té školy vypadla moc rychle. Bylo to prý docela slyšet. Řekla jsem, že jsme sem vůbec nemuseli chodit, že jsme tady stejně jenom kvůli jeho dementní matce. On na to řek, že jedinej úředně uznanej magor široko daleko je moje matka, a ne jeho. To mě fakt naštvávalo, a tak jsem mu jednu vrazila. To zase pěkně naštvávalo ho. Řekl, že něco takovýho ode mě nečekal, ale že holky nikdy nemlátí. Pak řek, že jsem pěkná ludra, a šel domů. Počkala jsem, až bude dost daleko, a pak se rozbřečela. Bylo mi smutno a štválo mě, že to všecko tak blbě skončilo. Andělka se z těch sezení brzo zblázní a Jolkova matka si pak adoptuje novou odpustkovou holčičku. Doma jsem o tom mluvila s mámou a ona mi uvařila čaj a udělala vajíčka a řekla, že ráno moudřejší večera, a já jí dala pusku a věděla, že bych nikdy nemohla mít lepší maminku, než tu svoji bláznivou s těma jejíma staromódníma průpovídkama. Tu noc se mi spalo docela dobře a nic se mi nezдалo.

Jsem se ho mockrát chtěla zeptat, proč tehdy vlastně přišel, když tak visel na svojí matce a svým životě dole ve městě. Nikdy jsem to neudělala. Vážila jsem si ho z mnoha důvodů a vlastně už když mě to ráno po naší velké hádce matka budila a říkala, že mám návštěvu, tak jsem věděla, že jsou to oni. Seděli způsobně za stolem a pili čaj. S sebou měli bágly, který byly dost objemný na to, aby mě vyděsily. Chtěla jsem začít mluvit o tom, že tady prostě nemůžou zůstat, protože je to tu moc malý, a tvářit se u toho děsně důležitě a tak trochu se u toho vytahovat, jako že narozdíl od nich mám

kde bydlet a tak... Jenže máma se usmála, vytáhla mně úplně neznámé klíče a řekla, že by na to úplně zapomněla, a nakonec z ní vypadlo, že už léta v podstatě hlídáme strejdovu chalupu, kterou už nepotřebuje, protože má dost prachů a ta chalupa pro něho není dost nobl. Navíc je to odsat moc daleko, ale to by nemělo vadit. Vzala jsem si ty klíče, pěkně jsem poděkovala a poprvé v životě jsem byla fakt odvázaná z toho, že je moje matka blázen.

– Já nevím, proč mi tohleto říkáš. Buď se potřebuješ vypovídat, nebo seš fakt praštěná. Hele Sylvo, já tě mám rád, ale nemusím vědět, co tvoje matka každé den snídá, obědvá a kdy chodí spát. Jestli se ti potý bláznivce stýská, tak ji zajed' navštívit. My to tady s Andělkou zvládnem. – Je to divný, ale nikdy předtím mi nedošlo, jak moc mám svou maminku ráda. Na to, aby člověk zjistil, na čem mu skutečně záleží, se potřebuje odstěhovat do horský chaty pět kiláků od nejbližší samošky. Taky jsem se naučila psát si nakupovací seznamy a svazovat si vlasy do gumičky. Překážely mi v práci. Vodu nosíme ze studny. Používáme ji na pití, mytí, vaření a zalívání kytetek. Vařím na plotně a večer vyprávím Andělce strašidelné příběhy. Myslím, že je šťastná.

Nepotřebujeme nic. Když budeme šetřit, peníze nám vydrží dalšího půl roku. Ty se snad chceš vrátit? Skutečně? No, já se jí nebojím. Víím, něco se s ní děje, ale... Každý z nás se mění. Přece sis nemyslel, že navždy zůstane tím roztomilým děvčátkem. Nelíbej mě. Ty si prostě myslíš, že všechny naše problémy se dají vyřešit líbáním. Nemáme žádné důkazy, že ty zvířata zabila ona. A i kdyby to byla pravda. Ona zlá není. Bůhví, co s ní tvoje matka dělala za pokusy. Jeď si do města sám. Já tu s ní zůstanu. Už se tam nikdy nevrátím. Do kůže pubertální holky, co je tu jenom proto, aby jí vtloukli do hlavy ten nejlepší ze všech špatných systémů. Už jsme dospělí, Jolku, nemůžeme se vrátit zpátky.

Táhla jsem chudinku Andělku za sebou jako pytel kamení. Byla úplně odevzdaná a občas si utřela nudit u nosu rukávem. Neměli jsme čas. Město bylo šedivé a uplakané. Lidi chodili po ulicích a vypadali, že každou chvíli začnou zvracet. Odvykli jsme si, obě. Mojí matce se nikdy nemůže nic stát. To prostě víím. Ona je moc nemocná, její nemoc jí úplně pohltila a nic jiného už na ni nemůže. Tak jsem jí nechala Andělku na hlídání. Za týden se vrátím. Víc času stejně nebudu potřebovat. Hlavně ať se paní Levá nedoví, že je Andělka ve městě. Ty to zvládneš, mami. Já ti věřím.

Kolem chaty se válela spousta zvířecích kostí, dřív jsem si nevšimla, že je jich tu tolik. Posbírala jsem je a poskládala do pentagramu. Zapálila jsem svíčky. Kosti obětí by mě k němu měly dovést. Jeho matka ho musí pěkně nenávidět. Všude v lese byla světla, jako by se rozzála společně s mýma svíčkama. Ten les mi kdysi připadal jako pohádková jeskyně. Jako studna, ve který se dají utopit všechna nenarozená kořata. Byli jsme tu šťastný, pamatuješ? Světla v lese se rozzářila jako malinkatý hvězdičky. Cítila jsem, jako bych měla každou chvíli umřít. Bylo to ještě mnohem hloubš než strach. Uvařila jsem si čaj a sedla si na tvé místo u stolu. Ještě před dvěma týdny si tam seděl. Oči rozšířené strachem. Já ti nevěřila. Chtěla jsem tu zůstat a hrát si na velkou holku. V podstatě jsem se sem vrátila umřít. Buď si pro mě přijdeš ty nebo ona. Když už nemůžu být velká, tak budu aspoň mrtvá. Babička vždycky tvrdila, že jsem paličatá kráva.

Ráno jsem vstala, vypucovala si zuby a namazala obličej krémem, aby mi předčasně nenaskákaly vrásky. Byla jsem živá, klepala jsem se a bylo mi smutno. Přijdeš za mnou? Svázala jsem si do ranečku pár těch zvířecích kostí a vykročila do lesa. Nevypadal ani trochu strašidelně. Akorát se mi na jednom místě strašně chtělo čurat. Čapla jsem na bobek a pustila se do toho. Moje moč odplavila trochu jehličí z povrchu něja-

kýho bílýho kamínku. Pak mi ale došlo, že to není žádný kamínek a uslyšela jsem nějaký strašně strašidelný cvakání. Byly to moje zuby. Začalo pršet, spustil se déšť a definitivně odplavil tenkou vrstvu jehličí z toho hnusného hromadného hrobu. Pršelo pořád víc a víc a já byla hrozně smutná a utahaná a moc mladá na to být sama v lese. Kolem mě byl les jako jeskyně, jako hluboká tůň a zářivá fontána. Andělka, která je o dva roky mladší než já, byla najednou mým milovaným dítětem a Jolek nebyl vůbec mrtvej, ale nebyl ani živěj. Byl zvláštní.

Asi jsem musela usnout na těch kotech, protože když jsem se probudila, svítilo sluníčko a kolem mě stáli v kruhu policajti, aby mě zabásli a odvezli do města. Zavolala je Jolkova maminka. Prý jsme před dvěma měsíci utekli ze školy a na radu mojí nepřítelny matky se uchýlili do lesa. Oni opravdu řekli, že jsme se uchýlili. To slovo jsem tehdy slyšela poprvé v životě a konečně mi došlo, že jsem asi opravdu úchylná. Začala jsem brečet a prosit je, aby mě z toho lesa neodváželi, že je tam někde schovaná Jolek, že už je možná dávno mrtvej a že ho musím najít. Policajti se začali významně pochechtávat a s klidem mě dovezli do jedné luxusní čtvrti, kde stál velký hranařský barák plný malých hranatých místnůstek. V těch místnůstkách byli samí nešťastní lidé, kteří dostávali samé bílé prášky a občas tloukli hlavou do zdi. Prosila jsem je, aby mi dovolili vidět maminku, ale oni mi řekli, že je mrtvá. Vypadla z okna. Po čase mě pustili. Občas jsem si musela zajít pro prášky a na sociálku. Do školy už nechodím. Řekli, že jsem nadále nevzdělavatelná. Pak se mi snažili vysvětlit, že některé psychózy jsou bohužel dědičné. Někdy tou dobou jsem zjistila, že čekám dítě, a tak jsem se naučila věštit z kafe, protože jsem chtěla vědět, jak k tomu došlo. Fakt jsem si nedokázala vzpomenout na nic bližšího. Včera jsem potkala Jolka. Šel po ulici a díval se někam do dálky. Nebyl ani živěj ani mrtvej. Byl zvláštní.

Zbyněk Vlasák Prasklá struna

Byla to vlastně Virginie, kdo ho do tohoto malého klubu v centru Prahy dotáhl a kdo přišel to odpoledne s tím, že další nudný večer se sýrem a doma rozhodně strávit nehodlá.

Vlastně se těšil. Věděl, že minimálně udělá radost Virginii a taky že zase po čase pozná něco nového. Nechápal lidi, kteří odmítali chodit třeba na operu s tím, že si jsou jisti, že je to nebude bavit. Jak si můžou být jisti a ani to nezkusit?

Vstupné bylo asi tak pětkrát dražší, než čekal, a teprve když zaplatil, mu Virginie tiše prozradila, že se v tomhle jazzovém klubu bude dnes večer hrát mimořádně blues.

Na druhou stranu ne ledajaké, snažila se zachránit situaci. Má tu dnes vystupovat nejlepší bluesový kytarista republiky. Tak dobře, ať už to začne, pomyslel si Alonzo.

Začalo. A začalo to parádně. Alonzo se dostává do zvláštního stavu. Ne, tohle nezná. Najednou vnímá hudbu nohama i rukama. Poklepává do rytmu, kroutí hlavou hned jedním, hned druhým směrem, mlátí se do vlastních stehů. Jo, to je ono. Na tohle celý život čekal. Konečně hudba, která je silnější než on. Která s ním dokáže pohnout. Dopředu i dozadu.

Ta Virginie je něco, když pro něho tohle vymyslela. Alonzo se zamiloval. Do blues.

Při třetí písničky praskla kytaristovi struna. Nevadí, ostatní to za něho vzali, on jen občas hrábne do zbytku a ještě během té samé písničky si do kytary navleče novou. Neuvěřitelné, myslí si Alonzo. Kytarista je hrdina. Hrdina blues, Alonzův hrdina.

Končí první část a všichni dlouho tleskají. Alonzo je za to rád. Uznale se ohlédne a ten večer poprvé spatří Petra. Patnáct minut přestávka, hlásí do mikrofону ta moc fajn americká zpěvačka.

„Hrůza, co? Já se ti opravdu omlouvám,“ začne opatrně Virginie. „Chtěla jsem, aby to dneska bylo úžasné, ale prostě jsem se netrefila.“

„Ale mně se to líbí. A moc,“ skoro vykřikne Alonzo.

„Nemusíš to říkat. Když kytaristovi praskne při třetí písničky struna, tak... No asi na to hodně dlouho nesáhl. A ta zpěvačka? Někdo by ji měl držet ten vibrat ve výškách. Ona to tříčárkované cé prostě čistě nezazpívá. Promiň.“

„Já to stejně nepoznám.“

„Ale poznáš,“ nenechala se utěšovat Virginie. „Můžeme klidně odejít, jestli chceš.“

Co teď, řekl si Alonzo. Když bude chtít zůstat, třeba jí dojde, že opravdu nerozezná špatné blues od kvality, ale...

„Co kdybychom počkali ještě chvíli? Třeba se to rozjede.“

„Tak jo,“ usmála se Virginie. Ten Alonzo je na mě tak hodný. Nechce připustit, že tenhle večer a celý můj výběr byla chyba. Je to miláček. Třeba z toho vykresáme ještě nějakou romantiku.

Kapela znovu začala hrát. Něco se ale změnilo. Alonzo teď už věděl, že se mu to nemá líbit. A začal pro to hledat důvody. Ten kytarista se u těch sólíček teda tváří divně. Alonzo si radši nevzpomene, jak ho kdysi otec vyfotil při hře na housle. To mu bylo pět. Basák hraje asi tak, jako když se uvolní matfyzák (tenhle příměr nedávno použila sama Virginie). A ten za bicíma? Kouká víc po holkách v publiku než na bubny. To se pak nemůže divit, když Alonzo přestane i poklepávat nohou. Zpěvačka se chvílemi evidentně nudí. Hází pohledy na pokladnu. Asi se snaží posunkama zjistit, kolik za tuhle parodii blues dostanou zapláceno. Že se nestydí. No jo, Američanka.

Alonzo to celé začíná obtěžovat. Dokonce se v jednu chvíli otočí dozadu a zadívá se na další lidi z publika. Někteří se ještě tváří nadšeně. Chudáci, nerozumí hudbě.

A támhle. Támhle je mezi nima někdo, kdo dokonce pláče. Alonzo se ještě jednou zadíval tím směrem, on opravdu brečí, podívil se. Ježíš, proč? Chlapi přece... Alonzo vi se nechce věřit, že by to bylo tou hudbou, a když je pauza mezi písněmi, omluví se Virginii a přisedne si k neznámému.

„Dobrý den, pardon, že obtěžuji, ale proč bulíte? To kvůli té hudbě? Dneska přece hrajou hrozně. To vám za to nestojí.“

„Není to kvůli muzice.“

„To sem si myslel,“ konstatuje Alonzo s uspokojením. „A proč teda?“

„Víte, já jazzu vůbec nerozumím.“

„Aha, no ale z toho si nic nedělejte. I takoví lidi sem chodí. A jaksi, dneska se tu hraje blues.“

„No vidíte, já ani nepoznám rozdíl.“

„Tak proto brečíte. A jak jste se sem teda dostal?“

„Včera se se mnou rozešla přítelkyně a já záplatuju,“ vypadlo z mladíka. Alonzo upevnil pozornost.

„Mimochodem říkej mi Alonzo, a klidně mi tykej,“ natáhl svou ruku Alonzo.

„Petr, ahoj.“

„Jak si to jako myslel, že záplatuješ?“

Ano, zkazila jsem to. Místo na špičkový jazz jsem ho vzala na podprůměrné blues. Ať se na mě klidně nedívá, ať se mnou nemluví. Ale proč musí vést k našemu stolu tohohle člověka?

Dalo by se říct, že Petr na Virginii velký dojem neudělal.

„Virginie, tohle je Petr. Petr, Virginie.“

„Ahoj,“ řekl Petr.

„Dobrý den,“ řekla Virginie.

„Ale zlato, klidně mu tykej. Rozhodli jsme se, že to tady zabalíme a jdeme si někam sednout. Půjdeš s náma?“

A romantický večer právě skončil, uvědomila si Virginie. Mám se připojit k nim? A kam asi půjdou? Petr se hodil do nějaké hospody čtvrté cenovky. Kalhoty nad kotníky a vytahané tričko. Tak co, Virginie? Kouř, smrad a vylité pivo, nebo sprcha a japonský spisovatel, kterého nikdo z tvých kamarádů nezná? Virginie se rozhodla. Jistou roli v tom hrála i skutečnost, že nesnášela, když ji Alonzo říkal zlato.

„Dobře, jak chceš, zlato, dobrou noc,“ Alonzo měl aspoň tolik slušnosti, že ji na rozloženou políbil. Virginie ještě chvíli seděla, ale když kytaristovi praskla další struna, zvedla se a odešla na metro.

Virginie se ten večer v Petrovi spletla. Tedy alespoň co se týká výběru podniku. Nadšeně souhlasil s Alonzovým nápadem jít se posadit do literární kavárny, nekuřáckého koutku, spolu se skleničkami vína Sauvignon blanc.

„Už jsem o tom mluvil s Karlem.“

„Kdo je Karel?“ zeptal se Alonzo.

„Můj kamarád, nehne se ode mě na krok,“ Petr už se za ta léta naučil někdy raději neříkat celou pravdu.

„A kde je teda teď?“

„U mě doma.“

„Aha. No a proč jste se s... Jana si říkal? Proč jste se vlastně s Janou rozešli?“

O ničem jiném při bluesových melodiích Petr nepřemýšlel. Návštěva rodičů v tom hrála roli. Možná i to jeho někdy nestandardní chování. To že nemá rád chodníky a povídá si s legem. Ale že by to bylo všechno? To asi ne.

„To asi ne,“ potvrdil jeho teorii Alonzo. „A co s tím teda chceš dělat?“

„Karel říkal, ať záplatuju. Nové zážitky, noví přátelé. Jazz, bowling a tak.“

„To je hezký, ale ty by sis měl nejdřív uvědomit, že ji chceš hned zpátky.“

„No, to chci,“ řekl Petr, i když sám nevěděl, jak to vlastně je.

„A jak na to půjdeš?“

„Nad tím jsem ještě taky...“

Alonzo se zaradoval. Ano, z Petra se teď stane jeho nový projekt. Už se začínal trochu nudit životem, ale tohle bude to správné dobrodružství. Alonzo bude získávat dívčí srdce pro tohohle nešiku. Ale že se do toho nechal naverbovat snadno, tenhle Petr, co?

„Nech to na mně, mohli bychom začít třeba Shakespearem,“ navrhl Alonzo.

„Ale toho já moc neznám.“

„Romeo a Julie?“

„Viděl jsem film, s tím z Titaniku.“

Alonzo vzdychl. Dneska se setkává se samými kulturními zabeďnenci.

„Balkónová scéna ti nic neříká? Ne? Tak hele, stoupneš si pod její balkón, vytáhneš kytaru a zazpíváš něco milostného, romantického, co jí připomene, jak seš úžasnej. Ok?“

„Má to pár háčeků.“

„No?“

„Nevím, kde teď bydlí. Možná nemá ani balkón.“

„Maličkost, zavoláš jí a zeptáš se.“

„Nemám telefon.“

„Ty seš fakt nějaký divnej.“

„Nemám kytaru.“

„Virginie ti půjčí kytaru, já telefon. Umíš aspoň něco zahrát?“

„Jo, to jo,“ potvrdil Petr a vzpomněl si na pár Vysockého písni. Alonzo by mohl být ten pravý. Je to muž se zářezy. Rozhodně musí mít víc zkušeností s ženským než to oranžové lego Karel. Nechá si od něj poradit, horší než teď to být nemůže.

„Výborně, naplánuju to zítra. Počkej, objednáme ještě víno.“

Virginie dorazila domů. Metro by měli zakázat, hlavně ty smrduté bezdomovce u vchodu a východu. Tak odložit kabát, rychle do sprchy a vzhůru do Japonce. Do koupelny si jako vždy vzala rádio, naladila Rádio Kultura a zaposlouchala se do nabídky akcí na příští týden. Musí si to u Alonza vylepšit. Ten Petr, nebo jak se jmenoval, byla určitě pomsta za její špatný výběr večerního programu. Virginie na sebe pustila horkou vodu.

„V pondělí se koná první den literárního festivalu Dánská kniha, v rámci něhož můžete navštívit autorská čtení, výstavu současného skandinávského umění a několik autogramiád. Akce se koná pod záštitou dánského velvyslanectví a bude pokračovat až do pátku. Přehled kulturních akcí pro vás připravila...“

Virginie měla vybráno, spojí příjemné s užitečným. Alonzo se v dánské kultuře vyzná, nedávno ji překvapil znalostí Kierkegarda. Úplně zkoprněla, když jí začal vyprávět o jeho vlivu na Bergmanovy filmy. Virginie se na příští týden začala těšit.

„Můžu mít otázku?“ zeptal se Petr při čtvrté sklence. „Ta tvoje Virginie, jak si tady o ní mluvil, je takový druh, řekněme, intelektuálky, nemám pravdu?“

„Máš. Kam tím míříš?“

„No a ty mi připadáš takový normální. Rozuměj, nemáš pŕllitry na očích, nevážíš třicet kilo i s postelí. Nepřipadáš si vedle ní málo, chápeš, málo...“

„Rozumím.“

„No.“

„Někdy jo, ale o to, jak já si připadám, vůbec nejde. Jde hlavně o to, aby si ona myslela, že já myslím na její úrovni,“ Alonzo se do toho málem zamotal. A taky se trochu lekl vlastní upřímnosti. Možná by měl brzdit. Ale, co...

„A jak to teda děláš?“

„Mám naučených pár intelektuálních kliše, které když použiješ v pravý čas, na pravém místě, nejlépe ještě před jejími přáteli, máš vyhráno.“

„A prozradíš mi nějaké?“

„Jasně. Znáš Nohavicu?“

„Znám, Tři čuníci a tak,“ uplatnil Petr.

„To je on. Tak když mezi řečí zmíníš, že skládá pod silným vlivem...“

„Drog? Alkoholu?“ hádal Petr.

„Ne, pod vlivem Karla Šiktance.“

„To je kdo?“

„Básník, ale to není důležité. Stačí, že je to pravda, ale nikdo to nevím, a nikdo ti to ani nebude schopn vyvrátit.“

„To je dobrý, řekni mi ještě nějaký další kliše.“

„Žes to ty,“ v opilosti Alonzo občas nevědomky básnil. Bylo to hlavně tím, že některé slabiky polykal spolu s vínem. „Kde jsem to? Jo, tak když se náhodou začne někdo bavit o filmech, nejlépe o Bergmanovi, kterého každý správný intelektuál velebí do nebes, tak můžeš říct: „Bergman? Přeceňovaný, vždyť je to normálně vykradenej Kierkegaard.“

„To je kdo?“ zeptal se Petr.

„Nějaký dánský filozof. Bacha, čte se to prý kírkegórd. Všichni intelektuálové o něm slyšeli, ale nikdo ho nečetl. A víš, co je na tom nejvtipnější?“

„Ne.“

„Já nikdy žádnýho Bergmana neviděl,“ rozesmál se Alonzo.

„A stojí ti za to, takhle tu svoji Virginii klamat?“

„Jo. Chlapče, já ji miluju, a potom, viděl jsi jak vypadá, ne?“

„A těchhle pár, jak ty říkáš, kliše stačí?“

„Stačí, jo a musíš pít červené, tedy aspoň před nima,“ shrnul vše podstatné Alonzo a napil se dnes poslední skleničky bílého.

Virginie se probudila, když jí zpod postele Alonzo vytahoval povlečení. „Petr přespí u nás. V pokoji pro hosty. Nechodí po chodnících. Půjčím si zítra tvoji kytaru,“ když byl přio opilý, zásadně se na nic neptal, jen kázal.

Virginie chtěla něco říct, ale než to stačila zformulovat, její Alonzo odešel z ložnice. Panebože, ať se ten festival povede, musím si ho zase usmířit. Musí být kvůli tomu jazzu hodně našťvaný, když mi natruc domů vodí cizí lidi.

Dežové a déjà vu

Pichlík
Yarda

světla. Do očí mi šajnil neskutečně oprudentní reflektor, řvali kosové a něco drnčelo. Z nádražních hodin se vyklubal budík a bylo opravdu 5.35. Ovšem a. m. (amerických autorů) a to slunce bylo i přes záclonu opravdu nesnesitelný.

*G*a holka šla přes ulici pomalu, jako když na druhou stranu ani moc nechce. A zrovna v tom nejširším místě, naproti stánku PNS u nádraží. Skoro rovný a skoro černý vlasy a skoro do pasu. Výrazný hnědý oči s hustým a tlustým tmavým obočím. Jednoduchý modrý triko, modrý džínny, modrý semišový sandály („blue suede shoes“ tomu říkali rockeři přelomu padesátých/šedesátých), šla, plula nebo něco mezi tím a v bocích měla letní vlny obilí, kopřiv hluchavek a Sázavy u Stvořidel. Aby od ní odtrhl zrak, museli by člověka zabít. Vlezl jsem do vozovky proti ní, a jak jsme se blížili, chystal se omdlít.

Posranej volkswagen se vyloup zpoza rohu u Řempa a během dvou vteřin ho měla skoro na sobě. Jel tak 140. Byl jsem - snad - rychlejší. Skokem útočícího tygra jsem ji odhodil a poválil pod sebe. Na hodinách v průčelí nádražní budovy skočilo 17.35 a něco děsně rychle - těžko říct, jestli to byl hmatovej vjem, nebo zvuk... Najednou bylo všude plno

„To ten den dobře začíná,“ řekl jsem si. „Ještě jsem se nevzbudil a už zachraňuju.“ Exkurze do kuchyně, zelená feferonka ze sklenice do hlavy, zapít trochou láku. Bránická desítka do půlčíku, postavit v koupelně pod zrcadlo, BRAUN 3511 do ruky a jízda po ksichtě sem-tam, nahoru-dolů, zleva doprava... dorazit rafičkou na jedno použití, pak studená na hlavu, znovu kuchyň a kus bůčku od večera. A jde se na autobus a do fachy. Teď se bude opravdu zachraňovat. Pracovat na chirurgii v severočeském městěčku znamená spasit za den několik desítek životů, z čehož čím dál menší část tvoří bílý maso. Dežové jdou už léta do ofenzívy.

„A tyhle čípky si dávejte, pani, dvakrát denně, nejlépe do konečníku, jo?“ - „A to mám vyndat z toho staniolovýho obalu, pane doktore?“

„Na úrazovku se dostanete, když vyjдете z budovy a dáte se doprava, obejdete roh a z boku baráku do druhého patra.“ - „Tak takhle, jó?“ - „Ne, to je doleva. Doprava je opačně.“ - „Aha, tak TAKHLE doprava!“ - „Jo, takhle.“

„Co berete trvale za léky?“ - „Já beru ten oxypilín.“ - „To už jste říkala prve, ale co JEŠTĚ berete?“ - „No, ten oxypilín!“ - „A opravdu nic jinýho?“ - „No, ještě něco jó...“ - „Tak co teda ještě berete?“ - „... - Já beru jen sedumsetvosumdesát korun.“

A jiný.

Když 3.00 p. m. (amerických autorů) odbila i odbyla, jsem osvobozen. (Ostatně i černoch bude jednou svoboden, jak proklamoval už kpt. John Brown na pionýrskéjch táborech.) Cestou z práce k Jahodovi pro obaly na dívídička, pak k Pepovi do fotoslужby, vrátit ve Slávii desky Nattymu, obnovit elektrickou peněženku na hlavním náměstí... no a domů.

Nádražní budova se blíží, natřena žlutě. Na hodinách v průčelí je 17.34. Dežové v nezanedbatelném počtu stojí jako vždy na protější chodníku před nádražím. Obhlížíjí kolemjdoucí, odhadují tloušťku a uložení šrajtoflí. Ve stánku si kupuju místní týdeník, abych zjistil, co zas ten trohl Kajzl (podle vzoru „hajzl“) vymyslel. Odolám pokušení otevřít plátek hned na ulici, strkám ho do tašky a vstupuju do vozovky. Naproti mi jde ta holka.

Vlasy, oči, triko, džíny, sandály... Zaskřípějí brzdy - a je to tady. Vrhám se tam. Nic jinýho nezbejvá. Holka vyděšeně uskakuje, vidím ještě její oči hodně zblízka, mají barvu umbry pálený. Dežové na chodníku se asi o centimetr pohnuli. Pak řacha. Tohle už JE hmatovej vjem. Kupodivu nebolí. A vůbec NIC nebolí. Už nikdy.

A ten budík ne a ne zazvonit.

19.-20. IV. 2006

„U Venci“ a v „Šanci“, Trnovany

Kanály

(2)

RSS aneb Čtení mezi řádky

(22 dnů z května 2006)

...věřila, že se jí podaří
udržet manželství
s frontmanem Rolling
Stones Mickem
Jaggerem. Ani její
nadlidská tolerance
však jejich svazek
nedokázala zachránit.

(novinky, 9.)

(2)

Politici na Západě nechtějí vysvětlovat svým voličům, že z Východu nehrozí záplava levných pracovníků. (aktualne, 1.) Podle policie Kateřina Jacques „narušovala oznámený a klidný pochod neonacistů“. (blisty, 1.) Keltové mohli uzavírat sňatky na rok a den, na celý život, nebo na dobu, po kterou trvá vzájemná láska. (lidovky, 1.) Pokud blud definujeme jako iracionální přesvědčení, které není přístupné rozumové argumentaci, pak láska tuto definici zřejmě opravdu splňuje. (scienceworld, 1.) To je spolu s neexistencí umělecké kritiky a situací na vysokých uměleckých školách i katedrách teorie umění důvodem minimálního vlivu českého současného umění na mezinárodní uměleckou scénu. (aktualne, 1.) Rolling Stones nabírají síly před evropskou částí turné Bigger Bang. Keith Richards spadl z palmy. (aktualne, 1.) Dárci ani členové jejich rodin si při tom neuvědomují, že univerzity prodávají nepotřebné orgány z mrtvol těm, kdo nabídnou nejvíce peněz. Kromě toho se ale mrtvolky nebo jejich části bezostyšně kradou. (blisty, 2.) Zuřivý krokodýl rozkousal dělníkovi motorovou pilu. (novinky, 2.) Nezletilý somálský chlapec ubodal k smrti vraha svého otce. Šlo o veřejnou popravu, kterou nařídil islámský soud podle zákona šaría. (blisty, 3.) Dokážete si snad představit policistu, který by zasáhl proti svým kolegům a svědčil proti nim? (blisty, 3.) „Proto, jestli neodpovídáte popisu hledané osoby.“ ...jde o univerzální větu, kterou používají

vždy, když nemají žádný jiný zákonný důvod, aby od člověka žádali občanský průkaz. (ihned, 3.) Protože vlastně v politické řeči nechceme se vzdát... Ještě neznamená, že se nevzdáme. (idnes, 3.) Sází na důchodce, kteří chtějí zbytek života strávit nejen v luxusu, ale hlavně aktivně. Za to si však musí připlatit. (ihned, 3.) Penrose se domnívá, že mysl sice není počítač, ale je to fyzikální systém. Mysl je totožná s mozkem. (scienceworld, 4.) Ida Omarová z jižního Dárfúru měla štěstí. Uprchla ozbrojencům a dostala se do města Gereida. Přišla sice o stádo krav, ale pětičlenná rodina zůstala zdravá a spolu. (idnes, 5.) Aby obešel přísné hygienické předpisy Evropské unie, začal Hájek své vyhlášené kozí sýry oficiálně prodávat jako krmivo pro zvířata. (lidovky, 5.) Stavebnice Merkur však není českým vynálezem... Od r. 1901 se v Británii prodávala stavebnice Meccano (je to skoro přesný ekvivalent stavebnice Merkur). (blisty, 5.) Saturnův měsíc Titan neobepínají oceány, jak se mnozí odborníci domnívali, ale pás pouští. (lidovky, 5.) FOTOSTORY: Pozůstalí se loučili s oběťmi letecké havárie. (idnes, 5.) ...to je obrovská krize. Byť to nutně neznamená, že na tom všichni budeme hůř. Znamená to, že zbytek světa na tom bude mnohem lépe... (lidovky, 5.) Svobodní lidé si nejsou rovni, a lidé, kteří jsou si rovni, nejsou svobodní... O to, co vám patří, se většinou staráte. To, co nepatří nikomu, se většinou rozpadá a ztrácí funkčnost... Rozumná politika vyžaduje uvažování o dlouhodobých efektech a o všech lidech, kterých se týká – nejen o efektech krátkodobých a o určité podmnožině lidí... Když něco

podporujete, bude toho víc. Pokud něco potlačujete, bude toho méně... Nikdo neutráci cizí peníze tak obezřetně jako svoje. Vláda nemůže nikomu dát nic, co předtím někomu jinému nesebrala, a vláda, která je dost mocná na to, aby vám dala všechno, má také dost moci na to, aby vám vzala všechno, co máte... Základem veškeré rozmanitosti světa je svoboda... (blisty, 5.) Čína, Japonsko a Jižní Korea zahájí jednání o vytvoření společné asijské měny, aby redukovaly náklady z obchodu mezi státy v regionu... (ihned, 5.) PR agentura by měla připravit plán, jak spravit image Ruska... (aktualne, 7.) Náklad, který mohl změnit evropskou historii, směřoval od anglického krále Viléma III. Oranžského k žoldákům, kteří měli zachránit ostrovní říši v boji proti Francii. Anglická naděje na přemožení francouzského krále Ludvíka XIV. tak vzala za své nedaleko Gibraltaru. (aktualne, 7.) ...mozky lesbických žen reagují do určité míry podobně jako mozky heterosexuálních mužů... (ihned, 8.) Coca-Colu namíchal lékárník proti bolestem hlavy. (aktualne, 8.) Tolik limity behaviorálních studií, ze kterých se potom píše PR zprávy, následně přetvořené v bombastické novinářské kachny. (blisty, 8.) Bejt slavněj, to je hrozněj džob. I když se mají dobře, s plnými ledničkami se nemusí bát o přežití, ten šílený stres z nich dělá normální pacienty. (lidovky, 9.) ...věřila, že se jí podaří udržet manželství s frontmanem Rolling Stones Mickem Jaggerem. Ani její nadlidská tolerance však jejich svazek nedokázala zachránit. (novinky, 9.) ...na což je jediná správná odpověď: „inu tím, že žádní bezobratlí neexistují...“ (scienceworld, 9.) Rádio vyměnilo moderátora, nezarazil kritiku premiéra. (idnes, 10.) Náklady na transformaci hospodářství (1991 až 2005) vyčíslo Ministerstvo financí na 546 miliard korun. Dalších zhruba 130 miliard připadá na úroky a další „ostatní“ náklady. (ihned, 10.) Znamená to, že v Británii teď žije a pracuje možná až milión „nových“ obyvatel Evropské unie. Jejich příchod měl podle britských

odborníků neobyčejně příznivý vliv na ostrovní ekonomiku. (aktualne, 11.) Orální a anální sex je stále oblíbenější u americké mládeže. (novinky, 11.) Další díl vraždy z povědi zveřejníme příští týden. (idnes, 11.) Pro nás přesvědčené fyziky je rozlišování mezi minulostí, přítomností a budoucností jen iluze, i když vytrvalá. (scienceworld, 11.) V Buenos Aires vyrostl kilometr vysoký mrakodrap. (idnes, 11.) Na jedné straně tady manifestují tisíce lidí, na druhé kolem 15 procent lidí dává komunistům hlas ve volbách. Jejich zastoupení v parlamentu pak zužuje manévrovací prostor při sestavování vlád. Proto v posledních letech vycházejí z voleb slabé kabinet, které nemají mandát k tomu, aby udělaly zásadní reformy. (ihned, 11.) Mnozí archeologové jsou skeptičtí, ale... „Ačkoliv se myšlenka pyramid v Evropě a obzvláště v Bosně může zdát neuvěřitelná, věříme, že uspějeme...“ (aktualne, 12.) „Po stovky let jsme technologií měnili okolní svět. Nyní máme technologie, které budou zaměřeny dovnitř, budou měnit mozek, metabolismus, osobnost i děti.“ (blisty, 12.) Není náhodou, že několikanásobně víc sladkostí se prodá před pokladnami než v odděleních k tomu určených. (aktualne, 14.) 12. května 1003 zemřel Gerbert z Aurillacu, v letech 999–1003 papež pod jménem Silvestr II. Šlo bezpochyby o jednoho z nejvýznamnějších učenců konce 1. tisíciletí. Připisuje se mu konstrukce kulové mapy Země v podobě, jaká se používá dodnes (tj. globus). (scienceworld, 12.) Za inteligenci vděčíme virové nákaze. (lidovky, 15.) Česká rádia přicházejí s podcastingem. (ihned, 15.) Na Hradčany se dnes večer vrátí po jednadvaceti letech mihotavé světlo plynových lamp. (lidovky, 16.) Evropská unie a Čína propojují vysokorychlostní síť. (Scienceworld, 17.) V brazilském státě Macapá místní archeologové objevili pozůstatky kruhového komplexu z kamenů. (lidovky, 17.) Mašínové jsou adepty na státní významování. (ihned, 17.) Rusko nedávno úspěšně vyzkoušelo nový systém raket schopných pro-

razit jakoukoliv protiraketovou obranu a brzy ho již rozmístí. (aktualne, 18.) Západ usilovně hledá způsob, jak reagovat na iránský jaderný program. (ihned, 18.) Dárcům podle NKÚ nebyly peníze vráceny, a ani o tom, že nebudou použity na očkování, nebyli dárči informováni. „Darované prostředky namísto toho zůstaly nečinně v držením ministerstva, které je v roce 2004 převedlo do rezervního fondu,“ píše v protokolu kontrola. (aktualne, 18.) Podle studie Navrcholu je nejvyšší návštěvnost erotických webů před koncem pracovní doby, kulminuje v pátek odpoledne a přes víkend utichá. (lupa, 19.) Až 5 milionu Číňanů pracuje v asijské části Ruska. Mnozí míří dále na západ. Jsou poctiví a pracovití, dělají za minimální mzdu a platí daně. (aktualne, 19.) Kteří oproti minulým uskupením nezávislých nebo oproti v dnešních volbách vystupujícím dalším seskupením nezávislých použili, využili, zneužili název Strana zeleň. (lidovky, 20.) „...na doktora Ratha zaútočil zákeřně zezadu,“ řekl premiér... „Kdyby si to chtěl s panem Rathem vyřídit, tak si měl na něj počkat někde na chodbě ministerstva...“ (idnes, 20.) Podle nejnovější studie ECTA jsme s penetrací broadbandu čtvrtí od konce mezi všemi členskými zeměmi EU (lupa, 22.) V pondělí se umírá dvacetkrát častěji než jiné dny. (novinky, 22.)

Vybral
Jakub Tayari

(2)

(2)

(2)

Sběratel

(volně podle skutečné osobnosti)

Ve své podstatě to nebyl ani vášnivý filatelista, ani nadšený entomolog, i když tyto zájmy navenek vykazoval. Hlavním předmětem jeho sběratelského zájmu byly průkazky všeho druhu a pro jejich získání byl ochoten dělat, sbírat a obětovat téměř cokoliv.

Neváhal se stát sběratelem známek, přestože pro svou slabozrakost na ně ani pořádně neviděl, či motýlů, přestože z plochých motýlích křídel měl fobii. Vstoupil do hokejového klubu, i když nesnášel led a zimu, a začal se profesionálně věnovat fotbalu, i když měl alergii na trávu. Nelze pochybovat o tom, že by se chtěl stát i členem klubu sebevrahů, kdyby takový klub existoval a vydával průkazky.

Průkazkofilie se u něho projevovala už v raném dětství. Ve druhé třídě se po absolvování plaveckého kurzu více než z toho, že umí plavat a může se chodit koupat, radoval, že dostal průkazku mladého plavce. Ačkoliv pocházel ze silně antikomunistické rodiny, vstoupil v 80. letech do Pionýra, protože tam narozdíl od poloilegálních skautů průkazky dávali. A spolupracovali s kroužkem mladých požárníků, jenž rovněž své členy legitoval.

Vidina získání průkazky ho neodradila ani od vstupu do organizací složených z lidí jemu generačně značně vzdálených. Svou babičku ještě jako malý capart přesvědčil o tom, aby jej v jejich zahrádkářské kolonii přihlásila do Svazu zahrádkářů, a velice litoval, že se spolu s ní nemůže přihlásit do spolku seniorů.

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

Opravdovým požehnáním pro něj byl 15. a 18. rok, kdy obdržel občanský, respektive řidičský průkaz. Rovněž při svých prvních volbách šel schválně volit do vedlejší vesnice, aby si mohl nechat vystavit průkaz voličský.

Jakožto inteligentní vysokoškolský student byl vybaven průkazkami do mensy i menzy. S drobným zpožděním se přihlásil do tanečních, přičemž po první lekci se kamarádům nechlubil tím, že už umí blues a kvapík, ale ukazoval jim svou zbrusu novou průkazku tanečníka. Absolvoval též barmanský kurs – tentokrát se sice kamarádům snažil předvést, že se tam i něco naučil, avšak ti po jeho první větě, že jim namíchá „curacao“ (čti, jak vidíš), skončili pod stolem smíchy i bez „kyrasa“ a raději se spokojili s předložením průkazky mladého barmana.

Jeho sběratelská vášeň ho přivedla i do politiky. Je patrně jediným člověkem v zemi, který ve věku necelých třiceti let stihl být ve všech parlamentních stranách – i když třeba jen pár dní, respektive do doby, než mu vystavili průkazku. Stal se též členem celé řady dobročinných spolků (zločinných naštěstí ne, neboť ty svým členům legitimace pravidla nedávají) – naposledy vstoupil do Sdružení na ochranu obézních koček.

Zatím posledním a nejhýčkanějším exemplářem jeho sbírky je vlastnoručně vyrobená průkazka Spolku sběratelů průkazek, jehož je náš sběratel předsedou i jediným členem.

Slunce ve skle

www.slunceveskle.com

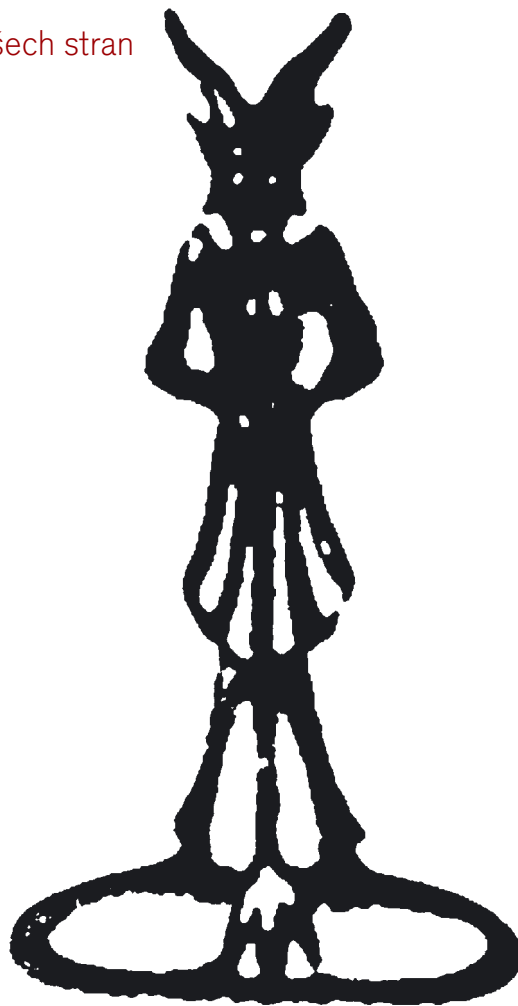
V příštím čísle (vychází 1. července 2006)

najdete:

Esej o literární mysli

Rozhovor s Jiřím Drašnarem

Elsinor ze všech stran

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!